

רשומות לתולדות אישים וקהלות, אגרות ומסמכים
בהוצאת מכון 'זכרון' להנצחת יהדות הונגריה

בית 'חוג חתם סופר' שיכון ה'

רח' בית יוסף 11 בני ברק - דוא"ל: 3446@okmail.co.il

עלה 59

בס"ד, י' שבט תשפ"ב

בגליון:

ד רבי שמואל הלוי יונגרייז אב"ד סעטשע

אבותיו, תולדותיו והליכותיו – מהרב **ישכר בעריש ווייס**

יב מניקלשבורג להעלישטאבע וגליל העליון בהונגריה

לתולדות משפחת פאשקוס, קשרי המשפחה וסדר הדורות: ר' איצק הרש ממארצעלהאז (טו), ר' משה ממעדיער (כב), ר' בונם מסערדאהעל (כט), ר' משה מבאראטשקא (לט), ר' יעקב מהעלישטאבע (מג), ר' שלמה מהעלישטאבע (מח), ר' משה ב"ר שלום מניקלשבורג ואבותיו (נב), ר' בונם ובנו הג"ר משה דומ"ץ ניקלשבורג (נז), הג"ר שמואל זאממער אב"ד פאפא וחמיו ר' קלמן טעללער מקאמארן (סא), ר' איצק מאטש (סז), ר' שלמה זלמן מטהאן (עא) – מהרב **מנחם מאיר יאקאבאוויטש**

עה לפני תשעים שנה (31)

לקט ידיעות מהעיתונות בשנת תרפ"ז – מהרב **שלמה יהודה הכהן שפיצר**

פג עוללות

היתר הוראה מהכת"ס לתלמידו ר"י דייטש – הרב **מ. מ. יאקאבאוויטש** (פג) / ר' צבי גראס מעטשעג – הרב **ח. מ. זורגר** (פד) / שם המשפחה של ר' עמרם חסידא – **ש. יוסט** (פו) זוגתו הראשונה של ר"ע חסידא (פז) / ר"ב ווייזער – הרב **נ. עהרענרייך** (פח) / עוד על חתני רבי בעריש סיקאבער – הרב **ז. ל. ווייס** (פט) / קשרי המשפחות ברגר וזילברשטיין – הרב **י. גולדשטיין** (צ) רבי אהרן זילברשטיין מבאניהאד – הרב **ד. ל. זילבערשטיין** (צא) / מכתב מרבי צבי הירש הלר אב"ד באניהאד – הב' **ע. ב. וידר** (צג) / רבי מרדכי דוב כ"ץ פאביאן אב"ד פעטער-וואשאר (צה)

לזכר עולם יהיה צדיק

גליון זה מוקדש
לזכרו של מייסד ועורך הגליון
איש חזון, רב פעלים ועתיר המעשים
אשר חייו היו קודש לדובב שפתי גדולי עולם
ולהוציא לאור תורתם ומשנתם

הרה"ג

רבי **משה אלכסנדר זושא** ב"ר **דוב** זצ"ל
קינסטליכער

מייסד וראש מכון 'זכרון' להנצחת יהדות הונגריה
אשר בכשרונו הרב ובחכמתו בנה בית וועד זה
אשר נועד לגלות צפונות ולהוציא לאור
תעלומות

במלאות שנה לפטירתו
ביום י"ג שבט תשפ"א

יה"ר שזכות הרבים וזכות רבותינו מאורינו
תעמוד לו לעילוי נשמתו
בעלמא דקשוט

ת.נ.צ.ב.ה.

עלי זכרון

ככלות שנה לפטירתו של העורך הדגול
הרב משה אלכסנדר זושא קינסטליכער ז"ל
י"ג שבט תשפ"א

מי פילל ומי מילל, עלה המות בחלונינו

שוד ושבר בגבולנו, אוי מה היה לנו

הפריד המות בינינו, עזבנו לאנחות

איש האשכולות רב תבונות

למרומים הסתלק השאירנו בדד

כל פעולותיו הכבירות גם יחד

ספריו ומאמריו, פרי עטו והגיונותיו

נדיבות לבו תרומת מידותיו

דאגתו ומסירותו לזולת

רגישותו וחכמתו כאחת

זכורים בזכרון טוב כולם

ולא ימוש מליבנו לעולם

שעותיו הקדיש זמנו היקר

את פניו האיר לרב וזוטר

תעמוד לו זאת לזכות לנצח

נשמתו תשכון לבטח

צדקותיו ומעשיו הטובים

בליבנו חקוקים וחרותים

הקיצו ורננו שוכני עפר

במהרה בימינו **אמן**

מערכת עלי זכרון

הרב ישכר בעריש ווייס

מאנסי

הגה"ק רבי שמואל הלוי יונגרייז זי"ע אב"ד סעטשע

הגה"ק רבי שמואל הלוי יונגרייז זי"ע היה חוטר מגזע גאונים וקדושים, שושילתא דדהבא מדור דורים, אשר לפי המקובל, ארבעים דורות לא פסקה הוראה מעל שולחנם. (כמ"ש הגה"צ רבי דוד הלוי יונגרייז זצ"ל ראב"ד ירושלים במכתב לש"ב הגי' יעקב צבי הלוי יונגרייז זצ"ל אב"ד פ' דיארמאט, ונדפס בשו"ת מהרשד"ה (עמ' 8): "מה ששאל אם אני יודע איזה דבר אודות משפחתנו, אחי הרה"ג מוהר"ר אברהם הלוי שליט"א סיפר לי כי ראה מכתב מכבוד זקני הגה"ק מוהר"ר משה הלוי יונגרייז זצוק"ל זיע"א שכתב אודות יחוס משפחתנו בזה"ל: כי ארבעים דורות לא פסקה הוראה מעל שולחנינו, וכי משפחתנו ממשפחת הגאון המפורסם השר ר' שמשון ווערטהיימער זצוק"ל").

רבי שמואל נולד בעיר פאפא, בשנת תקכ"ח. כן נמצא בחידושו על סוגיות הש"ס שבכת"י, שמביא קושיא בשם הגאון בעל "שמלות בנימין" זצ"ל ומזכירו בזה"ל: "הרב המאור הגדול מו"ה בנימין זאב כ"ץ אב"ד של עיר מולדתי פאפא יע"א". וכך היה חותם שמו לפעמים: "הק' שמואל פאפא הלוי יונגרייז".

אודות אביו הגאון הצדיק רבי יצחק הלוי זצ"ל לא נודע הרבה. לאחרונה נתגלה בס"ד מקום מנוחתו ומנוחת זוגתו בביה"ח הישן בעיר פאפא, וזה נוסח מצבתו:

"פ"נ / התורני כ"ה איצק בכ"ה / זלמן סג"ל זצ"ל נפטר / ונקבר ביום ד' א' לחודש / אלול שנת תקנ"ז לפ"ק / תנצב"ה".

אמו הרבנית הצדיקת מרת פערל חיה ע"ה נפטרה כ"ד אייר תקי"פ. וזה נוסח מצבתה: "פ"ט / האשה חשובה וצנועה / מ' פערל חיי' / אשת כ"ה

יצחק סג"ל / שנפטרה ונקברה / בשם טוב / ביום ב' כ"ד אייר / בשנת תק"פ לפ"ק / תנצב"ה".

כשגדל יצק מים וקיבל תורה מפי כמה מגדולי דורו, ובתוכם הגאונים הקדושים: רבי יחזקאל סג"ל לנדא - בעל ה'נודע ביהודה', רבי שמואל הלוי קעלין - בעל ה'מחצית השקלי' ובנו רבי בנימין זאב וואלף סג"ל באסקאוויץ -

בעל 'סדר משנה', רבי ירמיה' מאטערסדארף אב"ד סאנטוב ורבי אשר לעמל סג"ל מגלוגא אב"ד אייזנשטאט - בעל 'שער אשר', זכ"ע.

כאשר הגיע לפרק האיש מקדש, נשא את הרבנית הצדיקת המלומדת מרת מרים יטל ע"ה בת הגה"ק רבי אשר אנשיל ווינער זצ"ל אב"ד מישקאלץ, שהיה תלמיד הרבי ר' יהונתן אייבשיץ זי"ע.

שמה מלידה היתה 'יטל' בלבד, והשם 'מרים' נוסף לה לאריכת ימיה בשנת תקע"ד, כאשר חלתה והיתה בסכנה, כמו שכתב בעלה הגה"ק מסעטשע בראש החומש שלו למזכרת: "בני אהובי והחביב נחמד ונעים אליעזר שי', נולד לי למזל טוב ולשעת ברכה והצלחה ביום ה', יום א' של ראש השנה, שלוש שעות וחצי אחר חצות היום שנת תקע"ה, וקראתי את שמו אליעזר על שם אלקי אבי בעזרי וגו', כי זוגתי הרבנית תחי' היתה בסכנה עצומה בימי עבודה עמו, מן יום ו' עש"ק ט"ז סיון עד יום א' תמוז, ואח"כ כשהוקל חלי' ויצאה מן הסכנה חלתה עוד ג' שבועות, וסכנתה היתה הן מצדה והן מצד העובר, ואז נשתנה שמה ויקרא שמה בישראל 'מרים יטל' לאריכת ימים ושנים, ולולי רחמי וחסדי ד' עמנו הי' רע ומר עלינו המעשה, וינחם ד' על הרעה וישנה טוב, אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיינו ולכן קראתי את השם הילד אליעזר שי"י" (נדפס בספר 'תולדות מנוחת אשר', עמ' כה הע' טו). ובפנקס הקהל דסעטשע נרשם אצל הוצאות הקהלה מקיץ שנת תקע"ד: "הוצאות להרב נ"י לצורך רפואת הרבנית תחי'".

ראשית נשיאותו היתה בעיר אבראהאם הסמוכה למעזא-ניאראד, במחוז בארשאד בהונגריה, משם נתקבל בשנת תקס"א לכהן כרב בעיירה הקטנה סעטשע (-טשעטשע) ליד באלאשא-דיארמאט, במחוז נאגראד שבמדינה. בפנקס הקהלה נרשמו ההוצאות שהיו להם בעת הבאת רבם לכהן בקהילתם, ובין השאר, קניית שני גביע כסף עבור הרב ולרבו רבי וואלף באסקאוויץ זצ"ל, שבא לכבוד תלמידו לשבות עמם בשבת הראשונה בסעטשע (ראה צילום מהפנקס ב'תולדות מנוחת אשר', עמ' יג).

שם בפלך סעטשע ישב רבי שמואל על התורה ועל העבודה עד יום פטירתו, קרוב לשלשים שנה. מסופר, שבחדרו היה פינה מוקפת במחיצות של בד לבן, שם היתה מקוה מים, שבה היה רגיל להרבות בטבילות בחשאי, וללמוד תורה ולהורות את דבר ה' זו הלכה מתוך קדושה וטהרה (שם, עמ' טז הע' יג).

בתקופת כהונתו תיקן תקנות גדולות וקבועות למשמרת הדת, ביניהם לאסור שחוק בקוביא שהיה אז פרוץ מאוד, וגם תיקן "שלא ילך שום איש במקולין כי אם נשים ובתולות" (שם, עמ' יח. צילום מזה בעמ' יט).

בספר 'תולדות אנשי מופת' (לר' חנניא יו"ט ליפא ברוין ז"ל, גראסווארדיין תש"ד, עמ' א) מסופר, שהגה"ק רבי מאיר א"ש זצ"ל, כשהיה אב"ד בק"ק באלאשא-

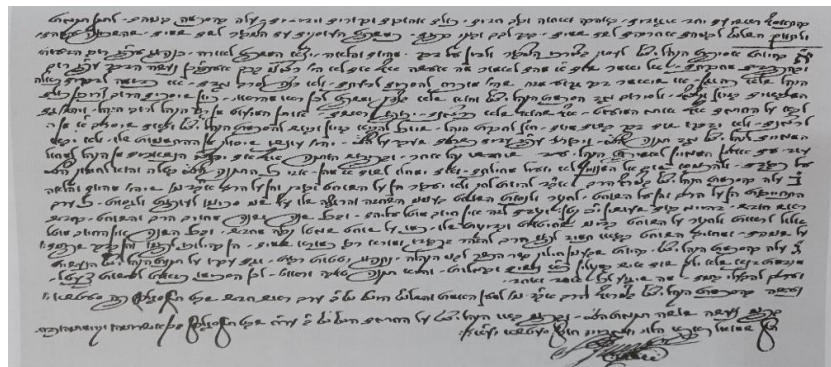
דיארמאט, רצו הקהל להכתירו בתור רב דקאמידאט (-מחוז) נאגראד, וסירב המהר"ם א"ש באמרו: "האיך יאות לי כזאת שאהי נקרא ראש על הגאון דטשעטשע?!..." (העיר סעטשע נמצא במחוז זה, כאמור).

הגם שהיה מפורסם לגאון עצום בתורה וצדיק יסוד עולם, בכל זאת לא אבה לעזוב את מקומו, מפני ששיבת

כרכים קשה לגידול בנים בדרך ישראל סבא. אף שראשי קהילת פעסט הבירה, הפצירו בו מאוד שיבא לכהן כרב ואב"ד בעירם, מכל מקום אוה למושב לו דוקא בעיר קטנה, בתוככי אנשים תמימי לב, הגם שפרנסתו היתה בצמצום ובדחקות, בכדי לזכות לבנים גדולי תורה (שם).

ואמנם תקוותו נתמלאה, וזכה לבנים גדולים מאירים בתורה, צדיקים וקדושים, הלא המה: **רבי מנחם מענדיל הלוי**; **רבי יצחק (איצק) הלוי**; **רבי אשר אנשיל הלוי** אב"ד טשענגער -

בעל 'מנוחת אשר'; **רבי שרגא פייש הלוי** (מגדולי תלמידי ה'חתם סופר' זי"ע) שמיילא מקום אביו בסעטשע; **רבי שמעון הלוי** אב"ד בעטשקע; **רבי אלעזר הלוי**; ובנותיו הצדקניות מרת (געלא) **חוה**; מרת **לאה**; מרת **גיטל**, ומאלו נפוצו ויצאו תולדותיהם כיוצא בהם עשרות רבנים מפורסמים, מורי הוראה ותופסי ישיבות, שפיארו את ארץ הגר וסביבתה, (בתעודות ומסמכים שנשארו

כתב ידו וחתימתו בפקס קהילת סעטשע (באדיבות הרב דוד שלמה יונגרייז)

מהגרמנים ימש"ו ונתגלו לאחרונה, נמצאו רשומים יותר משבעים רבנים ממשפחת יונגרייז, שעלו על מוקדה עקה"ש באוישוויץ, ה' ינקום דמם).

בהיותו בן ס"ב שנה בלבד עלתה נשמתו הטהורה השמימה. וכך מקונן עליו בנו הגר"ש הלוי מבעטשקע זצ"ל: "חזות קשה הוגד לי וקול חרדה שמעתי ביום ג' חנוכה, והנני יושב לעסוק בענין דברי חידושי תורתו אשר כתב לי, ונתבשרה לי הבשורה בכתב הדואר, ותחת שמחה אנחה, זאת חנוכת המזבח אחרי המשח אותו כי חנכו אותו לקדושתו למעלה להיות כפרה כמו המזבח, והי' בן ס"ב שנים כמנין ה'מ'ז'ב'ח..."
(יתולדות אנשי מופת, עמ' ג).

על פי פקודתו העמידו על מקום מנוחתו בסעטשע מצבה קטנה

ועליה נחרתו כדברים האלה: **פ"נ הרב מוהר"ר שמואל בהר"ר יצחק הלוי ז"ל מפאפא, נפטר ונקבר ביום ה' כ"א כסלו תש"ץ לפ"ק, ת.נ.צ.ב.ה.**

נדפס ממנו רק ספר אחד על משניות בשם **'תורת עדות הזאת'** (י"ל בברוקלין נ.י. תשל"ב, ע"י הג"ר יקותיאל מרדכי שיק זצ"ל אב"ד מישקאלץ-סיקס).

מחברתו הרבנית האריכה ימים, ולאחר פטירת בעלה הרב מסעטשע, עברה לטשענגער לגור ליד בנה ה'מנוחת אשר', ונפטרה בשיבה טובה בשנות פ"ה לחייה, ומנו"כ בטשענגער.

וזה נוסח מצבתה: **"בארה של מרים / פ"נ / הרבנית הצנועה הצדקת / המפורסמת המהוללה בפי כל אשת / חיל מרת מרים יטל בת סלאווע ז"ל / מעשיה ותום לבבה בשערים נודעו / רבות בנות לחכמתה עמדו ושמעו / ידעה ללמד מוסר לבל יכרעו /**

מרום שמים בלכתה מספד קראו / יראה טהרת לבבה אתה גוועו / נאספה אל עמה בשיבה טובה / בעשרים לחודש אדר שנת / ותקח מרים את הטוב בידה תרכ"ה / לפ"ק / ת.נ.צ.ב.ה".

ושמואל בקוראי שמו

בנוסף להדר גאון עוזו בכל מקצועות התורה, נודע רבי שמואל ברוב קדושתו וצדקתו. גם שם משפחתו המעטירה "יונגרייז" קשורה לצדקתו המופלגת, וכך מסופר נוראות אודותיו:

בעודנו אברך צעיר, איקלע פעם רבי שמואל לאתרא דפראג, שם ישבה המלכה המושלת על כל הסביבה. רבי שמואל היה בעל קומה יפה עינים וטוב רואי, ויהי היום המלכה נסעה לטייל בכרכרה מפוארת לרוח היום, והנה רבי שמואל הולך לקראתה, ותשא את עיניה ותראהו. תיכף ציוותה למשרתיה עושי דבריה לצוות על היהודי הלזה שיופיע בבית המלכות תוך זמן קצר. רבי שמואל הבין את אשר מתרחש כאן, ועלה אל רב העיר, בעל ה'נודע ביהודה' זי"ע, לספר את אשר קרהו ואת הצו הנורא אשר ניתן לו. ויענהו ה'נודע ביהודה' נחרצות במשפט מופלא: "קליפה זו גילגול אשת פוטיפרע היא ועליך לעשות כמו שעשה יוסף הצדיק".

תיכף ומיד שנס רבי שמואל את מתניו, אזר עוז ויצא חוץ לעיר תוך כדי סיכון חייו, ויברח אל אשר נשאהו רגליו. לא הביט אל הסכנה הגדולה אשר היתה כרוכה בדבר, וקיבל עליו מסירות נפש עבור קיום התורה. או אז בברחו חזר למדינת הונגריה, ומשהגיע שמה נתפרסמה צדקתו וקדושתו שעמד בנסיון, ומני אז נקרא בכינוי: "יונג-גרייז" (האות ג' במרכז עולה לפניו ולאחריו), יונג - רך וצעיר, גרייז - אב וזקן, ככינוי "אברך" שניתן ליוסף הצדיק - "אב בחכמה ורך בשנים".

(ישנן כמה גירסאות בסיפור זה. גירסא זו שהבאנו מקורה בהקדמה לשו"ת מהרשד"ה (לנכדו הגה"צ רבי שמואל דוד הלוי יונגרייז זצ"ל אב"ד פעהערדיארמאט, ניו יארק תשי"ח) וכע"ז מובא בספר 'ברוך שנתן תורה' (קריית יואל תשס"ח, בתולדות הגה"ק מטשעטשאוויץ זי"ע, עמ' רז). אבל בספר 'תולדות אנשי מופת' (עמ' ז) ומשם בפתיחה לספר 'מנוחת אשר' (קוני' בית אשר - אהל שרה, עמ' כ) מסופר קצת באופן אחר ובחילופי גברי, לא על רבי שמואל, אלא על חותנו רבי אנשיל ווינער. ומסיים שם שרבי אנשיל לא רצה לתאר עצמו בשם "יונגרייז" משום "יהללך זר ולא פיך" (משלי כז, ב), אלא רבי שמואל חתנו התפאר בחמיו הצדיק ולכך לקח כינוי זה).

כי נאמן שמואל

רבי שמואל היה נאה דורש ונאה מקיים, כמובא בשמו בכת"ק של בנו הגה"ק בעל 'מנוחת אשר' זי"ע (הובא בקוני' בית אשר - אהל שרה, עמ' יח):

"שמעתי מפי אדוני אבי הגאון הקדוש מוה"ר שמואל צוק"ל, לפרש מה דכתיב (בראשית כב, יב) 'עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך

ממני'. הקושיא מפורסמת, למה יחס הכתוב את הנסיון לאברהם ולא ליצחק, שהיה בן ל"ז שנה, והיה מוכן לפשוט את צווארו ולהיות עולה על מוקדה לה'. וביאר, כי אברהם אבינו ע"ה לימד את בנו מנעוריו ליראה את ה' ולמסור לו את נפשו, כאשר ידריך שר הצבא את חניכיו לירות בקשת וחיצים ולמסור את נפשם לטבח ביום קרב, נקל לאיש מלחמה כזה לאזור חרב וחנית לבא במערכה, ולא יפחד ולא יבעת, כי אצלו נעשה ההרגל לטבע. כן היה הדבר ביצחק אבינו ע"ה, אשר אביו הרוב אהבתו אותו מעולם לא חשך ממנו שבט מוסר, כמאמר שלמה המלך ע"ה (משלי יג, כד): 'חושך שבטו שונא בנו ואוהבו שחרו מוסר', ומנעוריו למד אותו לשרת בקודש ולהשליך את נפשו מנגד, ויהיה תמיד מוכן להקריב את נפשו להשי"ת, על כן לא היה אצלו הנסיון גדול כל כך. לא כן אברהם, אשר נתגדל בביתו של תרח אביו עובד ע"ז, ועם כל זה היה הולך בחפץ לב ובחפזון רב לעשות רצון הבורא לשחוט את בנו, על כן נחשב לו לנסיון גדול ביותר. ולכן כתיב: 'עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת את בנך את יחידך ממני', שלא היית מאותם שחושכים שבט מוסר מבניהם, אלא הרגלתו מנעוריו שיהא מוכן לכך, וזה מורה על הפלגת יראתך ממני, עכדפח"ח".

הוראה נשגבה זו קיים רבי שמואל בעצמו, להשריש ולטעת בלב בניו למסור את נפשם על מזבח אהבת השי"ת ותורתו, ודבריו עשו פרי, כי בניו נעשו לגדולי הדור, וממקום מצער זה התנוצץ אור עולם, שלשלת זהב לדורי דורות.

וכשם שגידל את בניו ברוח קדושה, כן הדרך גם את בני עדתו, והשפיע עליהם רוח דעת ויראת ה', וכמובא בספר 'זכרון ישעי' מנכדו הג"ר ישעי' הלוי יונגרייז זצ"ל הי"ד אב"ד זערינד, שכתב בשם ש"ב הג"ר אשר אנשיל הלוי יונגרייז זצ"ל הי"ד אב"ד מעזא-קיוועשד, שאנשי העיר סעטשע התפרנסו מזה, שהלכו לכפרים לסחור עם הנכרים, ולעת ערב שבו למקומם. לכל אחד היה בשקו ספר שלי"ה הקדוש, ובדרך חזרתם העירה, לא הלכו ישר לבתיהם, רק תיכף ומיד באו לביהמ"ד ושם למד עמהם רבם מס' שלי"ה הק'.

בנו הגאון רבי **שמעון** זצ"ל אב"ד בעטשקע כותב על אביו בהספדו: "והנה אדוני אבי מורי זצ"ל בהיותו אבדק"ק סעטשע ולא הי' לו פרנסה כדבעי, לא בא בעד הוספה מעולם, אלא בכל פעם בדרשותיו ביקש מהם שישביחו, **לא שישביחו תשלומו, כי אם שישביחו את עצמן, והמה באמת היו סרים למשמעתו...**" (יתולדות אנשי מופת, עמ' ג).

מן הענין להביא כאן פירוש נאה שהיה רגיל לומר על הפסוק (במדבר כה, י) 'עולת שבת בשבתו על עולת התמיד ונסכה', והובא בספר 'לחם אשר' לנכדו הג"ר אשר אנשיל יהודא מיללער זצ"ל אב"ד פעטראשען (סעאיני תרפ"ט, פר' פנחס, דף עד): "שמעתי לפרש ע"ד הרמז **משמ' דזקיני הגאון ר' שמואל פאפע ז"ל שהי' אבדק"ק טשעטשע**, היות שהאדם מחויב להשתדל שיעלה מעלה מעלה בכל

יום ויום בתורה וביראה, אבל עלינו של שבת צריכה להיות גדולה עוד יותר כי השבת הוא יום קדוש [ועיי' ח"ס מ"ש ג"כ עד"ז מקרא קודש, שהשבת ויו"ט מקראי הקדושה], וא"כ ז"ש **'עולת שבת בשבתו'**, דהיינו העלי' של שבת צריכה להיות גדולה יותר **'על עולת התמיד'** הוא העלי' התמידי של כל ימות החול, עכתד"ק ודפח"ח".

דבר שמואל

בשנת תקנ"ח כשרעשה ארץ הגר אודות כשרותם של הדגים "שטירל" ו"טיק" שהיה מוחזק לדגים טמאים, והתגלע אז הריב עם הרב המתיר מאראד אהרן חארנינער (-אח"ר), עמד רבינו מתחילה לצד המתירים, כפי שנמצא במכתב הגאון רבי יצחק גריסהאבער זצ"ל אב"ד פאקש אל הגאון רבי שמואל סג"ל לנדא זצ"ל אב"ד פראג: "... וסהדי בשחק שלא קבלתי עד הנה מכתב מאחד הרבנים שלא הסכים באיסורן, זולת כבודו הרמה והנשואה הגאון נר"ו, ועוד מופלג בתורה אחד בשמו מו"ה **שמואל פאפא סג"ל** נר"ו, חתן הרב דק"ק מישקאלטץ, שכתב אלי שהוא נסה דג 'שטירל', והיה מניחו בביתו מן יום ה' עד יום א' ואח"כ נקלפו אותן הבליטות (-קשקשים) ביד וע"ז סמך לולי דמיראה הוראה הוא להלכה ולא למעשה להתירם..." (נדפס ב'קובץ בית אהרן וישראל', שנה י ג' ה [נט], עמ' קיג).

אך לאחר מכן חזר בו והיה מן האוסרים, וכפי שמרמז הרב מפאקש בספרו 'מקל נועם' (ווי' תקנ"ט, דף כז ע"ב) וז"ל: "... ות"ל ב"ה לא יראה ולא ימצא בן תורה אחד שכתב דעתו אלי בהיתר דג 'שטירל' או 'טיק', זולת חכם אחד רך בשנים שדר לן חורפי' באריכות גדול ודעתו ה' להתיר דג 'שטירל' ע"י בדיקתו אחר שהי' מונח הדג שלשה ימים, ואחר כך חזר בו ע"י רבו מובהק (-כנראה הכוונה לרבו רבי וואלף באסקאוויץ שהיה מן האוסרים) והסכים לאיסורא, ולא העליתי דבריו בקונטרס הזה מפני כבודו..."

בקשר לפעולתו בעד כשרות המאכלים והיינות, מסופר מעשה פלא, שסיפר נכדו הגה"ק רבי משה הלוי יונגרייז זצ"ל אב"ד קאשוי (הובא ב'תולדות אנשי מופת', עמ' א-ב), וזה תוארו:

בעירו היה סוחר יין, שקנה יינות ומכרם לאחרים, והרב היה רגיל להשגיח שיהיו היינות נעשים בהכשר לפסח ושלא יהיה חשש יין נסך ח"ו. פעם אחת קנה הסוחר ההוא הרבה יינות, והרב לא ידע ממנו קנה אותם הסוחר, לכן צוה להכריז במקומו ולהודיע שלא יקנו הפעם יינות ממנו כי אינם בחזקת כשרות. עקב כך היה לאותו סוחר נזק גדול, והלך הסוחר והגיש תלונתו בפני שר העיר שהרב גרם לו היזק גדול. הזמין השר את הרב לדין, וכשבא המועד לערוך את המשפט נתמלא כל האולם בשרים רבים ונכבדים. השר שאל את הרב: מדוע לא ירצה הרב לתת כתב הכשר על היינות של הסוחר, הלא גרמת היזק גדול

מזה. ענה רבינו ואמר: הלא אני הרב דמתא, ועלי מוטל הדבר לדקדק שיהיו היינות נעשים בכשרות שיוכלו למכרם לבני ישראל, ואם הוא עובר על דברי, איך אשקר באמונתי לומר על יין נסך שהוא כשר. וימלא השר פיהו בשחוק, ואמר: יגיד נא לי הרב, היכן מצא זאת אשר יין שעשאו אינו יהודי אינו כשר. השיב לו הרב: בתלמוד ובשלחן ערוך שלנו מבואר כן. ויחל השר ללגלג על התלמוד והשו"ע ואמר: אין לזה שום יסוד, ועתה אני מכריחך להכשיר יינות של הסוחר, ואם לאו, מרה תהיה אחריתך...

לפתע נפתחה הדלת וכומר אחד נכנס, ושאל מה זה ועל מה זה נתאספתם הנה היום, ומה דורש רב היהודים מאתכם. וסיפר לו השר בצחוק ענין היינות, וכי שאלתי להרב על איזה יסוד פסק כן, ענה לי הרב שכן מבואר בתלמוד ובשו"ע, ולדעתי זה אינו מספיק ליסוד נאמן כלל, ולכן צויתיו להכשיר את היינות. ענה הכומר ואמר: הביאו לי ביבליא (-ביבלי) דהיינו תנ"ך שמתורגם בלשונינו, ויביאו לו, חיפש והראה לשרים בדניאל (א, ח) ששם כתוב: 'וַיִּשְׁם דְּנִיָּאל עַל לְבוֹ אֲשֶׁר לֹא יִתְנָאֵל בְּפֶת בֶּגְ הַמֶּלֶךְ וַיִּיָּן מִשְׁתֵּיו וַיִּבְקֹשׁ מִשְׁר הַסְּרִיסִים אֲשֶׁר לֹא יִתְנָאֵל', ומזה נראה שכבר אז נאסר ליהודים לשתות יין של נכרים, ואיסור זה נוהג אצל היהודים עד היום (עי' ע"ז לו: שדניאל גזר על סתם יינם).

כששמע השר דברי הכומר, אז הראה להרב יראת הכבוד, וביקש ממנו שימחול לו על שדיבר נגדו בעזות, ואמר להרב: חזק ואמץ אל תירא ואל תחת, רק שמור דתך, והאיש אשר המרה פוך יסבול הנזק ואין לו עליך כלום. ויגש הרב אל הכומר ושאלו את שמו ושם עירו, והכומר אמר לו שמו ושם עירו וכו'. לאחר שחזר הרב לביתו החל לחקור על שם הכומר ועל עירו, ולא מצא לא שם כומר כזה ולא שם עיר כזו, ותלה אז שהיה זה שליח משמים להצילו מצרה ומדין קשה.

לסיום ראוי להזכיר דברי נכדו, חתן בנו הרה"ק מטשענגער, ה"ה הגה"ק רבי יהושע ברוך רייניטץ ז"ע אב"ד טשעטשאווין שכתב בספרו 'מכתב הראשון' (אונגוואר תרל"ו, אות כא) וז"ל: "אבותינו ספרו לנו ה"ה אדוני אבי מו"ר (-הגה"ק רבי נתן פייטל רייניטץ אב"ד מאד), ורבי חותני (-הגה"ק בעל 'מנוחת אשרי' מטשענגער), איך למדו תורה מתוך דוחק, ומורי חמי סיפר לי גם מאביו הגאון מהו' שמואל אבד"ק סעטשא, ומזקיניו הגאון מהו' אנשיל וויענער אשר הי' אב"ד מישקאלץ, ומחמיו הגאון מהו' מאיר אלמאש ז"ל. אכן אני אין רצוני לספר גדולות מהורי ומורי, יהללם זר ולא פי, אכן זאת אספר בשבחם, שהשתדלו לכבד תלמידי חכמים ואת כל מי שהיה בו ריח תורה, בכל לב ונפש, נצטערו בצערן, שמחו בשלותן, ולא ספרו אלא בשבחן, זכותם יגן עלינו".

משפחת פאשקוס מניקלשבורג העלישטאבע והגלילות

ב'עלי זכרון' עלי א' עמ' יג, במאמרו בכותרת 'הקצין' שהוכתר כ'דיין מצוין' לאחר פטירתו, התחבט העורך הדגול הרב משה אלכסנדר זושא קינסטליכער זצ"ל בסדר יחוסו של הג"ר אהרן אלעזר פאשקוס זצ"ל אב"ד גאלאנטא, וכתב "על יחוסו למעלה לא ידוע ואין לזה מסורת במשפחה כהיום", גם עמד שם על טעות שהופץ לאחרונה בכמה ספרים שאביו רבי בונם פאשקוס זצ"ל מסעראדהעל הי' בנו של הג"ר משה פאשקוס זצ"ל דומ"ץ ניקלשבורג.

בזמנו נתבקשתי ע"י העורך המנוח הבלתי נשכח, לברר סדר יחוסם וקשרי משפחת פאשקוס שהי' משפחה חשובה ומפורסמת באיזור סעראדהעל, חבל שלא הספיק אז הזמן, אילו זכינו בודאי הי' מוסיף מאוצר ידיעותיו הנפלאות והי' לנו לעינים לברר כמה סתימות וספיקות, חבל על דאבדין ולא משתכחין.

לכל זמן ועת לכל חפץ, לאחרונה מדי עסקנו לסדר פרקי תולדות זקני הג"ר יצחק המכונה איצק באנהארט זצ"ל חזן הכנסת דק"ק פרעשבורג והבעל קורא של מרן החתם סופר זי"ע, לרגל הוצאת לאור עולם ספרו 'צבי לצדיק' מכת"י (בהשתדלות הרב ישראל אפרים וועבער ממאנסי), שמנו לב גם לברר מקור מחצבתו של מחותנו/חותן בנו הג"ר יששכר בער מענצער זצ"ל אב"ד יאקא, הי"ה רבי יצחק צבי המכונה איצק הרש פאשקוס ז"ל ממעדיער-מארצעלהאז.

מתוך כך המשכנו בבירור וחקר סדר הדורות של משפחות פאשקוס הענפה בגלילות ק"ק סעראדהעל, ובאנו לידי הכרעה שכולם משפחה אחת הם וכי מקור מוצאם מק"ק ניקלשבורג הבירה, משם גלה אחד מבני המשפחה למחוז סעראדהעל בתחילת שנות הת"ק, ומשם התפזרו יוצאי חלציו באותה איזור ובהרבה עיירות בגליל העליון. גילויים הללו מתפרסמים כאן לראשונה.

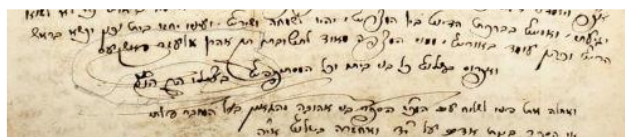
את הכל נסינו בס"ד לחקור לברר ולסדר עפ"י מקורות נאמנים ומפוזרים מפי ספרים וסופרים, רישומי מאטריקל, פנקסי חברה קדישא וכיו"ב. גם הגיע לנו בגמר העריכה צילומי מצבות ק"ק: אטש, באיא, באראטשקא, העלישטאבע, טארדאשקעד, מעדיער, נייטרא, סעראדהעל, ניקלשבורג, פרעשבורג ועוד, והיו לעזר רב לאשר כמה השערות ולברר כמה ספיקות. שורה אחת ולפעמים אף תיבה אחת מתוך מצבה שפך אור על שרשרת היוחסין ומקור מחצבתם, והשלימה חוליא חסירה. [תודתינו לאלו שהשתתפו בעין טובה עם צילומים רישומים חוספות ותיקונים: הרב אליעזר קאלמאן, הרב דובעריש וועבער, הרב דוד מאיר ישראל רוס, הרב חיים קליין, הרב יואל יעקב מייזליש, הרב יואל שווארץ, הרב ישראל אפרים וועבער, הרב עמרם בנימין ווידער, הרב שמואל צבי שפיטצער, והעורך הרב שמחה בונם י. סיימון].

הרבה התלבטתי אם לפרסם מאמר זה, כי עדיין חסר מידע רב ונשארו מספר ספיקות וכמה קשרים מיוסדים על פי השערות. אבל רבו עלי חברי יוצאי המשפחה לפרסם גילויים אלו למשפחותם לבית אבותם, ובפרט נדרשתי לזה מהני תרי צנתרא דדהבא חוקרי ודורשי קורות הדורות הרב **שלמה ווייס** ראה"כ 'עושה פרי' בבני ברק - חבר מכון "זכרון" [מיו"ל ספרי זקיננו הג"ר **עזרא צורף** זצ"ל ראב"ד סערדאהעל, חתן רבי **משה פאשקוס** ז"ל ממעדיער] והרב **אליעזר קאלמאן** מבארק פארק [נכד הג"ר **אהרן אלעזר פאשקוס** זצ"ל אב"ד גאלאנטא], שיהי' לתועלת כי כבר דשו וחקרו בזה אחרים והלכו בה נמישות, ואמרו חכמינו ז"ל "לא עליך המלאכה לגמור". ותקותינו שיבואו אחרים וימלאו החסרון.

לא סדרנו סדר הדורות של משפחת "פאשקעס" ממאקאווא, כי כבר עסק בזה הרב דובעריש וועבער ב'שושלת אבות' (בסו"ס 'קול תודה', ברוקלין תשס"ט, ענף ב אות כט-ל), וגם לא עלתה בידנו לברר אם מקור מחצבתם מניקלשבורג.

[אגב, מצינו כמה אופנים באופן כתיבת שם חנוך המשפחה: פשקו, פאשקו, פשקיו, פשקיס, פאשקוס, פאשקעס וכיו"ב, וכנראה תלוי לפי השנים ולפי מקום מגוריהם. כי במבטא אשכנזי הי' קורין זיי"ן במקום סמ"ך, עיין 'טיב גיטין' (שמות נשים אות ז סק"א) מה שכתב ע"ד 'ספר שמות' (שם זאפירה) בשם מהרי"ט בין אם נכתב בזיי"ן בסמ"ך או בשי"ן כשר "בכה"ג שהם קרובים במבטא ויש שלשונם גסה ויש שלשונם רפה, וכל הקורא מרגיש שהיא שפה אחת ודברים אחדים..." עיין שם. וגם אופן הניקוד השתנה לפי המקום והזמן (גם בלועזי), כי היא בהברה ממוצעת בין חיריק לסגול, ובאמת אין קורין לא "פאשקיס" (בחיריק) ולא "פאשקוס" (בקמץ) ולא "פאשקעס" (בסגול). ועיין 'שו"ת מגד יהודה' (סי' מב-מד).

ולכן מצינו שינוי כיתוב שם "פאשקוס" לפי המקום והזמן אף בגברא חד. לדוגמא, על מצבת הג"ר אהרן אלעזר אב"ד גאלאנטא בסערדאהעל נחרת שם משפחתו **פאשקו**. בשער ספרו 'משמרת אלעזר' (מונקאטש תרמ"ה) וכמ"ל בתוך הספר מופיע שמו **פאשקו**. בספרו 'באר רחובות' (לבוב תרל"ד) חותם בהקדמה **פשקו**, ובשער הספר "אהרן אלעזר... **פאשקוס**". קודם לזה בספריו 'עת ספוד' (פרעשבורג תרי"ב) ו'מעשה אבות' (שם תרט"ז) חותם "**אהרן אלעזר... פשקיס**", וכ"ה בספריו שם בחתימות אביו "**בונם פשקיס**" וזקיננו "**משה פשקיס**". אבל לפניו בחתימת ידו שצילמו מופיע ב'עלי זכרון' (עלה נז עמ' יז) חותם בשנת תר"א "הק' אהרן אלעזר **פאשקעס**". וכן היא חתימתו בכתב יד המצוי"ב משנת תר"ו (או תר"ג) במכתבו להג"ר שמואל

צילץ זצ"ל אב"ד
יאקא וראב"ד
ניקלשבורג (נדפס
ב'שו"ת מילי

דאבות' ח"ב יו"ד סי' ג). וכ"כ מהרי"י אסאד זצ"ל אב"ד סערדאהעל בהסכמת 'מעשה אבות', וב'שו"ת יהודה יעלה' (אה"ע סי' קכו). ובמקו"א קורא לו "**פאשקיס**" (יו"ד סי' ריד, אה"ע סי' סה, רעב), ופעם "**פאשגעס**" (יו"ד סי' קנז). וכהנה מצינו גם בשאר בני המשפחה ואכמ"ל.

ומכאן תשובה למה ששמעתי מיוצאי משפחת "פאשקעס" ממאקאווא, שאין להם קירבה למשפחת "פאשקוס" מסערדאהעל, כי אופן כתיבת שם המשפחות שונים. אך אין מזה שום הוכחה כנ"ל, ועדיין טעון בירור על שרשי משפחתם עפ"י מצבות ביה"ח הישן במאקאווא.

נסכם סדר הדורות שנתבררו במאמר (שם המשפחה כפי מצבתם או חתימתם) :

א] רבי **יצחק צבי פאשקו** ז"ל ממארצעלהאז, זוגתו מרת **יטל** ע"ה.

ב] אביו : רבי **משה פאשקו** ז"ל ממעדיער, זוגתו מרת **גיטל** ע"ה.

ג] אביו : [לא נודע שמו – ראה אות ב].

ד] אביו : רבי **שלמה פשקז** ז"ל מהעלישטאבע.

א] רבי **בונם פשקז** ז"ל מסערדאהעל, זוגתו מרת **רחל** [ב"ר איצק פאלל] ע"ה.

ב] אביו : רבי **משה פאשקוס** ז"ל מבאראטשקא, זוגתו מרת **קילה** ע"ה.

ג] אביו : רבי **יוסף יעקב פשקז** ז"ל מהעלישטאבע, זוגתו מרת **רבקה** ע"ה.

ד] אביו : רבי **שלמה פשקז** ז"ל מהעלישטאבע הני"ל.

א] רבי **דוד ליב פאשקעס** ז"ל מניקלשבורג, זוגתו מרת **לביאה** ע"ה.

ב] אביו : הג"ר **משה פאשקז** ז"ל דומ"ץ ניקלשבורג, זוגתו מרת **שרל** [ב"ר משה

שוויינבורג] ע"ה.

ג] אביו : רבי **בונם פשקז** ז"ל מניקלשבורג, זוגתו מרת **סלאווא** ע"ה.

ד] אביו : רבי **מיכאל פשקז** ז"ל מניקלשבורג.

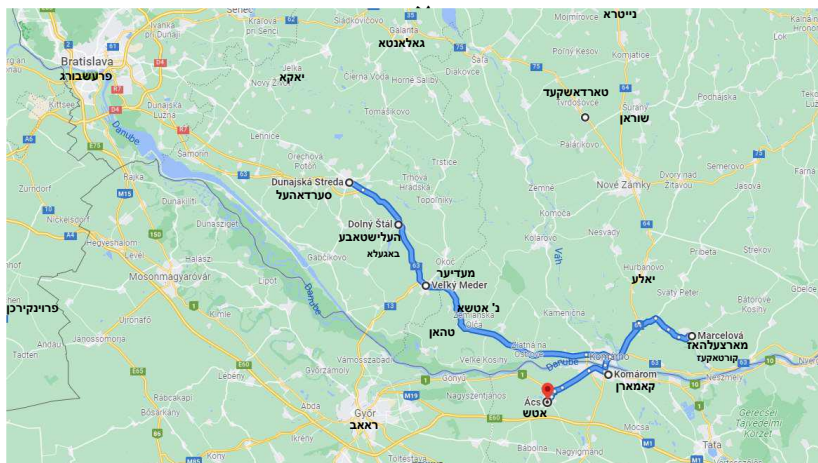
רבי **שלמה** מהעלישטאבע ורבי **מיכאל** מניקלשבורג הני"ל :

ה] אביהם : רבי **משה פשקז** ז"ל מניקלשבורג, ז' מרת **שרל** [ב"ר יאקב חזן] ע"ה.

ו] אביו : רבי **שלום פשקז** ז"ל מניקלשבורג, זוגתו מרת **הענדל** ע"ה.

ז] אביו : רבי **ליבל פשקז** ז"ל מניקלשבורג.

ח] אביו : רבי **יצחק** [אולי : רבי **יצחק בל"א** מניקלשבורג] ז"ל.

א. רבי יצחק הרש פאשקוס ממארצעלהאז

"הרבני המופלג צדיק תמים במעשיו המפורסם לשם ולתהלה" רבי יצחק צבי המכונה **איצק הרש פאשקוס** ז"ל מק"ק נאדי-מעדיער אח"כ בקורטאקעז וכפר מארצעלהאז (Marcelhaza, כהיום: מארצעלאווע/Marcelova, בגליל קאמארן), יליד נ' מעדיער בין השנים תקנ"ז (מאטריקל מעדיער) ותקס"ג (מפקד תר"ח ורישום פטירתו), מוהל מומחה (במאטריקל יאלע-באגעדא נרשמו הרבה ילדים שמל בהגילות בשנות תר"י-תרל"ה), נפטר ב' דחול המועד סוכות תרמ"ג, מנו"כ בקורטאקעז.

זוגתו מרת **יטל** ע"ה לבית **זאלצער** (עפ"י רישום נישואי צאצאי ומפקד תר"ח), ילידת תקס"ה (מפקד תר"ח), נפטרה בין השנים תר"כ-תרל"ד (ראה להלן).

נציע אופן גילוי הפרטים. בספר 'החתם סופר ותלמידיו' (עמ' תקיג) כותב על הג"ר **יששכר בער מענצער אב"ד יאקא** זצ"ל, "זוגתו לבית פשקס".

לאור זה חפשנו בפנקסי המאטריקל והרשמיים, ונודע לנו מידע על בית אביה של זוגתו הרבנית מרת **ריזל** ע"ה, מרישום פטירתה בפרוינקירכן, שם נרשם: אלמנה אשת **מענצל בערנאט** [=בער], **פאשקוס טערעז** [=ריזל], גיל 72, ילידת נאדי-מעדיער, אביה המנוח **פאשקוס איזאק** [=יצחק] **ממארצעלהאז**, אמה המנוחה **פאשקוס יולי** [=יטל] **ממארצעלהאז**, נפטרה פברואר 2 1896 [=י"ח שבט תרנ"ו]. המדווח חתנה לאווי שימון [=הג"ר משה שמעון הלוי אב"ד פרוינקירכן] מצהיר כי שם המשפחה "**מענצל**" גם נקרא "**מענצער**".

אחר שנודע שם חמיו "יצחק פאשקוס", מצאתי ב'ליקוטי חבר בן חיים' (ח"ו פה ע"א) דרוש לז' אדר ראשון תרמ"ג, הספד על רבנים ואנשי שם בתוכם "**הרבני מוה' איצק הרש פאשקעס בכפר מאצעהאז**...". [ביזכרנו לחיים' (פ"ט הערה 16) צדדנו אולי הוא חמיו של הרב מיאקא, כעת מתברר שכן הנכון. יצויין, באותו הספד גם מזכיר את חתנו של רבי איצק הרש "הרב המאור הגדול מו"ה יששכר בער אב"ד בקהל יאקע", שנפטר ז' תשרי אותה שנה, ראה בסמוך].

[על הכינוי "הרש", ראה קובץ 'צפונות' (חלק טו עמ' כט) תשובת מהר"ם שיק: "בפרעסבורג המעטירה כותבין בגיטין שם הירש בלא יו"ד רק **הרש**... מסתמא הנהיגו כן מכבר הגאוני עולם קדמאי דשם", ע"ש. וכ"ה ב'הגהות חתם סופר' (אה"ע סי' קכט, ב"ש שמות אנשים אות ה).

שוב הגיע לנו מפקד מארצעלהאז משנת תר"ח, ונרשם: **פאשקוס פערענץ**

Izraeliták Névsora. Törvényhatóság neve <i>Borsányi község</i> Község neve <i>Kossárd</i>									
Neve	Élettá- la	Polgári helye Ország	Község	Ha a község neve változ- zott meg	Ha a község neve változ- zott meg	Ha a község neve változ- zott meg	Ha a község neve változ- zott meg	Ha a község neve változ- zott meg	Ha a község neve változ- zott meg
1. <i>Lev. Hirsch</i>	54	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar
<i>Lev. Hirsch</i>	54	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar
<i>Lev. Hirsch</i>	54	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar
<i>Lev. Hirsch</i>	54	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar
<i>Lev. Hirsch</i>	54	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar
<i>Lev. Hirsch</i>	54	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar
<i>Lev. Hirsch</i>	54	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar
<i>Lev. Hirsch</i>	54	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar
<i>Lev. Hirsch</i>	54	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar
<i>Lev. Hirsch</i>	54	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar

[=איצק הרש] גיל 45 יליד
מעדיער, אשתו **יודיט** [=יטל]
לבית **זאלצער** 43 ילדת שם,
בנו **לאזאר** [=אליעזר שלמה] 9,
בנו **יעקב** 5, בתו **רעזי** [=ריזל]
21, בתו **קאטי** 14, בתו **אסתר**
7, בתו **סאלי** [=חיי'שרה] 3, חתנו
מענצל בערנאט [=יששכר בער

מענצער] 25 יליד פרעשבורג. (עיי' הרב יואל יעקב מייזליש מכוון י"מ קדס').

לא עלתה בידינו למצוא רישום פטירת מרת **יטל** ע"ה אשת רבי **איצק הרש**, שנפטרה ככל הנראה אחר תר"כ (נרשמה בין החיים במפקד הני"ל) וקודם תרל"ד (מאז מצינו השם 'יטל' או בלועזי 'יולי' אצל נכדותיה). [סמוכין לכך כי אינה מוזכרת בהקדמת ספר זכרון טוב (ח"א, לבוב תרל"ד), שכתב: "גיסים... מוה' יצחק צבי פאשקוס נ"י עם כל יוצאי חלציו... ואחיו גיסים... מוה' שמעון פאשקוס נ"י עם זוגתו הצנועה תי'..."].

גם עדיין לא נתברר שם אביה. במפקד תר"ח נרשם שמה לבית **זאלצער** ונולדה בנאדי-מעדיער, ומצאנו ברשימת תושבי מעדיער והגליל בתר"ג כמה משפחות בשם **זאלצער** כנראה ממשפחת בית אביה. [במאטריקל מעדיער נרשם פטירת רבי **משה זאלצער** ז"ל בגיל 81 ביום ט"ז טבת תרכ"א, חותן "התורני רבי דוד ווייס" ז"ל ממעדיער המוזכר באות הבא (כ"נ לפי סדר רשימת תושבי מעדיער בריש מאטריקל הפטירות), מסתבר שאין זה אביה, כי במאטריקל יאלע-באגעדא נרשם לידת **מוזעס** בן חתנה רבי אהרן ווייס ז"ל ביום ז' אלול והברית התקיים בשב"ק י"ד אלול תר"כ. ויש מקום לשער ששם אביה הי' **יעקב**, כי שם זה חזר ונשנה אצל בנה ונכדה].

ואלה צאצאי רבי **איצק הרש פאשקוס** ז"ל ממעדיער - מארצעלהאז:

א. "הרבנית" מרת **ריזל** ע"ה, ילדת מעדיער תקפ"ד (עפ"י רישום פטירתה), נישאה תר"ה לערך, נפטרה י"ח שבט תרנ"ו, מנו"כ בפרוינקירכן.

נוסח מצבתה: פ"ט / האשה הרבנית / מרת **ריזל** ע"ה / אלמנת הה"ג מו"ה **בער** זצ"ל / שהי' אב"ד דק"ק יאקא / ראינה והתבוננה בנות ציון בציון הלז / יד חוצבה לזכר עולם לרבתי במעשים / זבד טוב הוזבדה עמודים כיכין ובועז / לבעל בעמיו היות עזר למופלא באישים / בתוך עמה בשבתה כרם חמד נטעה / יאשרוה בנים ובנות לתורה לתעודה גדלתם / טוב סחרה מפנינים יקרה נצר

מטעה / לא תכבה נרה כי הם יאורו לתורתם / נפטרה י"ח שבט תרנ"ו / ונקברה בכבוד למחרתו / ת"צ'ב"ה'. (באדיבות הרב אליעזר קאלמאן).

אשת "הרב הגדול הצדיק כקש"ת" הג"ר **יששכר בער** (בן הג"ר **יצחק באנהארט** ומרת **חיה** לבית **שוסבורג** מפרעשבורג) **מענצל/מענצער** זצ"ל **אב"ד יאקא**, נולד תקפ"ג בפרעשבורג נימול ע"י החתם סופר (פנקס המוהל חתם סופר' אות רנד, ג' כסלו תקפ"ג), גר איזה זמן ברעטה (תר"ח לערך נולד שם בנו רבי מרדכי אהרן חיים), תלמיד החתם סופר (כפי גילו ומגורו בפרעשבורג, וכ"מ נוסח מצבתו "שאב מבאר חפורה גדולי דורנו") והכתב סופר (שו"ת כתב סופר' או"ח סי' נד, אה"ע סי' ק), תר"א נתקבל לאב"ד יאקא (ממלא מקום הג"ר שמואל צילץ זצ"ל ראב"ד ניקלשבורג), נפטר ז' תשרי תרמ"ג מנ"כ ביאקא. [ראה עליו: 'שם הגדולים ארץ הגר' בערכו, 'החתם סופר ותלמידיו' עמ' תקיג, 'פנקס המוהל חתם סופר' שם, 'זכרנו לחיים' פרק ט עמ' תסח, ו'תולדות יצחק' שנערך על ידינו בס"ד בס' 'צבי לצדיק' לאביו הג"ר יצחק באנהארט זצ"ל].

נוסח מצבתו: פ"נ / אדונינו אבינו מ"ו ע"ה [=מורינו ורבינו עמוד הימינן] הרב הגדול הצדיק כקש"ת / מו"ה **יששכר דוב** זצ"ל / רב אב"ד פה **יאקא** והגליל / נפטר ז' תשרי ונקבר ביום מחרתו / שנת **תרמ"ג** לפ"ק / ידיד ה' וידיד נפשינו רבינו והודנו / שאב מבאר התורה חפורה גדולי דורנו / שם טוב משמן טוב הניח פה עלי אדמות / כבוד חכמים ינחל שם בשמי מעונות / רב טוב צפון לו בנוה משכנות / דרכיו דרכי נועם עם בני קהלתו / וידיו היו אמונה כביאתו כך יציאתו / בצל שדי יתלונן עבור רב

צדקתו / שם אמו **חיה**. (מגנזי מכון 'אבותינו', ע"י הרב דובעריש וועבער).

צאצאיהם: 1) רבי **מרדכי אהרן חיים** ז"ל שו"ב קניזשא, יליד תר"ח (רישום נישואיו

ביאקא בגיל 26, ועדיין לא נרשם במפקד תר"ח במארצעלהאז), תלמיד הכתב סופר, נפטר א' דר"ח אלול תרפ"ו מנ"כ בקניזשא. זוגתו מרת **גיטל** (ב"ר **אשר זעליג ודרעזיל גאלדבערגער** מיאקא) ע"ה, נישאו ביאקא תרל"ב, נפטרה כ"ג אדר א' ת"ש ושם מנו"כ. 2) רבי **אליעזר חיים** ז"ל מפעטראוואסעלא, יליד תר"ט, נפטר ט"ז אדר א' תרע"ג ושם מנו"כ. זוגתו מרת **טשארנא** (ב"ר **יצחק הכהן אדלער** משם) ע"ה, נפטרה י"ד מנחם אב תרצ"ז ושם מנו"כ. 3) רבי **אליעזר ליפמאן** ז"ל מווייטצען, נולד ביאקא ג' שבט תר"י

(על מילתו בשב"ק ראה 'שו"ת כתב סופר' או"ח סי' נד), נפטר ה' שבט תר"צ מנו"כ בסערדהעל. זוגתו מרת **ריזל** (ב"ר **ברוך ופראדל רייזנער** מפ' פעדעמעש) ע"ה, נישאו בפוסטא-פעדעמעש תרל"ז (מאטריקל גאלאנטא), נפטרה כ"ז ניסן תר"פ מנו"כ בוויטצען. 4) **רבי עזריאל** ז"ל מפעטראוואסעלא וזענטא וסוף ימיו בטעמעשוואר, יליד תרי"ד, נפטר ד' אב תר"פ מנו"כ בטעמעשוואר. זוגתו מרת **חיילה** (ב"ר **יצחק הכהן אדלער** הנ"ל) ע"ה, נפטרה כ"ב אדר א' תרפ"ז ושם מנו"כ. 5) מרת **הענדל** ע"ה, ילידת תרי"ח, נישאה ביאקא תרמ"ב, נפטרה י"ח כסלו תרפ"ד מנו"כ בפרעשבורג. אשת הג"ר **דניאל** (בהג"ר **ישראל איסר** מ"מ בפרעשבורג מח"ס 'מקוה ישראל') **פרוסטיץ-שטיינשניידער** זצ"ל רב ומ"מ בפרעשבורג, מח"ס 'דן מדניאלי' (פרעשבורג תרמ"א) 'ידברי דניאלי' (שם תרנ"ה) וילקוט דניאלי (שם תרע"ג), יליד תרטי"ז, נפטר כ"ג כסלו תרע"ט ושם מנו"כ. 6) הרבנית **אסתר** ע"ה, ילידת תר"כ, נישאה ביאקא תרמ"ד, נפטרה ד' תשרי תש"ח מנו"כ

בהר הזיתים. אשת הג"ר **משה שמעון** (בהג"ר **יהודה דומ"ץ** עיר חדש מח"ס 'זוהר ליהודה') **הלוי** זצ"ל אב"ד יאקא [מ"מ חמיו בתרמ"ד] ופרוינקירכן [תרנ"ב-תרצ"ט], מחבר ספרי 'ישמח לב' ז"ח, יליד תרכ"א, נפטר ו' אייר ת"ש מנו"כ בהר הזיתים [ראה עליו: 'החתם סופר ותלמידיו עמ' תרד, והקדמת המו"ל ס' 'ישמח לב' ח"א].

רבי משה שמעון לעוו

7) **רבי יהושע** ז"ל ממאקאווא, יליד יאקא

תר"כ, נפטר ז' אב תרצ"ב מנו"כ במאקאווא. זוגתו בזוו"ר מרת **חיילה** (בהג"ר **משולם רובינשטיין** אב"ד קיש-קערעש) ע"ה, נישאו תרמ"ט. בזוו"ש מרת **טילא** ע"ה.

ב. מרת **קאטי/פעפי** ע"ה, ילידת תקצ"ד-תקצ"ו (במפקד תר"ח: **קאטי** 14, ברישום נישואין: **פעפי** 20), נישאה בקורטאקעז י"ב מנחם אב תרט"ז (מסדר קידושין: **בערנאט** [=הג"ר יששכר בער מענצער] **הרב מיאקא**).

אשת רבי **אהרן** (ב"ר **הערמן**) **ווייס** ז"ל מקורטאקעז, יליד שוראן תק"צ (רישום נישואין במאטריקל יאלע-באגעדא).

צאצאיהם: 1) **גבריאל** ע"ה, יליד קורטאקעז תרי"ח. 2) **משה** ע"ה, נולד במארצעלהאז ש"ק ז' אלול תר"כ. 3) **מאיר** ע"ה, יליד מארצעלהאז תרכ"ד. (מאטריקל יאלע-באגעדא, בכולם נרשם המוהל: **איזאק** [=רבי איצק הרש] **פאשקוס**).

ג. רבי **אליעזר שלמה פאשקוס** ז"ל ממארצעלהאז, יליד תקצ"ט (מפקד תר"ח; ברישום נישואיו בתרי"ט נרשם בגיל 28, כמובן מחשש גיוס לצבא), שימש כמוהל (במאטריקל יאלע-באגעדא מופיע "אליעזר פאשקוס" בתור מוהל בגלילות שם בשנים תרכ"ד-תרמ"ו), גבאי צדקת רבי מאיר בעל הנס (ב'פנקס הגבאים צדקת רמבעה"נ כולל אונגארן' מופיע שמו "אליעזר שלמה בן ייטל פשקוס ממארצעלהאז בעל קרן קיימת" - באדיבות הרב שמואל צבי שפיטצער), נפטר כ"ט כסלו (עפ"י פנקס הנ"ל)

אחר תרמ"ו. [בתרמ"ד נרשם במאטריקל יאקא "אליעזר פאשקוס" כעדות בנישואי הגי"ר משה שמעון הלוי עם בת גיסו הגי"ר יששכר בער אב"ד יאקא].

זוגתו מרת **רבקה** (ב"ר **יצחק ופאני שווארץ** מפעגמעש בגלילות שוראן) ע"ה, ילידת תר"ג, נישאו בפעגמעש ט' אדר ב' תרי"ט (מאטריקל שוראן).

צאצאיהם: (1) **קלמן** ע"ה, יליד תר"כ (המוהל: **איזאק** [רבי איצק הרש] **פאשקוס**). (2) מרת גיטל (קאטרינה) ע"ה, ילידת תרכ"ב, אשת רבי ליב (ב"ר מאיר ויולי מוזעס מני מארטאן) מעזעי ז"ל מכפר דונא-מאטש, יליד תרט"ז, נישאו במארצעלהאז תרמ"ה (מסדר קידושין: לאווי מ. שימון [=הגי"ר משה שמעון הלוי] רב יאקא). [בר"ס ימנחת ישראל (להגי"ר ישראל (בהגי"ר קאפל רייך) זצ"ל אב"ד באטערקעס, ח"א וואיצען תרס"ח, וח"ג פאקש תרע"ג) מזכיר: "הנגיד מחותני מו"ה ליב מעזעי מישוב דונא מאטש". המחבר הי' חתן רבי דוד צבי שווארץ, גיסו של רבי אליעזר שלמה]. (3) האני ילידת תרכ"ז. (4) מרת שרה ע"ה, ילידת תרכ"ט, נפטרה ב' תמוז תש"ב מנו"כ בפרעשבורג. אשת רבי משה ווייס ז"ל (5) יטל (ויולי) ע"ה, ילידת תרל"ה.

ד. מרת **אסתר** ע"ה (עפ"י מפקד תר"ח, וברישום נישואין: **נעטי**), ילידת תר"א לערך (במפקד תר"ח בגיל 7, ברישום נישואין בגיל 20), נישאה י"ז מרחשון תרכ"ג.

אשת רבי **יצחק א.** (ב"ר **לאופולד** ומרת **דבורה** לבית **אייזנשרייבער** מיוספאלא) **ווייס** ז"ל (ברישום נישואין: **איגנאץ O.**, אולי: יצחק עוזר וכדומה), יליד תר"א לערך (עפ"י מפקד Jaszfału תר"ח, וברישום נישואין בגיל 20).

ה. רבי **יעקב פאשקוס** ז"ל ממארצעלהאז, יליד תר"ב לערך (במפקד תר"ח בגיל 5, ברישום נישואין בגיל 22), נפטר צעיר לימים א' דר"ח מרחשון תרכ"ח מנו"כ בקורטאקעז (עפ"י רישום פטירתו במאטריקל יאלע-באגעאדא בגיל 26).

זוגתו מרת **לעני** (ב"ר **יצחק ופאני שווארץ** מפעגמעש הנ"ל) ע"ה, ילידת תר"א, נישאו ז' מרחשון תרכ"ד (מסדר קידושין: **בערנאט מענצל** [=גיסו הגי"ר יששכר בער מענצער אב"ד יאקא]). [בשנת תר"ל נישאה בזוג שני].

בתם: הילדה **הענדל** ע"ה, ילידת תרכ"ו, נפטרה בתוך שנה.

ו. "הצדקת מהוללה" מרת **חיה שרה** ע"ה, ילידת תר"ה (עפ"י מצבתה), נישאה במארצעלהאז כ"ח מרחשון תר"ל, נפטרה י"ח מרחשון תרפ"ב מנו"כ בפרעשבורג ליד בעלה.

נוסח מצבתה: עד הגל הזה / על יקרת הנשים וצדקתה / ועדה המצבה / לספוד לשרה ולבכותה / ה"ה האשה החשובה צדקת מהוללה / מר' **חיה שרה** ע"ה / אשת הצדיק הנודע והמפורסם / מו"ה **יצחק אונגאר** זצ"ל / חמרמרו עינינו על מותך אמנו היקרה / ידינו רפות על כי הוסר מנו העטרה / הלכת למנוחות אך לנו נשאר המרה / שמך הטוב לעד חי פה עלי אדמות / רב טוב מעשיך עצמו בלי ספורות / האבן לא יכילם ולך דומיה תהילות /

ויהיו חיי שרה שבעים ושבע שנים / ותמת שרה ביום ש"ק ח"י מרחשון תרפ"ב / תינצי'בה' / ש"א יטל.

אשת "הצדיק הנודע והמפורסם" רבי **יצחק** (בהג"ר **עקיבא** אב"ד סודיץ ומרת **גיטל**) **אונגאר** זצ"ל מקורטאקעז וסוף ימיו בפרעשבורג, נולד ר"ח סיון תר"ח, השתדל בהו"ל ספר אביו 'מאמר ר' עקיבא' (וואיטצען תרס"ז), נפטר כ"א אייר תר"פ מנו"כ בפרעשבורג (ליד חתן גיסו הג"ר דניאל פרוסטיץ – שטיינשניידר זצ"ל). [ראה עליו ומשפחתו: בהקדמת 'קרית ארבע', ירושלים תשכ"ה].

נוסח מצבתו: מנוחת כבוד אבינו מאור עינינו / ה"ה / הרבני הצדיק והתמים / מו"ה **יצחק** / **אונגאר** / זצ"ל / בן הרב הגאון / מו"ה **עקיבא** / זצ"ל אב"ד סודיץ / יד ושם קנית לך בעיני כל מכיריך / צדק צדק רדפת בעוז כל ימך / חיך השלמת לטוב בענות צדק ומישרים / קושט מדותיך הטובים כשחר על ההרים / אתנו נהלת על דרכי היראה ותורה / וימין צדקך הראה לנו דרך אורה / נר לרגלינו היו דבריך ואור לנתיבותינו / גודל אהבך וטובך עוד נטויה עלינו / את חוקיך נשמור לעד כבבת עינינו / ראש ואחרית

ר' יצחק אונגאר, אשתו מ' חיה שרה, ור' דניאל פרוסטיץ-שטיינשניידר

דבריך **אמת** נטועים בלבנו / ויצא יצחק לנוח בשדה שדי בוכים / לפנות ערב' ימי שנותיו ביום כ"א אייר / ל"ו לספירה תר"פ לפ"ק / ובו ביום הובל בהספד מר פה / למנוחת עולם / ונתקיים בו את מספר ימך **אמל"א** / וש"א הצדקת **גיטל** תנצב"ה.

(באדיבות הרב ישראל אפרים וועבער).

צאצאיהם: (1) רבי **משה יעקב** הי"ד, נולד י"ד מרחשון תרל"א. (2) רבי **אברהם יהודא ליב** הי"ד סגן נשיא ק"ק פרעשבורג, נולד כ"ט ניסן תרל"ה, מח"ס 'קריה נאמנה' (בתוך ס' קרית ארבע), נעק"ה כ"ה תשרי תש"ה [ראה עליו: 'החתם סופר ותלמידיו' עמ' תקנה, והקדמת ס' 'קרית ארבע']. זוגתו מרת **מלכה** (בת רבי **דוד יוסף שטיינער** מפרעשבורג) ע"ה, ילידת תר"מ, נישאו תרנ"ט, נפטרה בירושלים ג' חוה"מ סוכות תשכ"ג. (3) מרת **גיטל** ע"ה, נולדה ד' סיון תרל"ח, 'נהרגה בקאנצענטראציע אוישוויטץ י"א שבט תש"ה והובל[ה] לקבורה כ"ט תמוז תש"ו' (פנקס 'מראה מקום' מביה"ח פרעשבורג) מנו"כ בפרעשבורג. אשת רבי **אלחנן** (ב"ר **מרדכי ואסתר**) **שימערלינג** ז"ל, יליד תר"מ. (4) **יטל** ע"ה, ילידת תרמ"א.

ב. אביו רבי משה פאשקוס ממעדיער

אביו של רבי **איצק הרש הנ"ל**, ה"ה "איש שוע ונכבד מוקיר ורחים רבנן ירא אלוקים כש"ת" רבי **משה** [נאול: **משה ישראל**, ראה בסמוך] **פאשקוס** ז"ל מק"ק נאדי-מעדיער (Nagy-Megyer, כהיום: Velky Meder) ליד סערדאחעל (עפ"י הקדמת ספר 'זכרון טוב' ח"א וח"ב, וכן נרשם במעדיער במפקד שנות תקפ"ח ותרי"ח), יליד תקל"ו

2. <i>Polos Anin</i>	72 <i>Nagy Megyer</i>	—	—	—	<i>Belen</i>	20
<i>szaj</i>	<i>72</i>					
<i>szaj</i>	<i>szaj</i>					
<i>szaj</i>	<i>szaj</i>					
<i>szaj</i>	<i>szaj</i>					
<i>szaj</i>	<i>szaj</i>					
<i>szaj</i>	<i>szaj</i>					
<i>szaj</i>	<i>szaj</i>					
<i>szaj</i>	<i>szaj</i>					
<i>szaj</i>	<i>szaj</i>					

(במפקד מעדיער תרי"ח: **מוזעס פאשקוס**, נשוי, סוחר, גיל 72), נפטר בין השנים תרי"ח-תרי"ב (מופיע במפקד תרי"ח

אבל לא ברשימת תושבי מעדיער בתרי"ג, ולא נרשם פטירתו במאטריקל שם אחר תרי"ב, בתרי"ג כבר נולדו נכדיו **משה** ב"ר שמעון פאשקוס, ו**משה** ב"ר יעקב גראס).

זוגתו "הצדקת" מרת **גיטל** ע"ה (הקדמת 'זכרון טוב' ח"א, לבוב תרל"ד), נפטרה כנראה אחר תקצ"ה (עפ"י הקדמה שם) וקודם תרי"ג (ראה הערה הסמוך).

כנראה: בזווי"ש מרת **רוזליה** ע"ה, ילידת תקל"ב-תקל"ד, נפטרה כ"ו שבט תרי"ח מנז"כ במעדיער. [במפקד תרי"ח נרשם רבי משה כנשוי, ברשימת תושבי מעדיער תרי"ג נרשמו האלמנה **רוזליה פאשקוס** ילידת תקל"ד עם אחותה **לאה ווייס** ילידת תקמ"ד

בבית בנה "התו" ר' **דוד ווייס** יליד תקפ"ח וזוגתו **סופיה** לבית **זאלצער** ילידת תקפ"ו, ובמאטריקל שם נרשם פטירת האלמנה **רוזליה פאשקוס** בגיל 86. כנראה אשת רבי משה בזוג שני, כי הכינוי לגיטל הוא גיזלה יולי קאטי וכדו', וגם כי לא גרה בבית צאצאי רבי משה].

יתכן ששמו הי' "**משה ישראל**", והיא על פי "**ספר הזכרון לחברה קדישא דגמילות חסדים דקהלה קדושה אסאניפא**" משנת תרל"ו (בספרייה הלאומית Ms. Heb. 1377=4, באדיבות הרב דוד מאיר ישראל רוס), בדף הראשי נרשם: "**זאת נדב הבחור והחשוב והמרומם והתו' משה ישראל**, לכבוד נשמת אביו הצדיק תמים בכל מעשיו המפורסם הרבני התו' מו"ה **מנשה שמעון פאשקעס** זצ"ל, בן לאותו צדיק המנוח כ"ה **משה ישראל** (!) ואמו הצ... מרת **גיטל** ע"ה". [כנראה נתנדב בתוך שנה לפטירת אביו רבי מנשה שמעון (כ"א אייר תרל"ה),

פאשקעס זצ"ל, בן לאותו צדיק המנוח כ"ה **משה ישראל** (!) ואמו הצ... מרת **גיטל** ע"ה". [כנראה נתנדב בתוך שנה לפטירת אביו רבי מנשה שמעון (כ"א אייר תרל"ה),

וראה בסמוך מכת"ע 'שבת אחים' שבשעת הלוינו הכריזו שבנו "הבחור החבר ר' משה" ימלא מקום אביו לגבאי ראשי חברה קדישא אסאנפא.

ויש מקום לפקפק בזה, כיון שהג"ר עזרא צורף זצ"ל בהקדמת 'זכרון טוב' מזכיר "חמי... כה' משה פאשקוז ז"ל". מצד אחד אפשר שלא דייק לכתוב שמו השלם אלא כמו שהי' נקרא, ואולי הוסיפו לו השם "ישראל", ומצד שני אפשר שהסופר שרשם 'ספר הזכרון' נדמה לו ששמו הי' "משה ישראל" כי כן נקרא נכדו הנדבן הנ"ל.

חתנם הנזכר הג"ר עזרא צורף ראב"ד סערדאהעל מזכיר אותם לטובה בהקדמת ספרו 'זכרון טוב' (ח"א, לבוב תרל"ד): **"ואלה אזכרה לטובה לקדושים אשר בארץ המה, חמי המנוח איש יקר רוח מוקיר רבנן כש"ת כה' משה פאשקוז ז"ל, וחמותי מנשים באהל תבורך הצדקת מרת גיטל ע"ה נבג"ע, ומעשיהם הטובים, וכמה**

השובה קסט

שלום וכו' לתלמידי סרני האצקן המושלג המרן המושר כבוד
מצד לויק כ"י:

ג"ר הגיעני ותפניתו עמך לישב בצנח' המבוכי ק יצנה וק יסחן
ישרו מועיטיו חלה ללמוד וללמד למעמד ולעשות עמי' לשונה
לפס גימסין יצנה עמ' צמ קמיהם דמח' חורם ללעיתם לבון סהלכם
אל האמת אמן:

וע"ד שאלתו למעשה וואו כי נגבד ספן מחזיו ומכור הגבד והלוקח
לא ידע כי נגבד הוא ומזיו כ"י הקדישו לעניים צסיוהו ציד לוקח
ונגבד וקוב אומדן לו ספן סכל' אם הקדשו סהקדישו כסל' הי' צבסיו
כ"א צבסיו הלוקח אם כל סהקדש חכו צו עניים ח' לא וספיקוהו וואו

שנים שהייתי מאוכלי שולחנם, וכל מחסורי היה עליהם...".

ב'שו"ת חתם סופר' (חו"מ סי' קסט, ו' כסלו תקצ"א) נמצא תשובה להג"ר עזרא צורף, בנדון "כי נגבד חפץ מחמיו ומכרו הגבד

והלוקח לא ידע כי גנוב הוא, וחמיו נ"י הקדישו לעניים...". עיין שם.

ככל הנראה ברור שרבי משה פאשקוס ממעדיער הי' בן בנו של רבי שלמה פשקזי ז"ל מהעלישטאבע יליד ניקלשבורג (ראה להלן אות ז). וכנראה נקרא על שם אבי זקינו רבי משה פשקזי ז"ל מניקלשבורג שנפטר סמוך ללידתו בשנת תקל"ד [ראה אות ז].

העלישטאבע נמצא ליד מעדיער באם הדרך משם לסערדאהעל (9 ק"מ ממעדיער, 9 ק"מ לסערדאהעל). על סמיכות הקהילות וקירבתם, ראה הקדמת בן המחבר לספר 'זכרון טוב' (ח"ב, סערדאהעל תרמ"א): "כמה פעמים סיפר לנו [המחבר

ונגבד שני' היום, ואשר הרב כהנא רמב"מ כול' חזק' סופר' א"ל פז' לו נגבד' חלק חיות עוד ספרי' בימי
עולמי, (חל וצוה' א"ל נגבד' חל' זה נגבד' לדי' וזו) כזה פנציוס סופר' לו מך' מוכר' להקדקת כליוה שער
ביוו' חרש' בזה ספרי' דר' ביק' מעדיער' (י' ש' יב' א"ל' עמ' על' שולח' על' א"ל' יקצ' חסות' כ"ה משה פשקוז
ז"ל גבינט) כ"א לנגבד' חסות' הרב כהנא' חסות' מתי' סלמה ספיק' א"ל' רב' לבי' חקיק' מליכ' וזי' דרכם כהנא' נשן
נגבד' חל' וזי' שולח' זה לזה עניט' חיות' עד' ספרי' חסות' כול' נילם' על' חז' חיות' ודק' שולח' הי' על' כל' ספיק'
קטן פסוקה' כ"י ספיק' חסות'.

הג"ר עזרא צורף] בדרך מוסר להשקדת הלימוד, שעוד בימי חרפו בעת שהי' דר

בק"ק מעדיער, כי שם ישב איזה שנים על שולחן של [חמיו,] אבי [זקיננו] [זקיני] המנוח כ"ה משה פשקוז ז"ל נבג"ע, בא לגבולו המנוח הרב הגדול המפ' כמה' שלמה שטערן זצו"ל רב אב"ד מק"ק עלישטא [=אלישטאל], והי' דרכם בקדש לישן במטה אחד, והי' שואלים זה לזה ענייני חושן משפט עד שהי' חוזרים בכל לילה על רוב חו"מ, ודרך שאלתם הי' על כל סעיף קטן מסמ"ע...".

ואלה צאצאי רבי משה פאשקוס ז"ל ממעדיער:

א. רבי **יצחק צבי** הנקרא **איצק הרש פאשקוס** הנ"ל, יליד תקנ"ז-תקס"ג, נפטר ב' דחווה"מ סוכות תרמ"ג. [עליו ומשפחתו הארכנו באות הקודם].

ב. רבי **שלמה** המכונה **זלמן פאשקוס** ז"ל מטהאן (ליד מעדיער), יליד תקנ"ו-תקס"ג, נפטר ז' אלול תרט"ז מנו"כ במעדיער. [עליו ומשפחתו ראה להלן אות יג באורך].

ג. רבי **חיים פאשקוס** ז"ל ממעדיער, נפטר תקפ"ט (עפ"י לידת בנו **חיים שלמה** הנקרא כשמו, ראה בסמוך).

זוגתו מרת **הענדל חי'** ע"ה, ילידת קאמארן תקנ"ו [בזו"ש אשת רבי **חיים שטיינער** ז"ל, נפטר קודם תרי"ג], נפטרה כ"ט טבת תרל"ד מנו"כ במעדיער (מאטריקל שם: **פאשקוס יוליאנא**, אלמנה, ילידת קאמארן, גיל 79).

ברשימת תושבי מעדיער והגלילות בתרי"ג נרשם בנ' מעדיער: **אלמנה הענדל חי', יוליאנא שטיינער**, נולדה דצמבר 1 795. בנה [מזו"ר] **יואכים ש.** (יוזעף) **פאשקוס** יליד 831', אביו **יואכים פאשקוס**. בנה [מזו"ש] **גאספר שטיינער**

נולד אפריל 832' - הבן יחיד לאביו **חיים שטיינער** נפטר 840'. בתה **שרה שטיינער** ילידת 837'. (באדיבות הרב יואל יעקב מייזליש מכוון ימי קדם').

בנם: רבי **חיים שלמה פאשקוס** ז"ל (נקרא כשם אביו ואבי זקינו, שם הלועזי "יוזעף"), יליד מעדיער תקפ"ט (עפ"י מצבתו ורישום פטירתו בגיל 62), נפטר כ"ח כסלו תרנ"א מנו"כ במעדיער. זוגתו מרת **האני** (ב"ר **יוסף ופאני וויינער**) ע"ה, ילידת סערדאהעל תקצ"ו, נישאו ו' כסלו תרי"ד בראוואזד [כנראה נערך ע"י דודו "אב יתומים ואלמנות" רבי **מנשה שמעון פאשקוס** ז"ל מראוואזד, ראה בסמוך].

נוסח מצבתו: רוממות א-ל בגרונו וחרב פפיות בידו / האיש **חיים שלמה בן חיים** / **פאשקעס** / נולד יום ש"ק ט"ז סיון / תקפ"ט לפ"ק ונפטר ביום ד' כ"ח כסלו תרנ"א לפ"ק / תנצב"ה. (באדיבות הרב ישראל אפרים וועבער).

ד. "הקצין הצדיק המפורסים המשכיל בתורה ירא אלקים" רבי מנשה שמעון פאשקעס ז"ל מראוואזד, יליד מעדער תקס"ז-תקע"א (מפקד תר"ח בגיל 41, רישום פטירתו במאטריקל אסאנפא בגיל 64), "איש חי רב פעלים נודע בשערים בצדקותיו" (זכרון טובי ח"א), מוהל מומחה (במאטריקל נרשמו מאות ילדים שמל), נפטר כ"א אייר תרל"ה ומנו"כ באסאנפא (Gyorasszonyfa). [הביה"ח מוזנח מאד וצריך תיקון גדול].

שבת אחים.

במכת"ע 'שבת אחים' (פ' במדבר תרל"ה) פורסם סיקור מהלוייתו הגדולה (מתורגם): "אסאנפא, יום ו' עש"ק בחקתי, לדאבוננו אנו מדווחים מודעה מכאיבה, כי אור ליום ד' שבעה 11 בלילה, נפלה עטרת ראשנו, ונפל שר גדול בישראל, הצדיק המפורסים בכל שערי ישראל מו"ה מנשה שמעון פאשקעס זצ"ל, ועלה למרום, הלך למנוחות ואותנו עזב לנאחות, אחר סבל של ארבעה ימים. הלוי של הצדיק הזה נערך ביום ה' בבה"ח דק"ק אסאנפא ברב עם אשר לא יספר מרוב. עליו קוננו והספידו הרבנים הגדולים ומופלגים, איש איש כפי ערכו, ה"ה הרב [הג"ר מרדכי פריד] אב"ד דקהלתנו, הרב [הג"ר מאיר וואלענשטיין] אב"ד דק"ק בעזע, הרב [הג"ר יעקב שניידערס] אב"ד דק"ק ראאב מקהל ארטהאדאקסען, והרב [הג"ר אליעזר ראזנער] אב"ד דק"ק יעמערינג, בסיום נערך הספד מר ע"י אוהבו הנאמן התו"ה מו"ה יצחק ארי הירשבערג נ"י. כולם העלו על נס מעשיו הטובים והצדקות. מספר

המנוח זצ"ל וזמר ואור אויך אפטיגנא דער חב"ד קדישא דקהלתו ק"ק אסאנפא וסביבותו, אללעס וואר פאלט פערטירונג פאר דען זקן וגבר נעים ותמים, וזר קנאי נען אנגען: נפלה עטרת ראשנו! דאס פילעט נוסח, וואס דן נעלישטעס, איז נישט צו פערשטיינען, תנצבה! — ען אבער, אויס דאנקבארקייט פאר דען צדיק, האט דאס הי"ת זינע געענדיגט ד"ק זינען זאגן, דער און בן חכם שיחא אבא, אונד אים חיות זינען מוספער בלייבט, ביא דער נאכטן אויב וועלשטענען צדיקת של האשה היקרה מרת אהר שתי, למלאות מקומו של אביו הצדיק, אלס אפטיגה"קנאט ערנאנט, אונד וואוירען אן דער סת"ד דעם צדיק, סול סוב, נעווישט. דען הבחור החבר'ר מיטע פ' ש' ק'ס אונד אהר מבחורי הסדר, וזר האפנט אן דיענען ווירדיגען זאגען איינען ערזאשן פאר זינען 6 אסטער דען צדיק צו פירנען, אונד דאס אן אללעז וועלט בעי ריהטעס הכנסת אורחיסהו, אונטער דער לייטונג זינער מוספער הצנועה היקרה אשת חיל של המנוח הצדיק הנ"ל ווייטער אויפדעם געהאלטען ווערען ווירר. אים נאמען דער נאמען דק"ק

ה"ק יוסף ש' פ' ר' ר' צווייטער גבאי דח"ק.

המשתתפים הי' בלי גבול, כי המנוח זצ"ל הי' מיטב לכל באי שערי ביתו, והי' אב יתומים ואלמנות, אוהב תורה ולומדיה".

"המנוח זצ"ל הי' גם גבאי ראשי של חב"ד קדישא דקהלתנו ק"ק אסאנפא וסביבותו, לאמיתו ולכבודו של האי זקן וגבר נעים ותמים, ראוי לנו לומר: נפלה עטרת ראשנו! אי אפשר להעלות רב הטובות שפעל, תנצב"ה! - לאות הכרת הטוב לאותו צדיק, החליטו ח"ק החשובה דפה, על האחד בן חכם ישמח אב, שנשאר בבית אמו הצדיקת הגדולה ונדירה האשה היקרה מרת אסתר שתי", למלאות מקומו של אביו הצדיק בתור גבאי ראשי דח"ק, ואכן אצל המטה של האי צדיק איחלו "מזל טוב". זה הבחור החבר'ר משה פאשקעס הוא אחד מבחורי חמד. אנו מקווים שבנו הראוי ימלא מקום אביו, וימשיך בבית הכנסת אורחים המפורסם בכל העולם, תחת הנהגת אמו הצנועה והיקרה אשת חיל של המנוח הצדיק הנ"ל. בשם כל ח"ק, הק' יוסף שפירער, גבאי שני דח"ק."

ה. "הצדקת המהוללת" מרת **דבורה** ע"ה, ילידת תקע"ב (במפקד סערדאהעל

תר"ח בגיל 35), נישאה תק"צ, "הדריכה את בניה ובנותיה להסתפק במועט בצהלות פנים לא בקשה מאומה רק כל מגמותיה היתה להיות לי לב פנוי לתורה ולעבודה" (הקדמת 'זכרון טוב'), נפטרה כ"ב כסלו תרט"ו.

אשת "הרב הגאון הגדול הקדוש" הגי"ר **עזרא צורף** זצ"ל ראב"ד סערדאהעל, מח"ס 'זכרון

טוב' (ב"ח) 'תורת עזרא' (ב"ב תשס"ז) ו'טופסי גיטין' (ירושלים תשע"ה), תלמיד החת"ס, נפטר ב' מרחשון תר"מ מנו"כ בסערדאהעל. [ראה עליו: 'תולדות עזרא' בסו"ס 'תורת עזרא', ו'החתם סופר ותלמידיו' עמ' שצא].

נוסח מצבתו: האבן הזאת תהי' לעדה כי נטמן תחתיה הרב הגאון / הגדול המפורסם החריף ובקי הקדוש / בעל המחבר ספר זכרון טוב / כש"ת / מ"ה **עזרא צורף** ז"ל / ראב"ד דקהלתינו / עלה לשמים ועליה זו ירידה היא לנו / זקן זה שקנה חכמה רם ונשא בדורינו / ראש ב"ד דקהלתינו ועטרת ראשינו / אוי על שברינו כי לוקח פאר מחמדינו / צדקת ה' עשה ונשיא אלקים הי' בתוכינו / ורבים השיב מעון שמו דבריו לעטרת / רועה נאמן הי' לנו לגאון ולתפארת / פנה הודו והדרו באור ה' להגן עלינו / זכרוננו הטוב לא ימוש מקרבינו / לנצח יהי שמו עוד חי בתוכינו / נפטר ב' מרחשון בא השמישי' לפ"ק / שם אמו **ייטה** / תנצב"ה.

צאצאיהם: (1) הגי"ר **אהרן דוד גאלדשטיין**

זצ"ל אב"ד דורמענאך, יליד תקצ"ח, נפטר במוטציג שנת תרע"ג. זוגתו

מרת **פריידא** ע"ה. (2) הגי"ר **יהושע גאלדשטיין** זצ"ל מסערדאהעל, יליד

תר"ח, נפטר י' אב תרע"ח ושם מנו"כ.

זוגתו מרת **חיילה** (בת הגי"ר **אהרן שמואל**

אסאד אב"ד סערדאהעל) ע"ה, נפטרה ז'

שבט תרצ"ג ושם מנו"כ [ראה:

'למשפחות לבית אבות' ח"ב עמ' תקיא].

(3) מרת **פראדיש** ע"ה. אשת רבי **יצחק** (ב"ר **הרש ליב** מבעיש) **קרויס**

ז"ל מראאב. (4) מרת **ייטה** ע"ה, נפטרה כ"ז אדר תרנ"ה מנו"כ

אתרוגים לולבין והדרים
במקד ישיבה שאר מלך וברכה נמר
הגב מן לילה ללב ארז מלך חפז נמר
איה אנאבט אתרנים, לולבין והדרים שיש
יפסת לב נפש - נא אל האדמה והדרים נשבר.
יש מריקס: יום י' ח' ולקחת מראשית כל פיי
ארסת - איהבם האמת כל פיי
הישע גאלדשטיין
בלאז'ה' דרת מ' קורא צורף ג"י.
Josua Goldstein
Bucholding
D.-Szerdahely.
1-2

בסערדאהעל. אשת רבי **משה קליין** ז"ל. (5) מרת **לאה עהרליך** ע"ה, נפטרה יוה"כ תרס"ט מנו"כ בפרעשבורג.

ו. מרת **לאה** ע"ה, ילידת תקע"ח-תקפ"ב (ברשימות תושבי מעדיער והגליל תרי"ג נרשם שנולדה תקפ"ב, וברישום פטירתה במאטריקל שם נרשם גיל 40), נפטרה ג' ניסן תרי"ח מנו"כ במעדיער (נפטרה סמוך לילדת ופטירת בנה שמואל).

אשת רבי **יוסף** (ב"ר **אביגדור** מראדוואני) **גראס** ז"ל ממעדיער וראדוואני, יליד תק"פ. [בזווישן נשא ט"ז אב תרי"ח למרת טרעזיא (ב"ר מיכאל) עהרנטאל ע"ה].

צאצאיהם: (1) מרת **רוזליה/סאלי** ע"ה, ילידת תרי"ב-תר"ו. אשת רבי **אדולף** (ב"ר **יודא**) **רייכנפעלד** ע"ה, נישאו בראוואזד תרכ"ח (מאטריקל אסאנפא). (2) מרת **רוזי/טרעזיא** ע"ה, ילידת תרי"ח. אשת רבי **מוריץ** (ב"ר **סענדור**) **רייכנפעלד** ע"ה, נישאו בראוואזד תרכ"ח (מאטריקל שם) [כנראה נישואי שתי היתומות נערכו ע"י דודם "אב יתומים" רבי **מנשה שמעון פאשקוס** ז"ל מראוואזד, ראה עליו למעלה]. (3) רבי **משה** ע"ה, יליד תרי"ג (נולד תאומים עם בת). זוגתו מרת **יולי** (לבית **בערגער**) ע"ה, נישאו בראבאב תרל"ז (מאטריקל מעדיער). (4) רבי **אליעזר** ע"ה, יליד תרס"ו. זוגתו מרת **אנטאניא** (ב"ר **ליפאט**) **זינגער ונעטי** לבית **נייהויער** מאטש) ע"ה, ילידת תרס"ז, נישאו באטש תרל"ט. (5) הילד **שמואל** ע"ה, נפטר בן 10 ימים ט"ו אדר תרי"ח (מאטריקל שם).

ז. אולי: רבי **מיכאל פאשקוס** ז"ל משוראן (עפ"י מפקד משלמי מיסים תקפ"ח), נולד קודם תקס"ה (עפ"י גיל בנו), גר אח"כ בפוס (Fuss, סמוך למעדיער). זוגתו מרת **גאלדא** (לבית **קעניג**) ע"ה (רישום פטירת בנה).

צאצאיהם: (1) רבי **יעקב יהודה** ז"ל מטשוס-דובניק, יליד שוראן תקפ"ה, נפטר כ"ד תשרי תר"ס ושם מנו"כ. [בקטלוג 'קדם' 54 פריט 86 נרשם ספר עם חתימות "משה פאשקוס" ו"יעקב יהודה פאשקוס"]. זוגתו מרת **טשארני** (ב"ר **פרץ אדלער**) ע"ה, נפטרה כ"ב טבת תרנ"ז ושם מנו"כ ליד בעלה. [הורי מרת **חיי שרה** ע"ה, ילידת תרי"א, אשת ר' **משה פינחס שטאמבערגער** ע"ה, נפטרה ו' אדר תרע"ה מנו"כ במישקאלץ]. (2) רבי **דוד פאשקוס** ז"ל מקאמיאט (בגלילות שוראן, עפ"י מפקד תרכ"ט), יליד שוראן תקצ"ג. זוגתו מרת **בעטי** (לבית **נייבויער**) ע"ה, ילידת תקצ"ט, נישאו ל"ג בעומר תרי"ט (מסדר קידושין: פיליפ [אב"ד שוראן בעל 'ליקוטי חבר בן חיים' הג"ר חזקי' פייבל] פלויט). [הרב יואל יעקב מייזליש העירני לרבי מיכאל ומשפחתו].

ח. כנראה נכדתו: מרת **לעני** ע"ה, ילידת מעדיער תק"פ (מפקד מעדיער תרכ"ט), נפטרה ד' סיון תרל"ג בפרעשבורג (עפ"י רישום פטירתה בפרעשבורג).

אשת רבי **יצחק גנאדין** ז"ל ממעדיער, יליד יאקא תקע"ד (מפקד תרכ"ט).

ט. כנראה נכדו: רבי **יעקב פאשקוס** ז"ל, יליד מעדיער תקפ"ב, נפטר כ' שבט תרל"ו, מנו"כ בבודאפעסט (עפ"י רישום פטירתו בבודאפעסט).

[illegible][illegible]

הערך ושפל ברך מדקדק ומהדר במצות בלי ערך..."

נוסח מצבתו: פה נטמן: ה"ה התורני ורבני המופלג בתורה חו"ש אוהב צדקות / חכם ושלים תומך תמימים כקש"ת מו"ה **בנימין ב"ה משה פשקז** נ"י / המכונה / **בונם פשקז** / זצ"ה / בואו פה עברים הביטו לראות / נפל בשמים הלל בן שחר / יקר הולך ה"י מעגלותיו נאות / מבחר אנשינו צור לו בחר / יועץ חכם וישר באדם אין / נפל משענתכם תופשי התורה / בכה תבכה תדמע כל עין / נזרנו נשלכה והורם העטרה / קול ברמה נשמע שש ושמח / יבוא אליו נפש צדיק ונקי / לארץ נשמע קול מר

צורח / הוי פנה יום אוסף מבהיקי / זכרו נא זאת ידידים והתאוששו / צדקת פרונו לא ימוש מפיהם / למודו ופעולותיו על לבכם תחרושו / הנה לא מת חי הוא לדורותיכם / נו"נ בשם טוב בן מ"ז שנים ביום א' ט"ז אייר תרי"ד לפ"ק / ת"נ צ"ב'ה'. (צילום מצבתו הישנה באדיבות הרב אליעזר קאלמאן; כהיום חסר רובו, צילמו באדיבות הרב יואל יעקב מייזליש).

זוגתו מרת רחל (ב"ר איצק ומרת רוזה פאלל, ראה אות ה) ע"ה, ילידת תק"ס (עפ"י רישום פטירתה בגיל 79), נפטרה א' דר"ח אייר תרל"ט, מנו"כ בסערדאהעל.

נוסח מצבתה: **מצבת קבורת רחל** / פ"ט / האשה הצנועה כפה פרשה לעני / מרת רחל אשת / הרבני הצדיק מו"ה **בונם פאשקז** ז"ל / ושם אמה **רוזה** ע"ה / רבות עשית רחל אמנו! אשת חיל / חכמת ועלית על כל הנשים / לך קנית שם טוב כאביגיל / פעולותיך הטובים יספרו דלים ורשים / אלמנה נשאת אחר מות בעלך צעיר לימים / שוד משדי כי נחטף ממנו צדיק תמים / קמת כגבור לעזרת בניך ובנותיך / ועל דרכי התורה נהלתם וזאת תהלתך / זבד טוב השארת בעולם הזה / עדה המצבה על קבורת רחל עד היום הזה / נפטרה ביום א' דר"ח אייר ה' תרל"ט / ונקברה ברב עם למחרתו / ת"נ צ"ב'ה'. (באדיבות הרב אליעזר קאלמאן והרב יואל יעקב מייזליש).

במפקד תר"ח נרשם: **פאשקוס בנימין** גיל 50 יליד אלישטאל, אשתו **פריי טערעז** [=רוזה] 44, בנו **יעקב** 20, בנו **שאלאמון** [=שלמה מאיר] 14, בתו **רבקה** [=אשת רבי עקיבא קליין] 17, בתו **אסתר** [=אשת ה'חתן סופר'] 14. (צילומו בעלי זכרון' עלה א עמ' יד).

ואלה צאצאי רבי **בונם פאשקוס** ז"ל מסערדאהעל:

א. הג"ר **אהרן אלעזר פאשקוס** זצ"ל **אב"ד גאלאנטא**,

מח"ס 'ענת ספוד' (פרעשבורג תרי"ב) 'מעשה אבות' (שם תרטי"ז) 'באר רחובות' (לבוב תרל"ד) ו'משמרת אלעזר' (מונקאטש תרמ"ה), יליד תקפ"ה (עפ"י רישום פטירתו בגיל 59), דומ"ץ קאטה [כבר בתרי"א], אב"ד גאלאנטא [תרי"ז-תרל"ג], נפטר בעיר מולדתו סערדאהעל ר"ח

אדר תרמ"ד ושם

מנו"כ (ליד רבו הג"ר

עזרא צורף זצ"ל

(קבר אשכנז הרב בשאדיראדאחעלי). למכתב, 'ירושע פרעססע' נותנים סער ש'אדיראדאחעלי באינגאן, כי בימים האלה חלף שם לעירובי הרב חזקוני סהר"א פאשקוס ז"ל, אבר"ק תל' כשת החמשים ושמונה יומי חיו. ברור אנכי מספר המסר כי לפני שנים יחדות היה הרב. הכמות החזקה והפסאדעני. או דה עמ' נם קיטר אשכנז ירח, במקום השטול מנע שנותם הרב והקסר את זה בכל יום, והקסר דבר עם הרב מדי יום כיומו על אדות ענינים שונים, ויהי היום ולא בא הרב אל מקום השטול כי היה תולה, ויפלא הכרב בענין הקסר וירושע אדותיו. כאשר נודעת לו הפסח בא הקסר בעצמו ובכבודו של מקום משכן הרב לבקרתו. —

ראב"ד סערדאהעל חתן ש"ב רבי **משה פאשקוס**

ז"ל ממעדיער). [ראה עליו: 'אבן המאיר' אות פג,

מכת"ע 'המגיד' אדר תרמ"ד

'החתם סופר ותלמידיו עמ' תעט, והקדמת 'מעשה אבות' מהדו"ח].

נוסח מצבתו: פ"נ / הרב המאור הגדול

הגאון המפורסם / צדיק יס"ע כשי"ת

מו"ה / **אהרן אלעזר פאשקו** / צוק"ל

/ ה' אב"ד דק"ק גאלאנטהא / אבל

גדול ליהודים כי נפלה הנזר / הובל

לקבר מורנו הרב ר' אהרן אלעזר /

ראש המדברים בכל מקום אהה! כי

גזר / נר ישראל נדעך אשר תורה ועוז

התאזר / אבד חסיד מן הארץ

המפורסם בצדקתו / למאות העמיד

תלמידים בגודל חכמתו / עניו ושפל

ברך במקום גדולתו ענותנותו / זכרנו

הטוב לא ימוש מלב אנשי עדתו / רוב

ימיו נשא חליינו באהבתו וביראתו /

בן פורת פעל צדקות עם כל וזאת תהלתו / רבים שתו וישתו מחבוריו מקור

תורתו / חכם וסופר מושך רבים ליראת ה' ולעבודתו / לא מת כי שם הוא

כחיים חיותו / נו"נ בשם טוב וספדו לו כל העדה / ביום ד' ב' דר"ח אדר

תרמ"ה / תנצב"ה.

זוגתו "הרבנית הצדקת" מרת **מרים** (ב"ר **בנימין זאב** ומרת **רבקה גיטל טרוטצער**) ע"ה, ילידת תקפ"ו (רישום פטירתה בגיל 68), נישאו תר"ח (ישו"ת מילי דאבות' ח"ב אה"ע סי' ג), נפטרה ה' טבת תרנ"ד מנו"כ בסערדאהעל.

נוסח מצבתה: פ"נ / הרבנית הצדקת מרת / **מרים** / בת הרבני מהו' / **וואלף טרוטצער** ז"ל / ואשת הרה"ג מהו' / **אהרן אלעזר פאשקוס** זצ"ל / שהי' אב"ד דק"ק גאלאנטהא / נו"נ יום ה' טבת תרנ"ד / **מר** בכו בני משפחתך וכל מכירך / יום לוקח העטרה מעל ראשיהם / מי ימצא עזר ואם רחמני' כמוך / **בת** ואשת חבר תפארת בעליהם / **רבת** מעללים מצוינת במעשיה / **בשערים** הללו נועם דרכיה / **קרבה** בימין צדקה באי שעריה / **החזיקה** לתפארת בפעולותי' לבעל נעוריה / **גמלתהו** טוב כאשת חיל / **יוכל** ללמוד מתוך הרחבה יומם וליל / **טובו** אוהליך פה גם שם / לזאת ישאף אנוש בשר ודם / **תנצב"ה**. (באדיבות הרב אליעזר קאלמאן).

צאצאיהם: (1) "הרבני הצדיק" רבי **בנימין בונם** זצ"ל מסערדאהעל, נפטר י"א אדר א' תרפ"א מנו"כ בסערדאהעל. זוגתו מרת **הנלא** (ב"ר **בנימין זאב וח' לאה יוסט**) ע"ה,

נפטרה ב' תמוז תרפ"ז ושם מנו"כ. (2) מרת **רוזא** ע"ה, נפטרה כ"ו אייר תרפ"ה מנו"כ בגאלאנטא. אשת "התורני הנעלה" רבי **משה** (ב"ר **אהרן ופראדל**) כ"ץ **מיללער** ז"ל, נישאו תרל"ח, נפטר ט"ו תמוז תרע"ד ושם מנו"כ. (3) מרת **הענדל** ע"ה, נפטרה ד' שבט תש"א מנו"כ בסערדאהעל. אשת רבי **לוי** (ב"ר **משה**) **בישיטץ** ז"ל, נישאו תרמ"ב, נפטר א' טבת תר"ס ושם מנו"כ.

ב. רבי **יעקב פאשקוס** ז"ל מסערעד, יליד תקפ"ט (במפקד תר"ח נרשם בגיל 20, נקרא כשם אבי זקינו רבי יוסף יעקב פאשקוס שנפטר תקע"ט, ראה אות ה), נפטר כ"ז אלול תרנ"ה מנו"כ בסערעד. [העירני לזה הרב יואל יעקב מייזליש].

זוגתו מרת **בלומא** (ב"ר **מאני"ש** [אולי: נחמ"י יהודה] **ויולי קלוג**) ע"ה, ילידת תק"צ, נישאו תרי"ב (רישום נישואיהם בסערעד), נפטרה קודם תרנ"ה.

צאצאיהם: (1) **רוזליה**, ילידת תרי"ג. (2) **בעלינא**, ילידת תרס"ו. (3) רבי **בנימין** ע"ה, יליד תרי"ז (סנדק: לאזאר פאשקוס רב גאלאנטא). זוגתו מרת **רבקה** (ב"ר **אברהם** ויוהאנא **קאהן** מסעניץ) ע"ה, נישאו בפרעשבורג תרמ"ב. (4) רבי **יהודה ליב** ע"ה מסערעד, יליד תרי"ח, נפטר כ"ה תמוז תרע"ח ושם מנו"כ. (5) רבי **יצחק** ע"ה מסערעד, יליד תרכ"א (סנדק: לאזאר פאשקוס רב גאלאנטא).

ג. מרת **רבקה ע"ה**, ילידת תקצ"א לערך (עפ"י מפקד תר"ח בגיל 17, כנראה נקראה ע"ש זקנתה מרת רבקה אשת רבי יוסף יעקב פאשקוס להלן אות ה).

אשת "הנגיד החריף ומובהק" הג"ר **עקיבא (ב"ר יעקב) קליין זצ"ל מרביץ תורה בנייטרא**, "תורה וגדולה התאחדו על שולחנו והרביץ תורה לתלמידים מקשיבים", תלמיד הכתב סופר, נפטר י"ט סיון תרמ"א מנז"כ בנייטרא. [נהשיב לו נאמר בספרי שו"ת גדולי דורו: אהל אברהם, חתן סופר, יהודה יעלה, כתב סופר, לקוטי חבר בן חיים, מאמר מרדכי, מחנה חיים, מנוחת משה, משיב דברים, נחלת בנימין, נחלת עזריאל, עין הבדולח, שואל ומשיב, ועוד. הספדים עליו: 'לקוטי חבר בן חיים' (ח"ה ק ע"ב), 'לקוטי בית אפרים' (דרוש ט), ויתורת משה נתן' (פא ע"א). וראה עליו: 'החתם סופר ותלמידיו עמ' תקלג].

צאצאיהם (עפ"י מאטריקל נייטרא: 1) **בנימין בונם** ע"ה, יליד תרט"ז (סנדק: אלעזר [=הג"ר אהרן אלעזר] פאשקוס). 2) מרת **רוזה ע"ה**, ילידת תרי"ח. אשת רבי **ברוך (ב"ר יאקב מטיסא-פירעד) בלויא** ז"ל מפאקש, תלמיד מהר"ם שיק [הורי: רבי **עקיבא בלויא** הי"ד מקראסנא, יליד פאקש תרמ"ג, הריץ מאות שאלות לגדולי דורו, נעק"ה סיון תש"ד, ראה עליו: ר' עקיבא בלאו מקראסנא-אספן התשובות בס' יהודי סאלאזי-סילאדי, ת"א תשמ"ט, עמ' 61]. רבי ברוך בלויא נישא בזוג שני עם בת רבי **יעקב ליב הכהן שטראסער** ז"ל חתן הכתב סופר, ראה 'החתם סופר ותלמידיו' עמ' תקלד, [תר. 3]. **גיטל ע"ה**, ילידת

תרכ"א. 4) **ישעי ע"ה**, יליד תרכ"ה. 5) **קילה ע"ה**, ילידת תרכ"ט. ד. "הרבנית הצדקת" מרת **אסתר ע"ה**, ילידת תקצ"ד (במפקד תר"ח בגיל 14), "ממשפחה הרוממה משפחת פאשקעס בק"ק סערדאהעל, עמדה כשלשים שנה לימין בעלה הקדוש בחכמה ותבונה וכל רעיונה רק לברות לו סבבו ולהסיר ממנו כל

מניעה מעבודתו הקדושה" (לשון בנה בעל 'מענה שמחה' בהקדמתו לשו"ת 'חתן סופר'), נפטרה כ"ח טבת תרס"ח מנז"כ במאטערסדארף ליד בעלה. (צילום ביה"ח הנחרב באדיבות 'מכון לאקענבאד').

מניעה מעבודתו הקדושה" (לשון בנה בעל 'מענה שמחה' בהקדמתו לשו"ת 'חתן סופר'), נפטרה כ"ח טבת תרס"ח מנז"כ במאטערסדארף ליד בעלה. (צילום ביה"ח הנחרב באדיבות 'מכון לאקענבאד').

נוסח מצבתה: נפטרה בש"ט ביום ה' – כ"ח טבת
בשנת תרס"ח לפ"ק / >והובלה לקבורה< בהספד
גדול למחרתו / פ"ט / האשה הרבנית ... הצדקת /
מרת **אסתר** ע"ה / אשת חיל של רבינו הגאון
הקדוש / מהו' **שמואל עהרנפעלד** ז"ל אב"ד דפה
יע"א / בת הרבני הצדיק ... מהו' **בונם פאשקוס**
זצ"ל / ... מפארה בק"ק סערדאהעל יע"א / אשרי
לה ואשרי חלקה לשמש רבינו זכתה / ס ... / ת ... /
ר ... / ת.נ.צ.ב.ה. / ושם אמה **רחל** ע"ה.

אשת הג"ר **שמואל עהרנפעלד** (בהג"ר **דוד הרש** ומרת **הינדל** מפרעשבורג,
חתן הי'חתם סופר) זצ"ל **אב"ד מאטערסדארף**, בעל 'חתן סופר', יליד

פרעשבורג תקצ"ה, נישא
בדיאסעג אלול תרט"ו,
שימש בק"ק בעטלאהן
סיקסא ומאטערסדארף,
נפטר ר"ח אב תרמ"ג ושם
מנו"כ. [ראה עליו: תולדות
המחבר בר"ס 'שו"ת חתן סופר',
שם משמואל בר"ס 'חתן סופר',
'כתב זאת זכרוני' עמ' 273, 'החתם סופר ותלמידיו' עמ' תקפג,

'פנקס המוהל חת"ס' בירורים סו"ס א, ויגעת שאולי תולדות המחבר עמ' לד].

צאצאיהם: (1) הג"ר **שמחה בונם** זצ"ל אב"ד מאטערסדארף, בעל 'מענה שמחה', יליד
תרט"ו, נפטר ז' אב תרפ"ו ושם מנו"כ [ראה: 'החת"ס ותלמידיו' עמ' תקמד]. זוגתו מרת
גיטל (ב"ר **אברהם מנחם קרויס** מניר-מאדע) ע"ה. (2) 'הרבני החרף הנגיד ונכבד' רבי
דוד צבי זצ"ל משוראן, נפטר י"ב מרחשון תש"א. זוגתו מרת **מרים** (ב"ר **שמואל הכהן**
פריעדלאנדער) ע"ה. (3) רבי **משה** הי"ד. זוגתו מרת **חנה** (בהג"ר **ליב זינגער** ממישקאלץ
מ"מ ומח"ס 'מנחת יהודה') הי"ד, נישא במישקאלץ תרנ"ב, נעקד"ה כ"ד תמוז תשי"ד. (4)
מרת **שרל** ע"ה נפטרה תר"צ. אשת 'הרב הצדיק חו"ב' הג"ר **מאיר** (בהג"ר **מנחם** אב"ד
אונגוואר) א"ש זצ"ל, יליד תרי"ד, נפטר ח' אדר תרי"ג מנו"כ במאטערסדארף. בזו"ש
אשת 'הרבני המופלג חו"ב' רבי **זכרי' שווארץ** ז"ל, נפטר ט' באב תרצ"ו.

ה. 'איש צדיק תמים' רבי **שלמה מאיר פאשקוס** ז"ל, יליד תקצ"ו, נפטר ד'
דחול המועד סוכות תרמ"ד מנו"כ בסערדאהעל [ליד הוריו].

נוסח מצבתו: עד הגל הזה / ועדה המצבה כי נטמן פה איש / צדיק תמים
שוע ונדיב לב הרבני / מו"ה / **שלמה מאיר פאשקוס** / ז"ל / שוד משדי על
אבדן נפש יקרה / לב חכם לימינו בתורתו וביראתו עוטה אורה / משכיל

אל דלים בחכמה ובינה יתירה / הוי ואבוי! צעקו בכל העיר עת לוקח הדרה / מה גדול כים שברינו מי ירפא אותו / איה תומך איה סועד הנמצא / תמורתו / ירא ושלם ונדיב לב והולך בתומתו / רחים רבנן ותלמידהון וזאת

תהלתו / בדמי ימיו
בן מ"ח שנים נגדע
פתיל חיתו / נהפך
לאבל יום מועד חגו
ושמחתו / ראש
וראשון לחברא
קדישא הי' עד יום
מותו / חלקו בחיים
יש שכר קול קורא
ממרומי לפעולתו /
לא מת כי גם שם

מתעדן בעדן נשמתו / חוה"מ של סכות ד' תשרי תרמ"ד עלתה נשמתו
בטהרה / למחרתו הובל ברוב עם ומספד גדול לקבורה. (באדיבות הרב דובעריש
וועבער).

זוגתו מרת **פראדל** (בהג"ר **משה שאנפעלד** ומרת **פינקל** לבית אייזנשיטץ
מנייטרא) ע"ה, נפטרה ה' ניסן תרנ"ט מנ"כ בסערדאהעל.

נוסח מצבתה: פ"ט / האשה המפורסמת בצדקתה / וכשרון מעשיה מרת /
פראדל / אשת הרבני המופלג בתורה / מו"ה **שלמה מאיר** זצ"ל / **פאשקו**

/ בת הרב הצדיק מו"ה / **משה שאנפעלד**
זצ"ל מנייטרא / שם אמה **פינקל** / נפטרה
בשם טוב אור ליום ה' ה' **ניסן** / נקברה
במספד מר ועם רב בו ביום / תרנ"ט לפ"ק
/ פארנו נגנו ועלי ארץ הושלך ראשנו / רמו
וגדלו כמו גלים בלב ים צרותנו / אוי מה
הי' לנו נפלה עטרת ראשנו / דמעות נמלאו
וזלגו כמי נמרים עינינו / לקברך עדי יגיעו
וכים יגדלו על שברונינו / פעולות
צדקותיך מי יוכל לספרה / אלו פינו כים
אין די בארה / שערי ביתך מעולם

מצוינים להלכה / קבעת בית מדרש לתורה ותפלה / וי נשמע ורבתה קול
צוחה / זכרונך לדור דור לנצח יהי לברכה / תנצב"ה. (באדיבות הרב אליעזר
קאלמאן והרב חיים קליין).

צאצאיהם: 1) רבי **בנימין בונם** ז"ל, יליד תרכ"ז, נפטר י"ז מנחם אב תרפ"ד מנו"כ בסערדאהעל. זוגתו מרת **שרל** (ב"ר **יוסף קאטה**) ע"ה, נעק"ה כ"ז סיון תש"ד. 2) רבי **משה** ז"ל, יליד תרכ"ח. 3) רבי **יצחק** ז"ל, יליד תר"ל, זוגתו מרת **קילה** (בת דודו רבי **ישעי'**

פאשקוס, ראה בסמוך) ע"ה, ילידת תרל"ג, נישאו בסערדאהעל תרנ"ג. 4) "הצדיק המפורסם" רבי **יהודה ליב** הי"ד מסערדאהעל מח"ס 'שאירת מיהודה' (ב"ב תשס"ה), יליד תרל"א, השתדל בהו"ל ספר 'אהבת ציון' (לרבו הג"ר יוסף קליין-טשאבע, ח"ד ווראנוב תרצ"ד, ראה הסכמות והקדמה שם), נעק"ה כ"ז סיון תש"ד. זוגתו מרת **בילא** (בת ש"ב רבי **בנימין בונם** בהג"ר **אהרן אלעזר פאשקוס**) ע"ה, נפטרה ג' אלול תרע"ד מנו"כ בסערדאהעל. 5) **מרדכי** ע"ה, יליד

תרל"ב. 6) מרת **רוזה** הי"ד, ילידת תרל"ו, נישאה בסערדאהעל תרנ"ה, נעק"ה י"ז תמוז תש"ד. אשת רבי **שלמה יהודה** (ב"ר **ראובן**) **הכהן שפיטצער** ז"ל מסאמבאטהעל, יליד תר"ל, נפטר י"ד מרחשון תרע"ז. 7) רבי **אלעזר עקיבא** זצ"ל מטשאראנא, יליד תרמ"א, נפטר י"ח מרחשון תרפ"ט מנו"כ בטשאראנא. זוגתו בזוו"ר מרת **צארטל** (ב"ר **משולם געשטעטנער**) ע"ה, נפטרה י" שבט תרע"ט מנו"כ בטשאראנא. בזוו"ש מרת **לאה** (בת הג"ר **משה שמעון הלוי** אב"ד פרוינקירכן, הני"ל אות א) ע"ה, נפטרה כ"ו שבט תשמ"ז מנו"כ בהר הזיתים. [ראה עליו: 'עלי זכרון' עלה מא עמ' סח].

ו. "צדיק ונשגב לוחם מלחמות ד' " רבי **ישעי' פאשקוס** ז"ל, יליד ת"ר (עפ"י רישום פטירתו בגיל 55), נפטר ט"ז סיון תרנ"ה מנו"כ בסערדאהעל.

נוסח מצבתו: פ"נ / מבחר האישים צדיק ונשגב / פאר העדה והדרה, לוחם / מלחמות ד' שערה, המפורסם / התורני כמו"ה / **ישעיהו** / **פאשקוס זצ"ל** / נפטר בליל ש"ק ט"ז ונקבר / ברב עם ובהספד גדול ביום / י"ז סיון תרנ"ה לפ"ק / יסדי אמונה לחזק מלחמה לה' לחמת / שקר שנאת ורדפתו עדי אותו החרמת / על כן בעיני אלקים ואדם יפית וגם נעמת / ידך שלחת לאביונים הענקתם בהונך בגרונוך / החזקת תמכת אותם בכל כחך ואונוך / ובכל אשר לאל ידך

עשית רצון קנך / פדות והרוחה המצאת לעתות בצר לאומתך / אחי עזר ואחי סמך היית מי יתן תמורתך / שכרך לכן הנה אתך ושכבת וערב שנתך / קול נהי ויליל נרים האם והבנים בניך / ונבכה מאין הפגות על מותך במבחר ימך / סתר לנו ומליץ טוב תהי נא לפני ה' אלקיך / שם אמו **רחל** / תנצב"ה. (באדיבות הרב יואל יעקב מייזליש).

זוגתו מרת **רבקה** (בת דודו רבי **משה** ומרת **הנלא פאלל**, ראה להלן אות ו) ע"ה, נפטרה [ו'ז/י"ז] תמוז תרפ"ג מנו"כ בסערדאהעל.

נוסח מצבתה: עד הגל הזה / על כשרון מפעליה אשה צנועה וחסודה / ... שבחה רב נפלאים מעשי / מרת / **רבקה** / אשת הרבני כ"ה / **ישעי פאשקוס** / בת נדיב ושוע המפורסם / מ' **משה פאל** ז"ל / רבות בנות עשו חיל ודרכה נבחרה / ברוכה וכבודה בנשים יפה וברה / ק... .. כיום הוסר פארה / הוי ואבוי צעקו בחוצות במרה / פיה פתחה בחכמה תפלתה שגורה / אהבת צדקה וחסד בנפשה קשרה / שמרה נפשה בחבה צווי ואזהרה / קדמו עיני אשמורות עינה נגרה /

והנה רברה יוצאת נקי וטהורה / סתרה בצל עליו נוה אפריון מדורה / נפטרה בש"ט ביום <ו'ז/י"ז> לחדש תמוז / תרפ"ג לפ"ק / ושם אמה **חנלה** / תנצב"ה.

צאצאיהם: (1) רבי **בנימין** המכונה **בונם** ז"ל [זוגתו בזוו"ר מרת **גנענדל** הי"ד בת הג"ר **אהרן קאהן** ז"ל ממעדיער מח"ס יזכרון אהרן, בתרס"א נישאה בזוו"ש לרבי מיכאל (ב"ר משה) סג"ל פרייזעך הי"ד מפאפא]. (2) מרת **קילה** (קלארא) ע"ה, ילדת תרל"ג, אשת ש"ב רבי **יצחק** (ב"ר **שלמה מאיר** הנ"ל) **פאשקוס** ז"ל. (3) רבי **יצחק ליב** ע"ה, יליד תרל"ח, זוגתו מרת **רבקה** (רגינה, ב"ר **צבי ובעטי** לבית **אסטרייכער**) **היילברון** ע"ה, ילדת תרל"ט, נישאו במונקאטש תרע"א. (4) **רחל לאה** ע"ה, ילדת תרל"ט. (5) רבי **משה** ז"ל, יליד תרמ"א, ראה"ק קהל החרדים בודאפעסט אחר השואה, נפטר ט"ו שבט תשכ"ב ושם מנו"כ (ראה 'החתם סופר ותלמידיו' עמ' תר). (6) מרת **פרידא** ע"ה, ילדת תרמ"ה. אשת

רבי **זיגמונד** (ב"ר **ישראל רוזא** מפרעשבורג) **רוזנבוים** ז"ל, נישאו בגאלאנטא תרס"ה. (7) **רוזה** ע"ה, ילדת תרמ"ו.

ז. מרת **רייצל** ע"ה, ילדת סערדאהעל תר"ו לערך (עפ"י מפקד נייטרא תרכ"ט), נפטרה ח' אב תר"ע מנו"כ בנייטרא [ליד בעלה].

נוסח מצבתה: פ"ט / האשה החשובה והיקרה / מרת / **רייצל** / אשת כ"ה / **יוסף צבי עהרענפעלד** / הלכה לחיי העולמים לדאבון / בניה ובנותיה ליל ש"ק ח' מנחם / אב בשנת תר"ע לפ"ק / תינציביה / ש"א **רחל**.

אשת רבי **יוסף צבי** המכונה **יוסף הרש** (ב"ר ישעי' דוד) עהרענפעלד ז"ל

מנייטרא, יליד נייטרא תקצ"ו (עפ"י מצבתו), נפטר צעיר לימים ד' אדר א' תרמ"א ומנו"כ בנייטרא.

נוסח מצבתו: פ' נ' / איש יקר בן יקרים ה"ה הר"ר / **יוסף הרש עהרענפעלד** נ"ע / נפטר בש"ט ביום ה' ד' אדר ראשון / תרמ"א לפ"ק / **יוסף** בן פורת נטע נאמנים / **צבי** תפארת לאבות ובנים / בן ארבעים וחמש אורו כבה / **ישע-יה** נהפך לו לאש להבה / דרך ישר הלך כל ימי היותו / וממנו לא סר עד יום מותו / דת א-ל שמר עד אחריתו / ת'נצ'ב'ה' (מאוסף מר שאנדור באטשק, בהשתדלות הרב חיים קליין).

צאצאיהם (עפ"י מאטריקל נייטרא: 1) **בנימין**

בונם ע"ה, יליד תרכ"ג (במאטריקל נרשם: בכור, הסנדק לאזאר [=הג"ר אהרן אלעזר אב"ד גאלאנטא] פאשקוס). 2) מרת **רוזה** ע"ה, ילידת תרכ"ה. אשת רבי **שמואל** (ב"ר **משה** מקיש-לוטש, ראה להלן סוף אות ה) **פאשקוס** ז"ל מווינען, נישאו בקיש-לוטש תרמ"ה (מאטריקל סערדאהעל). 3) **ישעי' דוד** ע"ה, יליד תר"ל (מוהל: קארל [=הג"ר עקיבא] קליין). 4) **קילא** ע"ה, ילידת תרל"א. 5) **מענדל** ע"ה, יליד תרל"ג (סנדק: לאזאר עהרנפעלד). 6) הילד **משה** ע"ה, יליד תרל"ו (מוהל: קארל [=הג"ר עקיבא] קליין), נפטר כ"ה אייר תרל"ט. [על מרת רייצל עהרנפעלד ומשפחתה העירני הרב חיים קליין].

ח. מרת **שרה** ע"ה, ילידת סערדאהעל תר"ז לערך, נישאה בסערדאהעל תרכ"ז (עפ"י רישום נישואיה במאטריקל שם), נפטרה צעירה לימים בחיי אמה ז' אלול תרל"ו מנו"כ בבית"ח הישן בווינען (רשימת הנפטרים בבית החיים וואהרינג שם). אשת רבי **מיכאל** (בן רבי **פרץ** ומרת **קילא**) **ניימאן** ז"ל מווינען, יליד ווינען תר"א (עפ"י רישום נישואין הנ"ל), גיסו של ה'שבט סופר' (חתן רבי פרץ הנ"ל; ביכתב זאת זכרון' עמ' 178 מספר: "בשנת תרנ"ד נזדמן רבינו [השבט סופר] לווינ, גיסו ר' **מיכאל ניימאן** ערך בערב אחד סעודה לכבוד רבינו ולכבוד הגה"ק [רבי יהושע] **מבעלזא** זי"ע..."), נפטר כ"ו אייר תרע"ד מנו"כ בפרעשבורג ליד אביו. [חלקה 6 שורה 15 מס' 27; בשנת תרל"ז נשא בזוג שני מרת **רעכלא** (ב"ר **חיים צבי פאפנהיים**) ע"ה, נפטרה כ' אייר תרס"ב ושם מנו"כ. ראה: 'כתב זאת זכרון' עמ' 173, 178, ו'פנקס המוהל חתם סופר' אות תקסד, תרצז].

בתם: **רוזה** ע"ה, נולדה בווינען ז' תמוז תרל"ב.

ד. רבי משה פאשקוס מבאראטשקא

ונבוא על המחקר מי הי' רבי **משה פשקיו** אבי רבי **בונם** מסעראדאהעל הני"ל, ועמד על זה העורך המנוח הרב מא"י קינסטליכער ז"ל ב'עלי זכרון' עלה א עמ' יד, וכתב "על יחוסו למעלה לא ידוע ואין לזה מסורת במשפחה כהיום".

ראה בהקדמת ספר 'מעשה אבות' (פרעשבורג תרט"ז) כותב המחבר הג"ר אהרן

ועוד מואת כי בשלל מעשה מרמום שם משח הוא משה האיש אבי וקני חק המפורסם הנכבד החורגי המשלם במעלות מדות יקרות ירא את ה' מאוד הר"ר משה משקנים ז"ל ומי דברי וכו' אוכרע למען חיות גם לו לשם ולחיות עמדות וקנים בני בנינים ואצינח לפניך הקדור דבר אשר דבר לו אדמות חבור המפרח חות.

[illegible]

הק' משה משקים.
וְרֹאֵה חֲקוּרָא אֵיךְ חֲתוּרָה מְחֹרֶת עַל אֲכַסְי שְׁלֵחַ, הוּא כִּי זֶה מֹשֶׁה אֲשֶׁר חָלַק לֹו בְּבִיתָה
וְחֹרֶת וְכַמֵּץ עַל לְשׁוֹנוֹ, וְשֵׁם מֹשֶׁה אֲשֶׁר מִיָּמֹו בְּרִיבִי אֲנֹחֶת הָיָה הוּא הוּא אִם,
מֹרֵת הֵיךְ הַק' הַמְּסוּרִים פֶּסֶר נָתַן לְאֲבוֹנֵים יֵאֵר אֵת ח' ה' מֹשֶׁה אֲשֶׁל כִּי אֲשֶׁר עוֹרֵדֵי לֹחַ יִיחִי
מְסוּרֵי בְּרִיד.

אלעזר פאשקוס זצ"ל אב"ד

גאלאנטא: "הוא משה האיש אבי

זקניי הק' [=הקציון] המפורסם

הנכבד התורני המושלם במעלות

מדות יקרות ירא את ה' מאד

הר"ר מוצק פועקים ו"י"

גם מעתיק שם מכתב נאה שכתב

זקינו: "בארטשקא יום וי"ו

עזש"ה חרנצ"ו לפ"ה לורדי

האלוף התנ" ורנ" מו"ה אהרן

אלוהים מועדים ב"ש אלה הדברים

אברכים ומנכ"ר/ מנכ"ר אברכים

Supplemental

ב'עלי זכרונו' שם העיר העורד שהרבה טעו והחליפו **הקצין** הר"ר משה פשקיס

מבאראטשקא הג"ל. עם הדיין מייקלשבורג הג"ר משה ב"ר בונם פאשקוץ

וצ"ל. עוד כתב שם (עמ' טז) שרבי משה אבי רבי בונם מסערדאהעל הי' גר

הפעילות נערכה לפניו בארמונושהו. שם נולד בנו הימני המכונה ביום ומקורו

ועל"ן הור"ם במפקד חב"ט ושכונתו נולד באלקטרוניקה (אילומינציה)

[illegible]

בְּהִשְׁקָפָהּ אֲשֶׁר הָיָה עָלֶיהָ עֵת שֶׁבִּי בֵּית מִטְעָה אֲחֵרָה הָיָה בְּנֵי מִשְׁחָה

פאשקוט ממעליער [הייליג און] ליד העלישטאבע, וואסוויי ימיו היי גר

בבאראטשקא, ולכך לא מצינו נרשם פטירתו במאטריקע. [ויש קצת

סמוכין לזה שהג"ר אהרן אלעזר (ב"ר בונם) פאשקוס אב"ד גאלאנטא הי' תלמיד הג"ר עזרא

צורף (חתן רבי משה פאשקוס ממעדיער הנ"ל) וגם מנוחתו כבוד ליד רבו. ולפי"ז הי' לרבי משה

הנ"ל בנים משני זווגים, כי בהקדמת 'זכרון טוב' (ח"א) מזכיר המתבר הג"ר עזרא צורף שם

חמותו מרת גיטל, ומחרוזי מצבת רבי בונם מסערדאהעל יוצא שם אמו מרת קילה].

ברם יש לפקפק בזה, שהרי ב'שו"ת חתן סופר' (סי' לד, בתאריך ב' כי תבוא

תרג"ג) כותב: "לכבוד אהובי הב' המופלא ומופלג בתורה ויראת ד' שהורה

כ"ה יהושע ג"י גאלדשטיין בו לאהובי חביבי הרב הגאון הצדיק וכו' מו"ה

עזרא ו"י צורפ בר"ד רב"ה ס"ה יע"א" הרני ושלם מתאר את רבני יבנושע

נאלדועווייז ז"ל נרדו ואל רבני משיח פאנשעקס ממעזנער רחוק "ווער בושרני" ווע

ללא בתנאים "מסחריים" כדרכו וישרו יבנו לתאם הכרזת מצב האסון ולתגמול

ראה 'שו"ת חתן סופר' כמה תשובות ל"מחותני" הג"ר משה עקשטיין ז"ל מסערענטש-ירושלים, כנראה הקישור היא כי זוגתו מרת רחל (ב"ר יואב בליצער) ע"ה היתה בזוו"ר אשת הג"ר שמואל קארניצער (בן דודו הג"ר אלי' חתן החתם סופר) ז"ל]. גם הרי מזכיר נמי את אבי השואל הג"ר **עזרא צורף** זצ"ל (חתן רבי משה פאשקוס ממעדיער) ולא מזכירו בתואר "דודי".

גם יש הוכחה כי שני קרובים בשם "משה פאשקוס" איכא בשוקא במקום ובזמן אחד, הראשון רבי משה פאשקוס ממעדיער, והשני רבי משה פאשקוס מעיר הסמוכה העלישטאבע ואח"כ בבאראטשקא, כי במאטריקל אסאנפא נרשם בשנת תרי"ג לידת "משה" ב"ר שמעון פאשקוס מראוואזד (ראה אות ב), וכנראה נקרא על שם אבי אביו רבי משה ממעדיער, והרי מכתבו של רבי משה מבאראטשקא לס' 'מעשה אבות' נכתב לאחר זמן בשנת תרט"ו.

ניתנה ראש לברר מי הי' רבי משה פאשקוס אביו של רבי בונם מסערדאהעל, כפי שהעתקנו למעלה הי' מקום מגורו בהעלישטאבע ואח"כ בבאראטשקא. וככל הנראה משפחת פאשקוס בגלילות סערדאהעל ואגפ"י אחת היא ומקור מוצאם מניקלשבורג, וראש המשפחה הי' רבי **שלמה פאשקוס** מהעלישטאבע [ראה אות ו]. לכך יש לשער שגם רבי משה הנ"ל הוא אחד מבני בניו.

אח"ז העירני הרב אליעזר קאלמאן שמצא במאטריקל עיר באראטשקא (Nagy-Baracska) רישומים ממשפחת פאשקוס, וברישום נישואין ביום כ"ה מרחשון תרכ"ב נרשם: הכלה נעטי פאשקוס, גיל 20, הוריה לאופולד [=ליב] פאשקוס ורוזי [=רחל] לבית וואלף, החתן לודוויג קענדל, גיל 23, הוריו משה קענדל ויוזפינה לבית ענגל, המסדר קידושין **"אלעזר פאשקוס ראבבינער פון גאלאנטא"**. וזה הוכחה שהג"ר אהרן אלעזר פאשקוס זצ"ל אב"ד גאלאנטא הי' קרוב משפחה, ובא לבאראטשקא כל אורך הדרך (יותר מ170 ק"מ) להשתתף בנישואי בת דודו ולכבוד זקינו רבי משה פאשקוס משם.

גם נמצא כמה רישומי לידות במאטריקל באראטשקא והסביבה בין השנים תרי"ד-תרכ"ו שנרשם המוהל "משה פאשקוס". ככל הנראה קבע מקום מגורו בבאראטשקא עכ"פ בסוף ימיו, במקום מגורי בניו רבי ליב ורבי יעקב ז"ל. [במאטריקל שם נרשם פטירת **וויקטור פאשקוס** בגיל 70 ביום כ"ב כסליו תרכ"ב ושם מנו"כ. לא ידענא מי הוא, ואולי הוא אחיו של רבי משה ומהמשתתפים בנישואין הנ"ל ושם שחל"ח].

2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

וכן מצינו במאטריקל באראטשקא כמה רשימות לידות מיוצ"ח של רבי משה פאשקוס, והשמות זהים כשמות המשפחה, לדוגמא: **קילא** בת לאופולד פאשקוס נולדה כ"ג כסליו תרי"ד (כשם זקינתה אשת רבי משה). **בונס** בן לאופולד פאשקוס נולד י' מרחשון תרי"ט (כשם אחי אביו רבי בונס מסערדאהעל), המוהל הסבא רבי משה פאשקוס.

בחיפוש בניירות וספרי מאטריקל בעיירות הסמוכות לבאראטשקא, מצאנו נרשם פטירתו במאטריקל עיר הסמוכה באיא: **משה פאשקוס, י"ד שבט תרכ"ו, סוחר, גיל 89, נפטר בבית החולים היהודי בבאיא, נקבר בבאיא.**

על ידי זה מצאנו מקום קברו בבאיא (צילום מצבתו מגנזי מכון 'ימי קדם'), בהשתדלות נכדו הרב אליעזר קאלמאן, שטרם הרבה לברר מקום מנוחתו של זקינו רבי משה פאשקוס מבאראטשקא ז"ל, ומתפרסם כאן לראשונה.

נוסח מצבתו: אלוך בכות / ויכל משה את המלאכה ויעל משה אל יי"י / פה נקבר / מה"ו **משה** בן מה"ו **יוסף יעקב פאשקוס** / הלך תמים, ובא בימים / חף מפשע, מאס ברשע / קולו בהדר, בכח נאדר / לערך תפלה, לנורא עלילה / גם חתם ברית א-ל, בבשר ילדי ישראל / והמרבה להלל, דברו יחלל / כי הדומיה תהלה, מכל אמר ומלה / ויקרא אלקים אל משה בט"ו לשבט / שנת עבדי משה **בכל ביתי נאמן הוא** / נשמתו תהי צרורה בצרור החיים / ושם אמו **רבקה** ע"ה.

היוצא מזה: **רבי משה פאשקוס ז"ל** מבאראטשקא (נקרא כשם זקינו רבי משה

מניקלשבורג נפטר תקל"ד, ראה אות ז), יליד תקל"ז, בן **רבי יוסף יעקב** ז"ל ומרת **רבקה** ע"ה מהעלישטאבע (אות הבא), גר מקודם בהעלישטאבע (שם נולד בנו רבי בונס), ש"ץ ומוהל מומחה (במאטריקל באראטשקא והגליל נרשמו הרבה ילדים שמל עד ט"ו תשרי תרכ"ו סמוך לפטירתו בגיל 89), נפטר ט"ו שבט תרכ"ו, מנו"כ בבאיא.

זוגתו מרת **קילה** ע"ה (עפ"י ראשי חרוזי מצבת בנה רבי בונס בסערדאהעל), נפטרה קודם תרי"ד (באותה שנה נולדה נכדתה "קילא" ב"ר ליב פאשקוס. יש לציין ברישום פטירת בעלה רבי משה במאטריקל באיא נרשם שהוא נשוי, לפי"ז נשא אשה בזוג שני).

ואלה צאצאי רבי **משה פאשקוס** ז"ל מבאראטשקא :

א. רבי **בונם פאשקוס** ז"ל מסערדאהעל הנ"ל, יליד תקס"ז, נפטר ט"ז אייר תרי"ד [ראה עליו ומשפחתו למעלה אות ג].

ב. רבי **ליב** (לאופולד) **פאשקוס** ז"ל מבאראטשקא, יליד תק"ע, נפטר תר"מ.

זוגתו בזוו"ר מרת **רחל** (לבית **וואלף** מבאניהאד) ע"ה, נפטרה צעירה לימים בשנת תרי"ב, מנז"כ בבאיא. בזוו"ש מרת **מימי** (לבית גרינ?) ע"ה.

צאצאיהם (עפ"י מאטריקל באראטשקא), מזוו"ר : (1) מרת **נעטי** ע"ה, ילידת תר"א. אשת ר' לודוויג/לואש (ב"ר משה ויוזפינה לבית ענגל) קענדל ע"ה, יליד תקצ"ט, נישאו בבאראטשקא תרכ"ב. (2) ר' **דוד** ע"ה מהערצעג-סאלאש, נולד כ"ו אב תר"ב. זוגתו לבית ענגל ילידת תרי"ב, נישאו בסענט-לוריןץ תרכ"ט. (3) מרת **קאטרינה** ע"ה, ילידת תר"ט, נפטרה צעירה לימים כ' טבת תרמ"א ברידיסיא. אשת ר' **וואלף לויטץ** ע"ה.

מזוו"ש : (4) מרת **קילא** (רוזליה) ע"ה, נולדה כ"ג כסלו תרי"ד, נישאה תרל"ד. (5) הילד **בנימין בונם** ע"ה, יליד תרי"ט (מוהל : [הסבא] **משה פאשקוס**), נפטר כ"ה ניסן תרי"ט.

ג. רבי **יעקב פאשקוס** ז"ל (מופיע במאטריקל באראטשקא עד תרל"ה, כנראה נקרא ע"ש זקינו רבי יעקב פאשקוס, ראה אות ה).

זוגתו מרת **לעני** ע"ה.

צאצאיהם (עפ"י מאטריקל באראטשקא) : (1) מרת ? ע"ה, ילידת תרי"א, נישאה תרכ"ח. (2) מרת **לינא** ע"ה, ילידת תרי"ד, נישאה תרל"ב. (3) מרת **רוזליה** [כנראה : **קילא**] ע"ה, ילידת תרס"ו. אשת ר' **יעקב לאווינגער** ע"ה, נישאו תרל"ד. (4) **חיי שרה** ע"ה, ילידת תרס"ז. (5) **הרש** ע"ה, יליד תרח"י (מוהל וסנדק : [הסבא] **משה פאשקוס**).

ד. כנראה : מרת **פראדיש** ע"ה, ילידת תקס"ח, נפטרה י"ב תמוז תרכ"ג מנז"כ בקאמארן.

אשת [בזוו"ש] רבי **קלמן** (ב"ר **דוד**) **טעללער** ז"ל מקאמארן, יליד תקמ"ט, נפטר י"ב ניסן תרכ"ט מנז"כ בקאמארן. [ראה עליו להלן אות יא באורך].

ה. כנראה : מרת **נעטי** ע"ה.

אשת רבי **אברהם ניימאן** ע"ה מבאראטשקא.

בנם : ר' **שאלאמון** ע"ה מבדאפעסט, יליד באראטשקא תרי"ט. זוגתו מרת **לעני** (ב"ר אלבערט פישער) ע"ה, נישאו במישקאלץ תר"נ.

ו. כנראה : מרת **לעני** ע"ה.

אשת רבי **מוריץ בלומענשטאק** ז"ל מבאראטשקא.

צאצאיהם : (1) הב' **ליב** (לאופולד) ע"ה, יליד תר"ז, נפטר ו' מרחשון תרכ"ה. (2) הילדה **הענדל** ע"ה, ילידת תר"ז. (3) **הענדל** ע"ה (אחר פטירת אחותה שוב קרא לבתו אותה שם), ילידת תרכ"ב. (4) **איצק הרש** ע"ה, יליד תרכ"ז.

ה. רבי יוסף יעקב פאשקוס מהעלישטאבע

אביו של רבי **משה פאשקוס** מבאראטשקא הני"ל, הי"ה רבי **יוסף יעקב פאשקוס** ז"ל מהעלישטאבע (אלישטאל Alistal, כהיום : Dolny Stal), הנקרא "יעקב פאשקוס" (על מצבת בנו רבי שמואל נחרט "ב"ה **יעקב פשקיס**"), וכ"ה כנראה על מצבת אשתו הנעתק בסמוד, וכ"כ בהקדמת ס' 'שבט מישור' ראה בסמוד; כנראה הוסיפו לו אח"כ השם **יוסף**), יליד תקט"ו או קודם תק"י (עפ"י מפקד תק"ל וגיל בנו רבי משה), נפטר שמיני עצרת תקע"ט מנו"כ בהעלישטאבע ליד אביו [ראה אות הבא].

נוסח מצבתו: פ"נ /
הר"ר **יוסף יעקב**
פשקיס / נפטר
ונקבר ביום שמיני /
עצרת בשנת
תקע"ט / לפ"ק /
תנצב"ה. (באדיבות
הרב יואל יעקב
מייזליש והרב ישראל
אפרים וועבער).

קברי ר' שלמה (מרכז) ובנו ר' יוסף יעקב פשקיס (שמאל) באלישטאל

זוגתו מרת **רבקה** ע"ה, נפטרה תקפ"ז מנו"כ בהעלישטאבע (עפ"י מצבתה ומצבת בתה מרת רוזה, וכ"ה ברשימות המצבות שם; סמוכין לכך שבתקצ"א נולדה נכדתה מרת "רבקה" קליין ב"ר בונם פאשקוס, ראה אות ג).

מנוסח מצבתה: ...האשה האלמנה / ...כפה
פרשה לעני / [וידיה שלחה ל]אביון היא הצנועה
/ ... אשת כ' **יעקב** / ... ביסורין ושם /
...[נפטר]ה ביום כ"ג לחודש / תקפ"ז: / [ת'
נ' צ'] ב' ה'. (באדיבות הני"ל).

יש לשער שהם רבי **יעקב פאשקוס** ומרת **רבקה**
ע"ה, הורי מרת **רוזה** ע"ה אשת רבי **איצק**
פאלל ז"ל, המוזכרים בהקדמת ספר 'שבט
מישור' (לנכדם הג"ר מאיר ליב פרייא הי"ד אביד
שוראן, גראסווארדיין תש"ג).

ואלה צאצאי רבי **יוסף יעקב פאשקוס** ז"ל
מהעלישטאבע:

א. רבי **משה פאשקוס** ז"ל מבאראטשקא הני"ל, יליד תקל"ז, נפטר ט"ו שבט
תרכ"ו. [עליו ומשפחתו הארכנו באות ד].

ב. מרת **רוזה** ע"ה, ילידת תקל"ו (במאטריקל סערדאהעל נרשם פטירתה בגיל 86, אך במפקד תר"ח נרשמה בגיל 72 וכנראה היא הנכון), נפטרה ט"ו אדר א' תרי"ג מנו"כ בסערדאהעל. (עפ"י הקדמת 'שבת מישור' כ"ל, ועל מצבתה: ושי"א **רבקה**).

נוסח מצבתה: פה טמונה / האשה היקרה המהוללה והגבירה הצנועה והחסודה א"ח / מרת / **רוזה** / אשת המנוח הגביר כ"ה **איצק פאל** זצ"ל / נפטרת בשם טוב ונקברת ביום ד' ט"ו אדר ראשון תרי"ג לפ"ק / ראש עקרת הבית מלון צדק נהרס בתמרוורים / ואם עטרת הבנים נפלה אוי אבוי להנשארים / זכיותיה קצר המצע מלהשתרע ומלספר מעשי הטובים / הלא נודעת בשערים וזכרונה בפי העניים והאביונים / **אשת** חיל מי ימצא כשרון

צדקותיה אשר יקרו מפנינים / הצליחו וגם עשו גידולים פרי קודש הילולים / **יציאתה** עשתה רושם ואבלו עליה אלמנות ויתומים / **חקוק** על לוח האבן למזכרת ובצל עדן נשמתה

מבורכת / תהי צרורה בצרור החיים / ושם אמה **רבקה**. (באדיבות הרב אליעזר קאלמאן).

אשת "הקצין המפורסם ירא ד' רחים רבנן" רבי **איצק** (ב"ר **אלעזר** ומרת **לאה**) **פאלל** ז"ל, נפטר אסרו חג שבועות תר"ו מנו"כ בסערדאהעל (מוזכר בפרענומערנאטן סערדאהעל לסי' מכתב אל"י, פראג תקע"א).

נוסח מצבתו: פ"נ / איש שוע נדיב אוהב צדקה רחים רבנן הר"ר / **איצק פאלל** ז"ל / יצא יצחק לשוח בשדה ותהום כל העדה ויבכו ויספדו לו / **חק** ומשפט צדקתו יגידו ישאו נהי וינודו אוי מה היה לו / **בני** ביתו היו העניים והתורה לעץ חיים בחבלים נפלו לו / **אל** בית התפלה שחר וערב עלה במסילה בקדש ישמע קולו / **עזר** אל בקנינו יראה וענוה בימינו עושר וכבוד בשמאלו / זכר את יום המנוחה להניח אחריו ברכה יהי למשען לו / **לנצח** אתה יודוך אחיך כי ישבעו מטיביך ויבוא שלום באהלו / נו"נ / בשם טוב א"ח של שבועות / ישר אוהב ונכבד לפ"ק / תנצב"ה / ושם אמו **לאה**. (באדיבות הרב אליעזר קאלמאן).

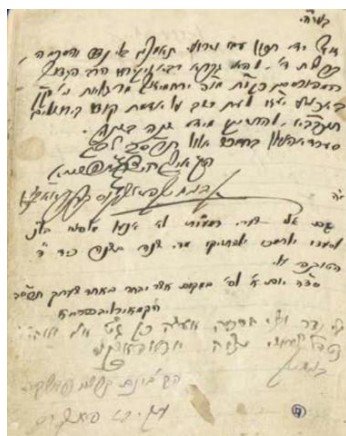
צאצאיהם: 1) מרת **רחל** ע"ה, ילידת תק"ס, נפטרה א' דר"ח אייר תרל"ט. אשת ש"ב הג"ר **בנימין** המכונה **בונם** (ב"ר **משה וקילה**) **פאשקוס** ז"ל מסערדאהעל [ראה לעיל אות ג. 2] "איש צדיק המפורסם בכל המדינה רחים ומוקיר רבנן" **רבי משה פאלל-פרייא** ז"ל, יליד

תקס"ט (עפ"י רישום פטירתו בגיל 70), נפטר ט"ז אלול תרל"ט מנו"כ בסערדאהעל ליד האב"ד מהר"י אסאד זצ"ל [ראה עליו: הקדמת 'שו"ת יהודה יעלה' ח"ב, 'אהבת ציון' ח"ד עמ' יא, 'ליקוטי חבר בן חיים' סוף ח"ד, 'אקדמות מילין' בר"ס 'שבט מישור', 'כתב זאת זכרון' עמ' 223, וספר זכרון 'באר מרים' הדרת מרים פרק ב]. נוסח מצבתו: איש יקר עטרת תפארת המפורסם בכל המדינה / שוע ונכבד נדיב לב רחים ומוקיר

רבנן עומד לנס עמו / מהו' **משה פרייא** בן / הקצין המפורסם ירא ד' כ"ה **איצק פאלל** זלה"ה / ושם אמו **רוזה** ע"ה / מעשיו הגדולים שלחו פארות הנה והנה / שוחר טוב לאומתו אבן בוחן יקרת פנה / הוא משה האיש לא נמצא כמותו אם נבקשו אנה ואנה / בנה והציב לו שם עולם המפורסם בכל המדינה / נדיב ובעל צדקות עין ראתה ותעודנה / רחים רבנן ותלמידהו נפשו בצל החכמה תתלונה / וירם משה ידו להחזיק דת עת פרצים תצאנה / זכר מעשיו הטובים יעמדו לו עת תשיב נפשו אל נדנה / הודו יהיה כזית ועצמותיו כדשן תפרחנה / נפטר בשם טוב וספרו לו כל העיר /

מקטון ועד גדול הוי אדון והוי הודה / יום ט"ז אלול תרל"ט לפ"ק. זוגתו מרת **הנלה** (בת ש"ב רבי **בנימין ורייצל קאלמאן**, ראה אות הבא) ע"ה, ילידת תקע"ו (עפ"י רישום פטירתה בגיל 72), נפטרה יוהכ"פ תרמ"ח מנו"כ בסערדאהעל. זכו לזשי"ק בברכת היישמוח משה' (הקדמת 'שבט מישור', ו'הגה"ק בעל ישמח משה' עמ' רפב). [צאצאיהם: 1. "הרב הגדול המופלג בתורה חריף ובקי" הג"ר **יצחק צבי** הנקרא **הרש פרייא** זצ"ל, יליד תרנ"ט, נפטר י'

חתימת רבי **איצק הרש פרייא ואנשים חשובים** ממשפחת **פאשקוס**

שבט תרע"ו מנו"כ בסערדאהעל. זוגתו מרת **רוזה** (בת **הכתב סופר**) ע"ה, נפטרה ב' ניסן תר"פ מנו"כ בפרעשבורג. [הורי: הג"ר **עקיבא פרייא** ז"ל מסערדאהעל, יליד תרל"א, נפטר כ"ה תשרי תרפ"ו ושם מנו"כ ליד אביו, זוגתו מרת **אסתר** (ב"ר **אליעזר ליפמאן מענצער** מווייטצען, הנ"ל

רבי **יצחק צבי פרייא**

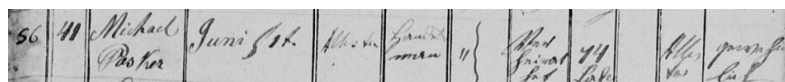
אות א) הי"ד. והג"ר **מאיר ליב פרייז** הי"ד אב"ד שוראן מח"ס 'שבט מישור', יליד תרל"ח, זוגתו מרת **מירל** (בהג"ר **ישעי' עהרנפעלד** אב"ד שוראן) ע"ה, נפטרה א' מרחשון תש"א, ועוד].

2. מרת **רבקה** ע"ה, נפטרה תמוז תרפ"ג מנו"כ בסערדאהעל. אשת ש"ב רבי **ישעי' (ב"ר בנימין בונם) פאשקוס** ז"ל (ראה אות ג). 3. מרת **רייצל** ע"ה, נפטרה י"ז אלול תרס"ז מנו"כ בפרעשבורג. אשת רבי **משה יהודה (ב"ר קלמן) סג"ל בעטלהיים** ז"ל, נפטר כ"ג סיון תרנ"ז ושם מנו"כ (ראה 'פנקס המוהל חת"ס' אות תשי).

ג. "הנכבד" **רבי מיכאל פאשקוס** ז"ל

מהעלישטאבע, יליד תקמ"ב (מפקד תר"ח, ורישום פטירתו), מוהל מומחה "מהדר מאוד על מצוה זו" (שו"ת חתם סופר' חו"מ סי' קעו), נפטר י"ד סיון תרט"ז מנו"כ בהעלישטאבע.

זוגתו מרת **יודיט** [=יט/יהודית] (לבית **לעווין**) ע"ה, ילידת תקמ"ח, [כנראה] נפטרה שם א' דר"ח מרחשון תרכ"ז (עפ"י מאטריקל שם פטירת יולי פאשקוס בגיל 78). [לא מצינו מצבתם בהעלישטאבע].

ראה 'שו"ת חתם סופר' (חו"מ סי' קעו) מה שכתב בתשובה להג"ר שלמה שטערן זצ"ל אב"ד העלישטאבע, וזה לשונו: "ע"ד השוחט... פגע באיש אחד נכבד כה' **מיכאל פשקזי מקהלתו** דמעלתו, והתל בו שילדה אשתו של

השובה קעו

שוכ"ט לידיי הדב המופלג והמופלא כנ"ס שלום כ"י אב"ד דק"ק העלישטאבע י"א:

ב"ח קבלתי ע"ד השומע מיכאל נאח שומע דכשר א' פגע דאס א' נכבד כה' מיכאל פשקזי מקהלתו דעוועלט ויהל בו שילדה אשתו של השומע בן זכר והשוכניו בתולדות עולת בנו דאשקזי ידע הוזהל הוזהל כי הכבד כ' מיכאל ויהל עולת על עולת זו ויהל א' הנער נקט כ' מיכאל ויהל ארבעה שנים מקהלתו לכשר הוזהל ויהל שיקר בו ונקבה ילדה ויה' לשומק דגניי כל וכשנו דשאלתו וכן האלון אשדק"ק ק"ס שאל אס ים להגניי השומע מקהלתו על מעשה הכל זו ויה' נעשה לו:

השוחט בן זכר ושמכבדו במצות מילת בנו, באשר ידע המהתל ההוא כי **הנכבד ר' מיכאל מהדר מאוד על מצוה זו**, וביום א' העבר נסע ר' מיכאל מהלך ארבע שעות מקהלתו לכפר ההוא, והנה שיקר בו ונקבה ילדה והיה לשחוק בעיני

כל...". עיין שם מה שדן שיש להעביר השוחט מאומנתו, עד שיפייסו ויקבל תשובה על חוצפתו ולאזל אונאה. [וכן נרשם במאטריקל העלישטאבע הרבה ילדים שנימולו ע"י רבי מיכאל פאשקוס].

רבי מיכאל ומשפחתו נרשמו במפקד תר"ח ב**אלישטאל**: **מיהאלי** [=מיכאל] **פאשקוס** גיל 66, אשתו **יודטה** [=יהודית] לבית **לעווין** גיל 60, בתו **רוזליא** [=ריזל] גיל 25, חתנו **משה וויינער** יליד סערדאהעל גיל 26.

צאצאיהם: 1) "הצדקת" מרת **ריזל** ע"ה, לידת תקפ"ג, נפטרה ח' תמוז תרמ"ח (עפ"י

מאטריקל) מנו"כ בהעלישטאבע. נוסח מצבתה: פ"ט / אשה יראת ה' היא תתהלל / ה"ה הצדקת מרת / **ריזל** / אשת היקר והנכבד המושלם / במעלות נשגבות התורני / מהו **משה וויינער** / זצ"ל / ... [מכאן נשקע; באדיבות הרב אליעזר קאלמאן]. אשת רבי **משה וויינער** ז"ל מהעלישטאבע, לידת תקפ"ב, שימש כמוהל (עפ"י מאטריקל שם), נפטר ד' דחווה"מ סוכות תרכ"ז ושם מנו"כ [במאטריקל שם נרשמו ט"ו נפטרים בימי החג ממגיפת

חולרי ר"ל]. 2) מרת **בעטי** ע"ה, נפטרה בין השנים תרכ"ב-תרנ"ג. אשת רבי **זעליג** (כנראה ב"ר משה, ראה אות ו) **בלויא** ז"ל מניאראזד ליד העלישטאבע, לידת תק"ע, נפטר ג' תמוז תרס"ו מנו"כ בהעלישטאבע.

ד. "מורינ"ו רבי **שמואל פאשקוס** ז"ל מהעלישטאבע, נפטר י"ח מנחם אב תקפ"ט, מנו"כ בהעלישטאבע. [אולי: זוגתו מרת **רבקה** ע"ה אמו של רבי **משה פאשקו** מקיש-לוטש (ראה בסמוך). אך לפי"ז ה"י שמות כלה וחמותה שוין].

נוסח מצבתו: פ"נ / הולך בדרך תמים / חף מפשע מבלה / ביסורין מו"ה **שמואל** / ב"ה **יעקב פשקיס** / נוי"נ בש"ט יום ב' ח"י אב / תקפ"ט לפ"ק / תינצ'ב'ה'. (באדיבות הרב יואל יעקב מייזליש).

ה. כנראה: רבי **וויקטור פאשקוס** ז"ל, לידת תקנ"ב, נפטר כ"ב כסלו תרכ"ב ומנו"כ בבראטשקא (עפ"י מאטריקל באראטשקא, ראה לעיל אות ד).

ו. כנראה נכדו: רבי **שלמה פאשקוס** ז"ל מהעלישטאבע, לידת תקע"ג. (במאטריקל נישואי בתו מרת לאה פרנקל נרשם כעדות "משה פרייא", והקצין רבי משה פרייא מסערהדהעל ה"י בן בתו של רבי יוסף יעקב).

זוגתו מרת **חווה (לבית שענק)** ע"ה (עפ"י רישום פטירתה ומצבת בתה מרת לאה), לידתת תקע"ח (עפ"י מפקד אלישטאל תר"ח, קבלתיו מהרב יואל יעקב מייזליש).

בתם: מרת **לאה** ע"ה, לידתת תקצ"ח (ברישום פטירתה: **לאה בת שלמה** גיל 65), נישאה בהעלישטאבע תר"כ, נפטרה ט"ז אייר תרס"ב מנו"כ בהעלישטאבע [צילום מצבתה ב'עלי זכרון' עלה מז עמ' נד]. אשת רבי **יוסף** (ב"ר **אליעזר ויהודית**, ראה 'עלי זכרון' שם עמ' נג צילומי מצבתם, ומה שנרשם שם תאריך פטירת ר' אליעזר בתרכ"ט היא טעות וצ"ל תרמ"ט) **פרנקל** ז"ל מטאני (ליד אלישטאל), לידת תקצ"ז, נפטר ט"ו שבט תרמ"ו ושם מנו"כ (עפ"י רישום פטירתו).

ו. אביו רבי שלמה פאשקוס מהעלישטאבע

אביו של רבי יוסף יעקב פאשקוס מהעלישטאבע הנ"ל, כנראה הוא "מורינו" (מתואר המצבה: מהו) רבי שלמה פאשקוס ז"ל ממייסדי ק"ק העלישטאבע, וגלה לשם מעיר מולדתו ובית אבותיו בניקלשבורג, נולד קודם תפ"ה (במפקד תק"ל נרשם שהיגר בתק"ה, מסתבר שהי' למעל גיל 20 כשעזב בית אביו), נפטר י"ח ניסן ב' דחול המועד פסח תקנ"ו, מנו"כ בהעלישטאבע.

נוסח מצבתו: פ"נ / הזקן שקנה חכמה אשר / יאמר עליו כי הוא זה חסיד / ועניו אשרי שבא / לכאן ותלמוד' / בידו מהו' שלמה ב' מהו' / משה / פשקיו מנ"ש [=מניקלשבורג] זצ"ל / שעס' בתורה / ובגמילות חסדים כל ימיו / נפטר / ונקבר בשם טוב יום ג' ב' חה"מ / של / פסח תקנ"ו ל' / תנצב"ה.

ככל הנראה הוא ראש משפחת פאשקוס באיזור סערדאהעל, וממנו יפרד המשפחה להרבה קהילות באותה איזור. (וכן מוכח מתוך שיווי שמות 'בונם' 'מיכאל' ו'הענדל', והרכב השמות 'יצחק צבי' המכונה 'איצק הרש', וממה ששידכו ביניהם הרבה פעמים יוצאי משפחת פאשקוס).

במפקד אלישטאל [=העלישטאבע] מחוז פוזאני [=פרעשבורג] תק"ל, נרשם: **שאלאמון מוועס** [=שלמה בן משה], היגר להונגריה בשנת תק"ה, בביתו: שני בנים בגיל 15, 5, ושתי בנות בגיל 17, 8.

In Allfall. Wa Bum. at Birtale.	1795. 1. 15.	1. 17.	1. 18.	1. 19.	1. 20.	1. 21.	1. 22.	1. 23.	1. 24.	1. 25.	1. 26.	1. 27.	1. 28.	1. 29.	1. 30.	1. 31.	1. 32.	1. 33.	1. 34.	1. 35.	1. 36.	1. 37.	1. 38.	1. 39.	1. 40.	1. 41.	1. 42.	1. 43.	1. 44.	1. 45.	1. 46.	1. 47.	1. 48.	1. 49.	1. 50.	1. 51.	1. 52.	1. 53.	1. 54.	1. 55.	1. 56.	1. 57.	1. 58.	1. 59.	1. 60.	1. 61.	1. 62.	1. 63.	1. 64.	1. 65.	1. 66.	1. 67.	1. 68.	1. 69.	1. 70.	1. 71.	1. 72.	1. 73.	1. 74.	1. 75.	1. 76.	1. 77.	1. 78.	1. 79.	1. 80.	1. 81.	1. 82.	1. 83.	1. 84.	1. 85.	1. 86.	1. 87.	1. 88.	1. 89.	1. 90.	1. 91.	1. 92.	1. 93.	1. 94.	1. 95.	1. 96.	1. 97.	1. 98.	1. 99.	1. 100.	1. 101.	1. 102.	1. 103.	1. 104.	1. 105.	1. 106.	1. 107.	1. 108.	1. 109.	1. 110.	1. 111.	1. 112.	1. 113.	1. 114.	1. 115.	1. 116.	1. 117.	1. 118.	1. 119.	1. 120.	1. 121.	1. 122.	1. 123.	1. 124.	1. 125.	1. 126.	1. 127.	1. 128.	1. 129.	1. 130.	1. 131.	1. 132.	1. 133.	1. 134.	1. 135.	1. 136.	1. 137.	1. 138.	1. 139.	1. 140.	1. 141.	1. 142.	1. 143.	1. 144.	1. 145.	1. 146.	1. 147.	1. 148.	1. 149.	1. 150.	1. 151.	1. 152.	1. 153.	1. 154.	1. 155.	1. 156.	1. 157.	1. 158.	1. 159.	1. 160.	1. 161.	1. 162.	1. 163.	1. 164.	1. 165.	1. 166.	1. 167.	1. 168.	1. 169.	1. 170.	1. 171.	1. 172.	1. 173.	1. 174.	1. 175.	1. 176.	1. 177.	1. 178.	1. 179.	1. 180.	1. 181.	1. 182.	1. 183.	1. 184.	1. 185.	1. 186.	1. 187.	1. 188.	1. 189.	1. 190.	1. 191.	1. 192.	1. 193.	1. 194.	1. 195.	1. 196.	1. 197.	1. 198.	1. 199.	1. 200.	1. 201.	1. 202.	1. 203.	1. 204.	1. 205.	1. 206.	1. 207.	1. 208.	1. 209.	1. 210.	1. 211.	1. 212.	1. 213.	1. 214.	1. 215.	1. 216.	1. 217.	1. 218.	1. 219.	1. 220.	1. 221.	1. 222.	1. 223.	1. 224.	1. 225.	1. 226.	1. 227.	1. 228.	1. 229.	1. 230.	1. 231.	1. 232.	1. 233.	1. 234.	1. 235.	1. 236.	1. 237.	1. 238.	1. 239.	1. 240.	1. 241.	1. 242.	1. 243.	1. 244.	1. 245.	1. 246.	1. 247.	1. 248.	1. 249.	1. 250.	1. 251.	1. 252.	1. 253.	1. 254.	1. 255.	1. 256.	1. 257.	1. 258.	1. 259.	1. 260.	1. 261.	1. 262.	1. 263.	1. 264.	1. 265.	1. 266.	1. 267.	1. 268.	1. 269.	1. 270.	1. 271.	1. 272.	1. 273.	1. 274.	1. 275.	1. 276.	1. 277.	1. 278.	1. 279.	1. 280.	1. 281.	1. 282.	1. 283.	1. 284.	1. 285.	1. 286.	1. 287.	1. 288.	1. 289.	1. 290.	1. 291.	1. 292.	1. 293.	1. 294.	1. 295.	1. 296.	1. 297.	1. 298.	1. 299.	1. 300.	1. 301.	1. 302.	1. 303.	1. 304.	1. 305.	1. 306.	1. 307.	1. 308.	1. 309.	1. 310.	1. 311.	1. 312.	1. 313.	1. 314.	1. 315.	1. 316.	1. 317.	1. 318.	1. 319.	1. 320.	1. 321.	1. 322.	1. 323.	1. 324.	1. 325.	1. 326.	1. 327.	1. 328.	1. 329.	1. 330.	1. 331.	1. 332.	1. 333.	1. 334.	1. 335.	1. 336.	1. 337.	1. 338.	1. 339.	1. 340.	1. 341.	1. 342.	1. 343.	1. 344.	1. 345.	1. 346.	1. 347.	1. 348.	1. 349.	1. 350.	1. 351.	1. 352.	1. 353.	1. 354.	1. 355.	1. 356.	1. 357.	1. 358.	1. 359.	1. 360.	1. 361.	1. 362.	1. 363.	1. 364.	1. 365.	1. 366.	1. 367.	1. 368.	1. 369.	1. 370.	1. 371.	1. 372.	1. 373.	1. 374.	1. 375.	1. 376.	1. 377.	1. 378.	1. 379.	1. 380.	1. 381.	1. 382.	1. 383.	1. 384.	1. 385.	1. 386.	1. 387.	1. 388.	1. 389.	1. 390.	1. 391.	1. 392.	1. 393.	1. 394.	1. 395.	1. 396.	1. 397.	1. 398.	1. 399.	1. 400.	1. 401.	1. 402.	1. 403.	1. 404.	1. 405.	1. 406.	1. 407.	1. 408.	1. 409.	1. 410.	1. 411.	1. 412.	1. 413.	1. 414.	1. 415.	1. 416.	1. 417.	1. 418.	1. 419.	1. 420.	1. 421.	1. 422.	1. 423.	1. 424.	1. 425.	1. 426.	1. 427.	1. 428.	1. 429.	1. 430.	1. 431.	1. 432.	1. 433.	1. 434.	1. 435.	1. 436.	1. 437.	1. 438.	1. 439.	1. 440.	1. 441.	1. 442.	1. 443.	1. 444.	1. 445.	1. 446.	1. 447.	1. 448.	1. 449.	1. 450.	1. 451.	1. 452.	1. 453.	1. 454.	1. 455.	1. 456.	1. 457.	1. 458.	1. 459.	1. 460.	1. 461.	1. 462.	1. 463.	1. 464.	1. 465.	1. 466.	1. 467.	1. 468.	1. 469.	1. 470.	1. 471.	1. 472.	1. 473.	1. 474.	1. 475.	1. 476.	1. 477.	1. 478.	1. 479.	1. 480.	1. 481.	1. 482.	1. 483.	1. 484.	1. 485.	1. 486.	1. 487.	1. 488.	1. 489.	1. 490.	1. 491.	1. 492.	1. 493.	1. 494.	1. 495.	1. 496.	1. 497.	1. 498.	1. 499.	1. 500.	1. 501.	1. 502.	1. 503.	1. 504.	1. 505.	1. 506.	1. 507.	1. 508.	1. 509.	1. 510.	1. 511.	1. 512.	1. 513.	1. 514.	1. 515.	1. 516.	1. 517.	1. 518.	1. 519.	1. 520.	1. 521.	1. 522.	1. 523.	1. 524.	1. 525.	1. 526.	1. 527.	1. 528.	1. 529.	1. 530.	1. 531.	1. 532.	1. 533.	1. 534.	1. 535.	1. 536.	1. 537.	1. 538.	1. 539.	1. 540.	1. 541.	1. 542.	1. 543.	1. 544.	1. 545.	1. 546.	1. 547.	1. 548.	1. 549.	1. 550.	1. 551.	1. 552.	1. 553.	1. 554.	1. 555.	1. 556.	1. 557.	1. 558.	1. 559.	1. 560.	1. 561.	1. 562.	1. 563.	1. 564.	1. 565.	1. 566.	1. 567.	1. 568.	1. 569.	1. 570.	1. 571.	1. 572.	1. 573.	1. 574.	1. 575.	1. 576.	1. 577.	1. 578.	1. 579.	1. 580.	1. 581.	1. 582.	1. 583.	1. 584.	1. 585.	1. 586.	1. 587.	1. 588.	1. 589.	1. 590.	1. 591.	1. 592.	1. 593.	1. 594.	1. 595.	1. 596.	1. 597.	1. 598.	1. 599.	1. 600.	1. 601.	1. 602.	1. 603.	1. 604.	1. 605.	1. 606.	1. 607.	1. 608.	1. 609.	1. 610.	1. 611.	1. 612.	1. 613.	1. 614.	1. 615.	1. 616.	1. 617.	1. 618.	1. 619.	1. 620.	1. 621.	1. 622.	1. 623.	1. 624.	1. 625.	1. 626.	1. 627.	1. 628.	1. 629.	1. 630.	1. 631.	1. 632.	1. 633.	1. 634.	1. 635.	1. 636.	1. 637.	1. 638.	1. 639.	1. 640.	1. 641.	1. 642.	1. 643.	1. 644.	1. 645.	1. 646.	1. 647.	1. 648.	1. 649.	1. 650.	1. 651.	1. 652.	1. 653.	1. 654.	1. 655.	1. 656.	1. 657.	1. 658.	1. 659.	1. 660.	1. 661.	1. 662.	1. 663.	1. 664.	1. 665.	1. 666.	1. 667.	1. 668.	1. 669.	1. 670.	1. 671.	1. 672.	1. 673.	1. 674.	1. 675.	1. 676.	1. 677.	1. 678.	1. 679.	1. 680.	1. 681.	1. 682.	1. 683.	1. 684.	1. 685.	1. 686.	1. 687.	1. 688.	1. 689.	1. 690.	1. 691.	1. 692.	1. 693.	1. 694.	1. 695.	1. 696.	1. 697.	1. 698.	1. 699.	1. 700.	1. 701.	1. 702.	1. 703.	1. 704.	1. 705.	1. 706.	1. 707.	1. 708.	1. 709.	1. 710.	1. 711.	1. 712.	1. 713.	1. 714.	1. 715.	1. 716.	1. 717.	1. 718.	1. 719.	1. 720.	1. 721.	1. 722.	1. 723.	1. 724.	1. 725.	1. 726.	1. 727.	1. 728.	1. 729.	1. 730.	1. 731.	1. 732.	1. 733.	1. 734.	1. 735.	1. 736.	1. 737.	1. 738.	1. 739.	1. 740.	1. 741.	1. 742.	1. 743.	1. 744.	1. 745.	1. 746.	1. 747.	1. 748.	1. 749.	1. 750.	1. 751.	1. 752.	1. 753.	1. 754.	1. 755.	1. 756.	1. 757.	1. 758.	1. 759.	1. 760.	1. 761.	1. 762.	1. 763.	1. 764.	1. 765.	1. 766.	1. 767.	1. 768.	1. 769.	1. 770.	1. 771.	1. 772.	1. 773.	1. 774.	1. 775.	1. 776.	1. 777.	1. 778.	1. 779.	1. 780.	1. 781.	1. 782.	1. 783.	1. 784.	1. 785.	1. 786.	1. 787.	1. 788.	1. 789.	1. 790.	1. 791.	1. 792.	1. 793.	1. 794.	1. 795.	1. 796.	1. 797.	1. 798.	1. 799.	1. 800.	1. 801.	1. 802.	1. 803.	1. 804.	1. 805.	1. 806.	1. 807.	1. 808.	1. 809.	1. 810.	1. 811.	1. 812.	1. 813.	1. 814.	1. 815.	1. 816.	1. 817.	1. 818.	1. 819.	1. 820.	1. 821.	1. 822.	1. 823.	1. 824.	1. 825.	1. 826.	1. 827.	1. 828.	1. 829.	1. 830.	1. 831.	1. 832.	1. 833.	1. 834.	1. 835.	1. 836.	1. 837.	1. 838.	1. 839.	1. 840.	1. 841.	1. 842.	1. 843.	1. 844.	1. 845.	1. 846.	1. 847.	1. 848.	1. 849.	1. 850.	1. 851.	1. 852.	1. 853.	1. 854.	1. 855.	1. 856.	1. 857.	1. 858.	1. 859.	1. 860.	1. 861.	1. 862.	1. 863.	1. 864.	1. 865.	1. 866.	1. 867.	1. 868.	1. 869.	1. 870.	1. 871.	1. 872.	1. 873.	1. 874.	1. 875.	1. 876.	1. 877.	1. 878.	1. 879.	1. 880.	1. 881.	1. 882.	1. 883.	1. 884.	1. 885.	1. 886.	1. 887.	1. 888.	1. 889.	1. 890.	1. 891.	1. 892.	1. 893.	1. 894.	1. 895.	1. 896.	1. 897.	1. 898.	1. 899.	1. 900.	1. 901.	1. 902.	1. 903.	1. 904.	1. 905.	1. 906.	1. 907.	1. 908.	1. 909.	1. 910.	1. 911.	1. 912.	1. 913.	1. 914.	1. 915.	1. 916.	1. 917.	1. 918.	1. 919.	1. 920.	1. 921.	1. 922.	1. 923.	1. 924.	1. 925.	1. 926.	1. 927.	1. 928.	1. 929.	1. 930.	1. 931.	1. 932.	1. 933.	1. 934.	1. 935.	1. 936.	1. 937.	1. 938.	1. 939.	1. 940.	1. 941.	1. 942.	1. 943.	1. 944.	1. 945.	1. 946.	1. 947.	1. 948.	1. 949.	1. 950.	1. 951.	1. 952.	1. 953.	1. 954.	1. 955.	1. 956.	1. 957.	1. 958.	1. 959.	1. 960.	1. 961.	1. 962.	1. 963.	1. 964.	1. 965.	1. 966.	1. 967.	1. 968.	1. 969.	1. 970.	1. 971.	1. 972.	1. 973.	1. 974.	1. 975.	1. 976.	1. 977.	1. 978.	1. 979.	1. 980.	1. 981.	1. 982.	1. 983.	1. 984.	1. 985.	1. 986.	1. 987.	1. 988.	1. 989.	1. 990.	1. 991.	1. 992.	1. 993.	1. 994.	1. 995.	1. 996.	1. 997.	1. 998.	1. 999.	1. 1000.	1. 1001.	1. 1002.	1. 1003.	1. 1004.	1. 1005.	1. 1006.	1. 1007.	1. 1008.	1. 1009.	1. 1010.	1. 1011.	1. 1012.	1. 1013.	1. 1014.	1. 1015.	1. 1016.	1. 1017.	1. 1018.	1. 1019.	1. 1020.	1. 1021.	1. 1022.	1. 1023.	1. 1024.	1. 1025.	1. 1026.	1. 1027.	1. 1028.	1. 1029.	1. 1030.	1. 1031.	1. 1032.	1. 1033.	1. 1034.	1. 1035.	1. 1036.	1. 1037.	1. 1038.	1. 1039.	1. 1040.	1. 1041.	1. 1042.	1. 1043.	1. 1044.	1. 1045.	1. 1046.	1. 1047.	1. 1048.	1. 1049.	1. 1050.	1. 1051.	1. 1052.	1. 1053.	1. 1054.	1. 1055.	1. 1056.	1. 1057.	1. 1058.	1. 1059.	1. 1060.	1. 1061.	1. 1062.	1. 1063.	1. 1064.	1. 1065.	1. 1066.	1. 1067.	1. 1068.	1. 1069.	1. 1070.	1. 1071.	1. 1072.	1. 1073.	1. 1074.	1. 1075.	1. 1076.	1. 1077.	1. 1078.	1. 1079.	1. 1080.	1. 1081.	1. 1082.	1. 1083.	1. 1084.	1. 1085.	1. 1086.	1. 1087.	1. 1088.	1. 1089.	1. 1090.	1. 1091.	1. 1092.	1. 1093.	1. 1094.	1. 1095.	1. 1096.	1. 1097.	1. 1098.	1. 1099.	1. 1100.	1. 1101.	1. 1102.	1. 1103.	1. 1104.	1. 1105.	1. 1106.	1. 1107.	1. 1108.	1. 1109.	1. 1110.	1. 1111.	1. 1112.	1. 1113.	1. 1114.	1. 1115.	1. 1116.	1. 1117.	1. 1118.	1. 1119.	1. 1120.	1. 1121.	1. 1122.	1. 1123.	1. 1124.	1. 1125.	1. 1126.	1. 1127.	1. 1128.	1. 1129.	1. 1130.	1. 1131.	1. 1132.	1. 1133.	1. 113
------------------------------------	--------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	----------	--------

לקהלת סרדהלי (עמ' 129) כתבו: "הקהילה הסמוכה שבכפר הגדול אלישטאבע היתה החשובה שבקהילות המשנה, ומבחינת הגיל אף עלתה על קהילת האם... היחידה בכל גליל האם שהחזיקה רבנים משלה..."

לא נודע שם אשתו. ויתכן ששם חמיו הוא רבי **יצחק צבי**, והיא על פי מצבה במצב רעוע מאחורי מצבת רבי שלמה פאשקוס ז"ל מהעלישטאבע, ממנה יש לפענח: "פ"ט / ... י"א [=ירא אלקים] כ"ה **יצחק צבי** / המכונה **איצק הרש פא**[ל] >חסר אות< / נו"נ... ב' דר"ח / מרחשון ש' תר"א לפ"ק / תנצב"ה". (באדיבות הרב יואל יעקב מייזליש). כנראה הוא נכדו או נינו של רבי מאיר ב"ר משה פאלל ז"ל מסערדאהעל, נפטר י"ד אלול תקי"ט ושם מנו"כ. [על משפחת פאלל ראה: 'ספר זכרון באר מרים' הדרת מרים פרק ב].

וכן מצינו הרכב השם "איצק הרש" אצל הרבה יוצאי חלציו של רבי שלמה פאשקוס [ראה אות א: רבי **איצק הרש פאשקוס**, סוף אות ד: **איצק הרש בלומשטאק**, אות ה: הג"ר **יצחק הרש פריא**, בסמוך: רבי **איצק הרש פירשט**, אות יא: רבי **יצחק צבי לאווינגער**, ואות יב: ר' **איצק הרש פאשקוס ואיצק הרש פירסט** מקאמארן]. ואולי הי' רבי שלמה גיסו של רבי מאיר פאלל (חתן חמיו או חתן אביו), ועדיין טעון בירור.

ואלה צאצאי רבי שלמה פאשקוס ז"ל מהעלישטאבע:

- א. רבי **יוסף יעקב פאשקוס** ז"ל הנ"ל מהעלישטאבע, נולד קודם תק"י או בתקט"ו, נפטר תקע"ט. [ראה עליו ומשפחתו באות הקודם].
 - ב. בן לא נודע שמו, נולד קודם תק"י או בתקט"ו (לא נרשם במפקד תק"ל, ועפ"י גיל בנו), אבי רבי **משה פאשקוס** ז"ל ממעדיער [הנ"ל אות ב].
 - ג. רבי **יצחק הנקרא איצק פאשקוס** ז"ל מאטש, יליד תקכ"ה, נפטר ב' דחג הפסח תקפ"ט. [ראה עליו ומשפחתו אות יב].
 - ד. מרת **הענדל ע"ה** (ילבית פאשקוס" עפ"י הקדמת 'שבט מישור', כנראה נקראת ע"ש זקינתה מרת הענדל ע"ה אמו של רבי משה פאשקו מניקלשבורג, ראה אות ז), ילידת תקי"ג (עפ"י גיל חתנה רבי בנימין קאלמאן יליד תקל"ז, ובמפקד תק"ל נרשם לאביה ב' בנות בגיל 8 ו17), נפטרה ה' ניסן תקפ"ה מנו"כ בסערדאהעל.
- נוסח מצבתה: פ"נ / האשה חשובה הצנועה / וחסודה כפה פרשה לעני / ומחזיקה לומדי תורה / ובמצות חנ"ה [=חלה נדה הדלקת הנר] היתה נזהרה / ה"ה א"ח [=אשת חבר] מ' **הענדל** אשת כהר"ר / **מיכאל ב"ש** [=בן שמחה] נפטרה ח' ניסן תקפ"ה ל' / תנצב"ה.

אשת רבי **מיכאל** (ב"ר שמחה) **בלויא** ז"ל מסערדאהעל, נפטר ה' דחנוכה תקפ"ו מנו"כ בסערדאהעל.

נוסח מצבתו: פ"ט / **מיכאל** באחת, יצא למצוא / לנפשו נחת, הלך בתמים, פזר / נתן לאביונים, החזיק בניו בדרכי / תורה, הצליח ועשה פרי / שארית ברכה אחריו להאירה / אכל מיגיע כפו, עמד בצדקתו / עד אספו, ה"ה היקר הנעלה כ"ה / **מיכאל** ב"ה **שמחה** נפטר / ונקבר והלך לעולמו ביום / וי"ו עש"ק ה' חנוכה תקפ"ו לפ"ק / ת"נצ' ביה"ח'.

צאצאיהם: (1) מרת **רייצל** ע"ה, נפטרה קודם תקצ"ו (תאריך לידת מרת רייצל בת חתנה רבי גבריאל אבעלעס, 'עלי זכרון' עלה ט עמ' יז). אשת רבי **בנימין** (בר"ק [=ב"ר קלמן] ואסתר) **קאלמאן** ז"ל, יליד סערדאהעל תקל"ז (עפ"י רישום פטירתו בגיל 75), נפטר ה' אייר תרי"ב מנו"כ בסערדאהעל. נוסח מצבתו: פ"נ / הישיש י"א הנכבד כ"ה **בנימין** בר"ק

ז"ל נפטר יום ג' / ונקבר / ביום ד' ח' אייר / תרי"ב לפ"ק / בן ימין המשפחה נלקח ממנו היום לשמים / נתן מלחמו לדל בצדק במשפט ובמישרים / יגיע כפו אכל נשא ונתן באמונה ובתמים / מוקיר רבנן ה"י ובעקבותיהם דרכו פעמיו / יום ויום השכים והעריב לבית הכנסת צעדיו / נתיבי גמילות חסדים התאמץ בלי כשלון ברכים / בזרע נאמנים וחתנן תורניים יראים ושלמים / ראה בימי זקנתו סביב לשלחנו כשתילי זיתים / קרן קיימת הניח לו לחזות בנועם ד' לעולמים / ושם אמו **אסתר** נצב"ה. (2) רבי **שמחה בלויא** ז"ל מסערדאהעל. זוגתו מרת **ח' שרה** (בהג"ר **אלעזר קאליר** זצ"ל אב"ד רעכניץ וקעלין בעל 'אור חדש') ע"ה, נפטרה כ"ה אלול תקפ"ח מנו"כ בצעהלים (ראה 'קהלת צעהלים וחכמיה' עמ' 114). (3) רבי **משה בלויא** ז"ל

מהעלישטאבע, יליד תקל"ט, נפטר ט"ו כסלו תרי"ב מנו"כ בהעלישטאבע [על מצבתו כ' ב"ר מיכאל צבי!]. זוגתו מרת **ח' שרה** ע"ה, נפטרה מרחשון תרי"י ושם מנו"כ. (4) רבי **מאיר בלויא** ז"ל מסערדאהעל, יליד תקנ"א לערך, תלמיד החת"ס, נפטר ל' תשרי תרל"ו מנו"כ בסערדאהעל. זוגתו מרת **ציפרל** (בת גיסו רבי **בנימין קאלמאן** הנ"ל) ע"ה, נפטרה כ"ה ניסן תרמ"א ושם מנו"כ. (5) רבי **יהודה** ז"ל מסערדאהעל ופרעשבורג, ילידת תקנ"ח, תלמיד החת"ס, נפטר כ"ז מנחם אב תרי"ט מנו"כ בפרעשבורג. זוגתו מרת **רבקה** (ש"א **שרל**) ע"ה, נפטרה י"ח טבת תר"ל מנו"כ בהר הזיתים. [ראה: 'עלי זכרון' עלה ה עמ' טו].

ה. כנראה נכדתו: מרת **באבע"ט** ע"ה, ילידת תקמ"ח, נפטרה אחר תר"ח (במפקד אלישטאל תר"ח: ערזיבאט פאשקוס אלמנת יאנוש פעלדמאר גיל 60).

אשת רבי **חיים פעלדמייער** [פעלדמאר] ז"ל (בפנקס גאלאנטא תר"י: מרים פירשט בת יואכים פעלדמייער ובאבעט פאשקוס), נפטר בין השנים תקצ"ב-תר"ח.

צאצאיהם: (1) מרת **מרים** (מאריא) ע"ה, ילידת תקע"א. אשת רבי **שלמה** (בן לאופולד ומאריא) **פירשט** ע"ה מקאשוט (Kosut) ליד גאלאנטא, יליד תקס"ז. [הורי: 1. רבי **יעקב**, יליד תק"צ (סנדק: סאלי מענצער, מוהל: חיים פעלדמייער). 2. **מרקוס**, יליד תקצ"ב (סנדק: סאמי מיגלץ, מוהל: חיים פעלדמייער). 3. **אליזה**, ילידת תקצ"ו, **רגינה**, ילידת תקצ"ח. 4. רבי **איצק הרש פירשט** ז"ל מנאדאש, יליד תר"ב-ד (סנדק: בער מענצער), נפטר תרל"ג [באותה שנה נולד בנו הנקרא על שמו רבי **איצק הרש פירשט** ז"ל מרביץ תורה בסערדאהעל (ראה ישו"ת זכרון יהודה' ח"א סי' קלד), נפטר י"ט מרחשון תרצ"ב ושם מנו"כ. זוגתו מרת **שפרה** (פלישמאן) הי"ד]. זוגתו מרת **הענדל** (ב"ר פייוול ואסתר רוסטניץ מס"ה) ע"ה, ילידת תר"ג, נישאו תרכ"ט, נפטרה כ"א טבת תרע"ח. 5. **רוזליה**, ילידת תר"ו. 6. **לאופולד**, יליד תר"ט (סנדק: אבר' מעסינגר). [עפ"י פנקס גאלאנטא - העירני לזה הרב דוד מאיר י. רוס]. (2) רבי **משה** ז"ל, יליד תקע"ב, נפטר כ"א אייר תר"י"ב מנו"כ בסערדאהעל (מאטריקל אלישטאל).

רבי יצחק הרש פירשט (השני)

ז. כנראה נינו: "איש ירא אלקים" רבי **משה** (בן מרת **רבקה**) **פאשקו** ז"ל מפר קיש-לוטש (kis-lucs, ליד סערדאהעל, יליד נייעק-ווראקאן (ליד אלישטאל) תקע"ד-תק"פ לערך (מפקד תר"ח, ורישום פטירתו בגיל 68), נפטר י"ג כסלו תרמ"ב מנו"כ בסערדאהעל.

נוסח מצבתו: פ"נ / איש ירא אלקים סור מרע / ועשה טוב נשא ונתן באמונה / כל ימיו כ"ה / **משה פאשקו** / מקיש לוטש / הלך לעולמו בש"ט ביום י"ג כסליו / בשנת תרמ"ב לפ"ק / תנצב"ה / ושם אמו **רבקה**.

זוגתו מרת **פאני** (לבית **עהרנטאל**) ע"ה, ילידת קורט תקע"ט (רישום פטירתה בסערדאהעל בגיל 66), נפטרה ג' תמוז תרמ"ה מנו"כ בעגיהאז-געללע.

צאצאיהם: (1) **איזורעאל**, יליד תר"ב. (2) רבי **איצק הרש** (במפקד תר"ח: **קאראלי**) ז"ל מקאמארן, יליד תר"ה. זוגתו **קאטי** (ב"ר **מיכאל פאשקוס** מקאמארן) ע"ה, ילידת תר"ח, נישאו בקאמארן תרכ"ז [נרשם: החתן **איצק** ה. בן **משה פאשקוס** מסערדאהעל, עדות **משה פרייא**]. (3) **בארבאלע**, ילידת תר"ח. (4) **שאלאמון**, יליד תר"י. (5) **יעקב**, יליד תר"י. (6) **בעטי**, ילידת תרט"ו. (7) רבי **בנימין בונם** ע"ה, יליד תר"י. זוגתו מרת **שמחה** (ב"ר **ברוך שניידער** מפרעשבורג) ע"ה. (8) רבי **שמואל** ע"ה מווייען, יליד תר"י. זוגתו מרת **רוזה** (ב"ר **יוסף הרש עהרנפעלד**) ע"ה, ילידת תרכ"ז [ראה סוף אות ג]. [עפ"י מפקד תר"ח ורישומי סערדאהעל].

ז. אביו רבי משה פשקז מניקלשבורג

רבי שלמה פאשקוס מהעלישטאבע הנ"ל, הי' בנו של "מורינו" רבי משה פשקז ז"ל מק"ק ניקלשבורג, מרביץ תורה (עפ"י מפקד תק"ה), נפטר י"ז אייר

תקל"ד מנו"כ בניקלשבורג (עפ"י מצבות ורשימות חברה קדישא ניקלשבורג).

[התואר "מורינו" עפ"י התואר "מו"ה משה" על מצבתו ומצבות אשתו ושל בנם רבי שלמה ובתם מרת רחל מרים, וכ"ה חתימת בנו רבי יעקב "הקי" יעקב בן מוה"ר משה פשקז". וראה 'פנקס המוהל חת"ס' (בירורים סי' מא). וזה מש"כ לי הרב יצחק נחמן שטראה מח"ס 'קרית סופרים': "באויברלאנד לפני 200 שנה וזמן רב אחר זה, הקפידו על תואר מו"ה בפרט על מצבות, ויש להוכיח כן מהמצבות באייזנשטאט בס' 'אבני א"ש', וגם ממצבות שאר השבע קהילות, ואף ברשימות המיסים וכדו' שנרשמו מבני הקהילות

יש לראות השינויים בין התוארים, ולפעמים אף בפרענומערנאטען, עז"ה: כהר"ר הוא תואר של חבר, מוה"ר ולפעמים מ' הוא תואר למורנו, ר' לאלו שקבלו סמיכת חבר, וכ' ליתר בני הקהילה, בעת שעסקתי בזיהו אנשים השתמשתי הרבה בכללים אלו שכנראה אמיתיים"].

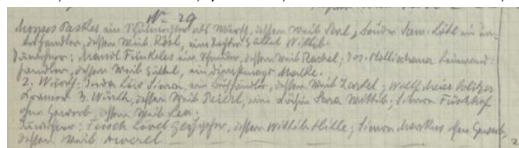
נוסח מצבתו: י"נ / פ"ט / י"ז אלול תקל"ד ל' / איש תם וישר / מו"ה משה ב' מ' / של[ום]... [השאר נשקע בקרקע. מקום קברו: V-50-3, לידו נקבר בנו רבי מיכאל].

זוגתו מרת שרל ע"ה, בת רבי יאקב חזן ז"ל [אולי הוא רבי יעקב ב"ר שלמה דייטש ז"ל ש"ץ בניקלשבורג בשנת תע"ט (ראה 'ערים ואמהות בישראל עמ' 295); רבי יאקב חזן נפטר קודם ת"ק, שהרי בן בתו רבי "יעקב" פשקז כבר שימש בתק"כ באייזנשטאט], נפטרה ו"יצאה נשמתה בקדושה בשבת קודש" ד' אב תקי"ט מנו"כ בניקלשבורג.

נוסח מצבתה: י"נ / בקדושה בש"ק / ד' אב תקי"ט ל' פה / טמונה, אשה ספונה / חכמתה היתה בחוץ / תרונה, שבחה אין להמנה / מ' שרל בת ה' / יאקב חזן ז"ל אשת מ' / משה פשקז תנצב"ה. (מקום קברה: IV-24-14, לידה נקברה בתה מרת הענדל ע"ה).

במפקד תק"ה בניקלשבורג נרשם: בית מס' 29, **משה פאשקוס**, שוהל-מייסטר [=מורה], בעל בית, אשתו **שרל**, אחיו **שמואל ליבל**, מתווך, אשתו **ריזל**, בתו

מפקד ניקלשבורג תק"ה

גיטל אלמנה. (באדיבות הרב יואל ברש"ז שווארץ; פענוח ע"י מרת חי' בתי' מרקוביץ).

ואלה צאצאי רבי **משה פשקין** ז"ל מניקלשבורג:

- א. **רבי שלמה פשקין** ז"ל מהעלישטאבע הני"ל [אות הקודם], נפטר תקנ"ו.
 ב. "התורני החבר" **רבי יעקב פשקין** ז"ל, שמש ונאמן ושו"ב דק"ק אייזנשטאט, שימש שם בין השנים תק"כ-תקל"ה (עפ"י וואכשטיין), ואח"כ חזן דק"ק קיצע (כנראה מילא מקום רבי צבי חזן ז"ל נפטר בקיצע תקל"ו - הערת הרב יצחק נחמן שטראה), נפטר ליל שב"ק כ"ח סיון ונקבר יום א' ער"ח תמוז תקס"ג, מנו"כ בקיצע (עפ"י רשימות הח"י בקיצע, באדיבות הרב הני"ל).

ב'אבני אש' (מצבות אייזנשטאט, וואכשטיין, חלק הלועזי עמ' 196) נדפס כתב קבלה על שחיטה, שהעניק רבי יעקב פשקין ביום מ"א לספירה שנת תקל"א להב"ח כ' חיים וואלף בהר"ר מאיר קיצע מאייזנשטאט [נפטר שם כ"ג טבת

תקפ"ג, ראה 'אבני אש' מס' 621], וחותם "הק' **יעקב בן מוהר"ר משה פשקין** [=מניקלשבורג] שמש ונאמן פק"ק הני"ל", עליו הוסיף האב"ד הג"ר אשר לעמיל מגלוגא זצ"ל בעל 'חוט המשולש', וכתב: "דברי **התו' הח"ר**" [=התורני החבר רבי **יעקב שו"ב דמתא** ראויים לסמוך עליהם ואינו מוציא מתח"י דבר שאינו מתוקן...".

גם בחוברות 'מצבות ווינא' (וואכשטיין, ח"ב עמ' 560) מופיע חתימתו בשנת תקכ"ד "הק' **יעקב במוהר"ר משה פשקין** שמש ונאמן פ"ק אי"ש".

[מתחלה הי' נראה קצת סמוכין שרבי יעקב פאשקוס מאייזנשטאט-קיצע הי' אביו של רבי משה פאשקוס ממעדיער [לעיל אות ב]. כי ב'שו"ת חתם סופר' (או"ח סי' קסב) נדפס תשובה להג"ר שלמה שטערן זצ"ל אב"ד

העלישטאבע בתאריך ט"ו למב"י תקצ"ב: "ע"י שם שנפל לו ספק ביום ירצאייט שלו, וכבר התענה כמה שנים, ועתה שכח אם הוא ביום כ"ה או כ"ו סיון...". ובהקדמת 'זכרון

תשובה קסב
שלום וכו' לסי' סבב הסופר: ויפועל כפ"ח וי"ח סל"ח כ"ז כ"ד דק"ק סליטעטענע י"ח.

ע"ד וכו' ענין לו ספק ביום י"ח סל"ח כ"ז כ"ד דק"ק סליטעטענע י"ח. ספק אם סוף ביום כ"ה או כ"ו סיון וק' פלו קיצע כמעט"ז ימים תלמיס וס' יעקב נלפ"פ פשוט דומענס ציוס סכאסון ויפועל ע"ל דברו ציוס ע"י נ"ל צ"ד תענינס עמוס דל"ה לנ"י. חז"ל נדפס" וכו' נל"ה עמוס כבד. א"י סל"ח לו חז"ן ע"ל עמ"ס אג"ל א"י סיון סכ"ס וזיין עקדיעס נל"ח כבד 36 דסי' אלו עקדיעס א"י סיוס

טובי' (ח"ב) כי שהשואל הגר"ש שטערן הני"ל הי' מצוי בביתו של רבי משה פאשקוס בעיר הסמוכה מעדיער שם למד עם חתנו הג"ר עזרא צורף [ראה אות ב'], וזה הי' בין השנים תק"צ-תקצ"ה שישב שם רבי עזרא צורף בבית חמיו (ראה 'תולדות עזרא' בסו"ס 'תורת עזרא' עמ' 14), וא"כ יתכן שרבי משה שאלו בנוגע יום הירצוייט של אביו, כי רבי יעקב פאשקוס נפטר בקיצע ונרשם פטירתו ביום כ"ח סיון, ואפשר נתחלף ה"א בחי"ת. אך שוב בררתי אצל הרב יצחק נחמן שטראה, ובדק בפנקס החברה קדישא בקיצע ושם נרשם: "נפטר ליל שב"ק כ"ח סיון ונקבר יום א' ער"ח תמוז תקס"ג", הרי שרבי יעקב לא נפטר ביום כ"ה].

זוגתו מרת **אסתר** ע"ה, נפטרה ג' אב תקנ"ד מנו"כ בקיצע. בפנקס חברה קדישא קיצע נרשם: "מרת אסתר אשת ר' יעקב חזן דקהלתינו נפטרה יום ד' ג' אב תקנ"ד" (באדיבות הרב יצחק נ. שטראה).

ג. מרת **הענדל** ע"ה מניקלשבורג, נולדה אחר תצ"ד (שנת פטירת זקנתה מרת הענדל אשת רבי שלום פסקיז), נפטרה על פני אביה בחצי ימיה בשנת תקכ"ד, ושם מנו"כ ליד אמה.

נוסח מצבתה: ... תקנ"ד ל' / פ"נ האשה ... / ומתה / בחצי ימיה יולדת / וילדה מ' **הענדל** בת מ' **משה פסקיז** וא' [=ואשת] / ... <נשבר ונשקע>

ד. מרת **רחל מרים** ע"ה, נפטרה י"ג טבת תקפ"ז.

נוסח מצבתה: י"נ הלכה לעולמה יום ועש"ק / י"ג טבת תקפ"ז ל' / פ"ט האשה החשובה אשת חיל / והצנע לכת היתה תמיד עם / אלקים ואנשים מ' **רחל מרים** / בת התנ"י מו"ה **משה פסקיז** זצ"ל / אשת ר' **אייזק הערצלז** כ"ץ ז"ל / תיניצי'יה. (מקום קברה 8-25-VI).

אשת רבי **אייזק** [כנראה: ב"ר בער] **הערצלס** כ"ץ ז"ל מניקלשבורג.

בנס: רבי **משה** ז"ל מניקלשבורג, נפטר ר"ח טבת תקצ"ג ושם מנו"כ סמוך לאמו.

ה. רבי **מיכאל פסקיז** ז"ל מניקלשבורג, לא הגיע לימי זקנה (אביו נפטר תקל"ד) נפטר קודם שנת תקל"ט (עפ"י תאריך לידת נכדו "מיכאל" בן בנו רבי בונם), ושם מנו"כ [מצבתו חסר], מצד אחד נקבר אביו רבי משה ומצד השני בנו רבי בונם (עפ"י רשימות חברה קדישא ניקלשבורג).

צאצאיהם: 1) רבי **בונם** ז"ל מניקלשבורג. זוגתו מרת **סלאווא** ע"ה [ראה עליהם אות י]. כנראה: 2) רבי **יעקב** ע"ה מקאסטל. זוגתו מרת **חנה** ע"ה [ראה עוד שם].

ח. אביו רבי שלום פשקז מניקלשבורג

רבי **משה פאשקז** מניקלשבורג הנ"ל, הי' כנראה בנו של הישיש רבי **שלום** ב"ר

ליבל פאשקז ז"ל מניקלשבורג. [כך נראה ממצבת בנו רבי משה, ממנה ניתן לפענח "ב' מ' [=בן מורינז] / **של..**", אח"כ נשקע בקרקע. בתחילת שורה האחרונה נראה כשי"ן ואחריו כמו גג של כ"ף וכדו', ויש לפענחו שלום, שלמה, שרגא וכיו"ב.

מכל רשימות הנפטרים והמצבות בניקלשבורג לא מצינו מתאים מאותן הימים רק מצבת רבי שלום פשקז. דבר זה ניתן לברר ע"י תיקון המצבה שתחתיתו שקוע באדמה].

"הישיש והזקן" רבי **שלום ש"ש** [אולי: שול-שמש] **פאשקז** ז"ל, נולד קודם תכ"ב (עפ"י נוסח המצבה "הישיש והזקן", כנראה שהי יותר משבעים שנה), נפטר ח"י אדר תצ"ב מנו"כ בניקלשבורג.

נוסח מצבתו: י"נ בש"ק ח"י / אדר תצ"ב ל' / פ"נ הישיש והזקן כ' / **שלום ש"ש** בן הר"ר / **ליבל פשקז** ז"ל / תינציב'ה'.

זוגתו [כנראה] מרת **הענדל** ע"ה, נפטרה שנת תצ"ד מנו"כ בניקלשבורג (עפ"י רשימות מצבות בפנקס ח"ק ניקלשבורג: "הינדל פאשקוס נפטרה קודם תקי"י). [יש לשער כי שם אביה רבי **בונם**, עפ"י שמות נכדיהם].

מנוסח מצבתה: "י"נ ... / תצ"ד ל' פ"ט / אשה חשובה / מ' **הענדל** ב"כ / **בונם** **פשקז**..." (מקום קבורתה: IV-8-19).

ואלה צאצאי רבי **שלום פשקז** ז"ל מניקלשבורג:

א. רבי **משה פשקז** ז"ל מניקלשבורג הנ"ל [אות הקודם], נפטר י"ז אייר תקל"ד.

ב. רבי **שמואל ליבל** ז"ל מניקלשבורג.

זוגתו מרת **ריזל** ע"ה (עפ"י מפקד ניקלשבורג תקי"ה).

בתם: מרת **גיטל** ע"ה (עפ"י מפקד הנ"ל: בתו **גיטל** אלמנה).

ג. מרת **שרל** ע"ה, אשת רבי **איצק ח"ר ב"י (?)** ז"ל,

נפטרה י"ב כסליו תצ"א, מנו"כ בניקלשבורג [מצבתה משותפת עם אביה].

נוסח מצבתה: י"נ ביום ג' י"ב / כסליו תצ"א ל' / פה טמונה אשה / היולדת מ' **שריל** / בת כמר **שלום ש"ש** / אשת **איצק ח"ר ב"י** / תנצב"ה.

ט. אביו רבי יהודה ליב [ב"ר יצחק] מניקלשבורג

רבי **ליבל** [נקרא גם: **ליברל**] **פשקז** ז"ל אבי רבי **שלום הנ"ל**, הוא כנראה "החבר" רבי **יהודה ליב ב"ר יצחק בל"א** ז"ל מניקלשבורג, נפטר כ"ט אדר ראשון תס"ח ושם מנו"כ. [מצד אחד ממצבתו נמצא מצבת רבי שלום פשקז הנ"ל ומצד השני נמצא מצבת "אשה הגונה מרת **אידל** בת הר"ר **ליזר פשקז** ז"ל, אשת כ' **אברהם קאזק** ז"ל", נפטרה ה' אדר שני תע"ב, מצבתה משותפת עם מצבת בעלה "איש ישר וכשר כ' אברהם בהר"ר משה קאזק ז"ל", נפטר י' אדר [שני] תע"ב].

נוסח מצבתו: "י"נ ד"ט אדר ראשון זא"ת ליהוד"ה לפ"ק / ויאמר י"י יהודה / יעלה: למעלה למעלה / תחת כסא נורא עלילה: ה"ה המנוח הר"ר **ליב** בן הישיש ה' / **יצחק בל"א** ז"ל: כל ימיו נשא / ונתן באמונה: במצות י"י ה' / זריו ומכונה: נשמתו בצל עצי עדן / יהא טמונה: תחת / כנפי השכינה.

על קדמות שם המשפחה יצוין, כי כבר מצינו איזכור השם **פשקז** בתחילת שנות הת', בספרו של הג"ר מנחם מענדל קראכמל זצ"ל רבה של ניקלשבורג ב"שו"ת צמח צדק" (אמשטרדם תל"ה, סי' מב) מזכיר

עדותו של ר' שלום פשקז בשנת ת"ח. [פשוט שאין זה רבי שלום הנ"ל שנפטר תצ"ב].

ואלה צאצאי רבי **ליבל פשקז** ז"ל מניקלשבורג:

א. רבי **שלום פשקז** ז"ל מניקלשבורג הנ"ל [אות הקודם], נפטר תצ"ב.

ב. רבי **הרשל פשקז** ז"ל מניקלשבורג. [עפ"י מצבת בתו שם: י"נ ביום ד' ק"ו אדר ראשון תפ"ו ל' / פ"ט / מרת חנה בת כמר **הרשל** / בן **ליברל פאשקז** ז"ל, אשה / הגונה: בכל מצות היתה נכונה / כחנה: שבחה מי מנה: על לוח / קטנה: תנצב"ה / פ"נ הילד / **ליברל ב"ה משה יהושע**].

ג. כנראה: מרת **פיגלא** ע"ה,

נפטרה ער"ח טבת תס"ד

מנו"כ באייזנשטאט, אשת

"מורינו" הג"ר **דוד קראקור** ז"ל דיין באייזנשטאט (עפ"י 'אבני אש' מספר 29,

וראה 'ערים ואמהות בישראל' ח"ד עמ' 296).

נפטרה כ"ו ח' ע"ח טבת תס"ד ל'.

29 פ"ה נקבר ונטם, אשה החשובה והשכלית, במעלות התהלות, תש"ת רצון קונה בשלימות, בכל דבר מצות ה' מוכנה, יוסם ולילות, ה"ה ס' פיגלא בת ה' ליב פשקז ואשת מוה"ר דוד קראקור ז"ל. תנצב"ה.

י. רבי בונם פשקזי ובנו הג"ר משה דומ"ץ ניקלשבורג

בנו של רבי **מיכאל ב"ר משה פשקזי** ז"ל הנ"ל [סוף אות ז], ה"ה רבי **בונם פשקזי** ז"ל מניקלשבורג, נפטר ט' מרחשון תק"צ (כ"ג לפענח ועפ"י פרענומערנטן ניקלשבורג לסי' יאמונת ישראל' פראג תקפ"ג: ר' **בונם פשקזי**) או תק"ע (כי נכדו הנקרא על שמו הי' כנראה בן הדיין רבי משה יליד תקל"ה ראה בסמוך) מנו"כ בניקלשבורג.

נוסח מצבתו: יום ה' ט' חשון תק"צ לפ"ק ונקבר / למחרתו עש"ק / פ"נ / איש תם וישר נהנה מיגיעו / במו"מ בישרו והי' מעורר / השחר לשומרים לבקר / ומעריב בזמנה ה' **בונם** / **ב"ר מיכאל פשקזי** / תנצב"ה. (מקום קברו: V-50-5).

זוגתו מרת **סלאווה** ע"ה, נפטרה י"ט אדר תקס"ט מנו"כ בניקלשבורג.

נוסח מצבתה: י"נ י"ט אדר / תקס"ט ל' ספונה פה / טמונה, לצדקה נתנה מתנה / הגונה, ועסק' במו"מ באמונה / ומהוללה בכל מדה נכונה / אשר נזהרה במצות חנ"ה / מ' **סלאווה** אשת הר"ר **בונם** / **פשקזי** / תנצב"ה. (מקום קבורתה: V-35-30).

ואלה צאצאי רבי **בונם פשקזי** ז"ל מנ"ש:

א. "הרב המאור הגדול הישיש" **הג"ר משה פאשקזי** זצ"ל דומ"ץ ניקלשבורג [משנת תקס"ה לערך], יליד תקל"ה (עפ"י רישום פטירתו, נקרא כשם זקינו רבי משה פשקזי הנ"ל אות ז שנפטר תקל"ד), נפטר י"ג טבת תרי"ד

(יש שכתבו שנפטר א' טבת, אך על מצבתו נחרט שנפטר י"ב אח"ד בטבת תרי"ד לפ"ק), והכוונה על הגימטריא י"ג, וכ"ה עפ"י רישום פטירתו במאטריקל: נפטר בגיל 79 יום ה' י"ב טבת בשעה 6 בערב, ונקבר ביום א' ט"ו טבת) מנו"כ בניקלשבורג [ליד אביו].

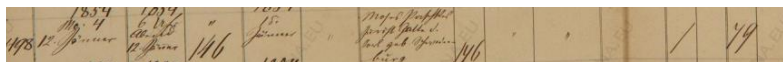
[על מצבת בנו רבי דוד לייב ז"ל (צילומו בסמוך) מתואר **ראב"ד ניקלשבורג**, ראה 'שו"ת הר המורי' (סי' ג) ו'שו"ת חכמת שלמה' (סי' יד-טו) שבא ראשון על החתום עם שאר דיניי ניקלשבורג בשנות תר"ג-תר"ו: **הק' משה ב"ה בונם פאשקזי זלה"ה**, הק' יוסף שמואל במה"ו רפאל כ"ץ זצ"ל, הק' צבי הירש טעלטש, הק' יצחק איצק וויינבערגער. כנראה אחר פטירתו נתמנה בתור "ראב"ד" הגי"ר שמואל (בהג"ר משה לייב ראב"ד דשם) צילץ זצ"ל, ראה 'שו"ת מילי דאבות' אה"ע סי' ה בתאריך אסרו חג שבועות תדי"ר].

נוסח מצבתו (ביעלי זכרון' עלה א עמ' טו נעתק רק מקצת הנוסח עם כמה טעויות):

משה עלה למרום ביום ערב ש"ק יצאה
נשמתו / ב אח"ד בטבת / תרי"ד לפ"ק
/ שמו נודע בשערים / האיש משה גבר
בגברים / פעל ועשה צדקה לחיים /
אשר הגה בתורה / שם חשך לאורה /
קם לעבוד אביו שבשמים / יגע ומצא
כדי מדתו / זקן זה קנה חכמתו / ה"ה
הרב המאה"ג צנא מלא ספרא הישיש
מו"ה / **משה ב"ה בונם פאשקז** ז"ל,
דיין מצויין זה כחמשי' / שנה הורה
כדת וכהלכה, אשרי מי שלו ככה / ירא
את ה' מרבים, משה עבד ה' באהבים /
תנצב"ה. (מקום קבורתו: V-49-08).

זוגתו מרת **שרל** ע"ה, ילידת תקכ"ה, נפטרה כ"ח אלול תרט"ו מנו"כ
בניקלשבורג. [רישום פטירתה: סאלי נולדה שוויינבורג, אשת משה פשקוס, גיל 90].

כנראה: בת "מנהיג הקהלה גמ"ח וח"ק" רבי **משה ש"ב** [=שוויינבורג
/שוויינבורגר] ז"ל מניקלשבורג, נפטר ערב ר"ח כסליו תקס"ט ושם מנו"כ.

זוגתו "אשת חבר" מרת **צארטל** ע"ה,
נפטרה י"ב אדר תקמ"ב ושם מנו"כ, בת
רבי **מרדכי ב"ר שמעון אבלז** ז"ל
מניקלשבורג, נפטר ג' כסליו תקכ"ב
ושם מנו"כ.

נוסח מצבתה: פ"ט / האשה הצנועה /
כשרה והחשובה / מרת **שרל** אשת /
הרה"ג מוה"ר **משה** / **פאשקז** ז"ל דיין
דקי' / י"נ כ"ח אלול תרט"ו ל' / תנצב"ה.
(מקום קבורתה: V-37-25).

[מצבתה משותפת (כנראה מחודשת) עם מצבת מרת **ריזל** ע"ה אשת רבי **שמעון ק"ש**
[קאריטשאנער] ז"ל נפטרה י"א תשרי תרל"ט. כנראה חמיה של בנה ר' בונם, כי לידה
נמצא מצבת "מרת **שינדל** אשת ה' **בונם פאשקז** בת ה' **שמעון ק"ש** ואמה **ריזל** נפטרה
י"ז אב תרל"ט". כנראה בעלה הוא: "רבי **שמעון ב"ר אשר** המכונה **זעליג ק"ש** נפטר בגיל
ששים ותשע שנים יום ה' כ"א אדר שנת לאנח נפש בניו ואוהביו [=תרכ"ג]".]

צאצאיהם: 1) רבי **דוד ליב פאשקעס** ז"ל מניקלשבורג, נפטר י"ח מרחשון תרמ"ט מנו"כ בניקלשבורג. זוגתו מרת **לביאה** ע"ה. נוסח מצבתו: פ"נ / הישיש והנכבד איש י"א אוצרו / ה' **דוד ליב** בן / לאביו הרה"ג מו"ה **משה** / **פאשקעס** / ראש ב"ד פה קהילתינו / ולאמו מרת **שרל** ז"ל / י"נ אור ליום ג' ח"י מרחשון שנת תרמ"ט לפ"ק / דרך פקודי ה' בחר מעודו / וגם אהב תורה בכל לבבו ומאודו / דלים שחד מכחו ומהונו / לכל קוראי עזרתו הטה אזנו / יחד לבבו ערב ובקר וצהרים / בבית ה' ועם ספרים עוררים יראת שמים / תנצב"ה. (מנו"כ סמוך לקבר אביו: V-47-6). כנראה: 2) רבי **בונם פאשקז** ז"ל. זוגתו מרת **שינדל** (ב"ר **שמעון וויזל קאריטשאנער**) ע"ה, נפטרה י"ז מנחם אב תרל"ט (ראה לעיל).

- ב. **רבקה** ע"ה, ילידת תקל"ו.
- ג. **רחל** ע"ה, ילידת תקל"ח.
- ד. **מיכאל פאשקז** ע"ה, יליד תקל"ט.
- ה. רבי **אברהם מנחם פאשקז** ז"ל מווינען, נפטר ט' סיון תרי"ח מנו"כ בניקלשבורג (ליד אמו).

נוסח מצבתו: י"נ ליל ש"ק ט' סיון בעיר מלוכה וויען ונקבר בעיר מולדתו י"א סיון / תרי"ח ל' / רחק ממנו / **מנחם** / הוא היה איש תם וישר וירא אלקים / איש מכובד ומכבד את הבריות / כמה שנים היה גבאי ראשון דח"ק / ה' **אברהם מענדל** / בן הר"ר **בונם פאשקז** ז"ל / ושם אמו מ' **סלאווה** / תנצב"ה. (מקום קברו: V-35-29).

- ו. רבי **בעריש פאשקיס** ז"ל מניקלשבורג, יליד תקמ"ו, נפטר ז' תשרי תרכ"א ושם מנו"כ. נוסח מצבתו: י"נ יום א' ז' תשרי תרכ"א לפ"ק / פ"נ / איש תם וישר / ליראה ולמעשים טובים גדל את בניו / נהנה מיגיע כפיו כל ימיו / ה"י כמה שנים גבאי דגמלות חסדים / וגמל חסד עם החיים ועם המתים / סופו מוכיח על תחלתו / כבוד גדול נעשה לו בקבורתו / ה"ה ה' **בעריש** בן ה' **בונם פאשקיס** / ז"ל / ושם אמו **סלאווה** / תנצב"ה. (מקום קברו: V-32-32).

[יוצאי משפחה זו מניקלשבורג גם יפרד בק' ווינא, כפי רישומי הפטירות שם.]

אחיו של רבי **בונם ב"ר מיכאל פשקז** מניקלשבורג הנ"ל, הוא כנראה רבי **יעקב פשקז** ז"ל מקאסטעל הסמוך לניקלשבורג, וזוגתו מרת **חנה** ע"ה.

והוא עפ"י רשימת משפחות בק"ק קאסטעל (כהיום: Podivin) משנת תקמ"ז (הועתק בכת"ע: Zeitschrift für die Geschichte der Juden der Tschchoslowakei, Dec. 1930, עמ' 122), שם נרשם: מספר משפחה 41, מספר בית 25, **יעקב פשקוס**, אשתו **אנא** [=חנה]. (באדיבות העורך הרב שמחה בונם יוסף סיימון).

כנראה אלה צאצאי רבי **יעקב פשקז** ז"ל מקאסטעל:

א. רבי **אברהם פשקז** ז"ל מקאסטעל. זוגתו מרת **יענטל** ע"ה.

ברשימה הנ"ל (עמ' 121) נרשם: מספר משפחה 35, בית מספר 20, **אברהם פשקוס**, אשתו **יענטל**, בנו **שאלאמון** [=שלמה], בנו **משה**, בנו **מיכאל**. כל שמות הללו זהים עם שמות משפחת רבי **בונם הנ"ל**, אביו רבי **מיכאל**, בנו

רבי **משה**, ובן בנו רבי **שלמה**. וכן עולה במבחן השנים, שהרי רבי **משה** נפטר תקל"ד, ורבי **מיכאל** נפטר קודם תקל"ט כנ"ל.

צאצאיהם: (1) **שלמה** ע"ה. (2) **משה** ע"ה. (3) **מיכאל** ע"ה. כנראה נכדו: ר' **דוד ליב** ע"ה מקאסטעל-וויען, זוגתו **בעטי** ע"ה (עפ"י רישום נישואי בנם הערמן בפרעשבורג תקכ"ג).

ב. "הרבני המופלג מורינו" רבי **יוסף פשקז** ז"ל מהאליטש (סמוך לקאסטעל), נפטר קודם תר"ח (עפ"י מכתב הג"ר פייש ווינטער דומ"ץ האליטש).

מוזכר בפרענומערנטן דק"ק האליטש לס' **שני עפרים** (פראג תקפ"ו): "הרבני המופלג מו"ה **יוסף פשקס"**. וכן לס' **קדושת ישראל** (חי"ב, וויען תקפ"ט), ועוד.

במכתב שאלה מהג"ר פייש ווינטער זצ"ל דומ"ץ האליטש לבעל מהר"ם

שיק זצ"ל בתאריך עש"ק פרי' בראשית תר"ח, דן בנוגע כספי הקרן קיימת לתלמוד תורה "אשר היה תמיד ביד המנוח מו"ה **יוסף פשקז** ז"ל ואחריו ביד בנו **יורשו** ר' **ליזר...** ("אוצרות לונדון", אלול תשפ"א, פריט 133. העירני לזה העורך הרב שמחה בונם סיימון).

בנו: רבי **ליזר** ז"ל מהאליטש.

קצאין

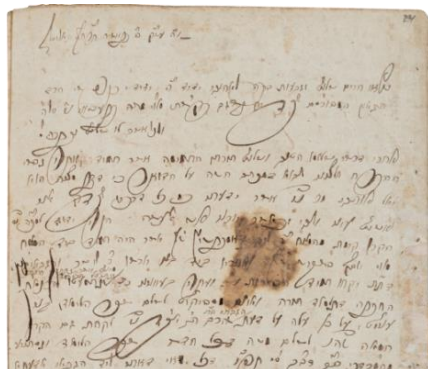
הרבני המופלג מו"ה **יוסף פשקז** ז"ל
בהנחון הסופר זצ"ל.

- הק' כ"ה הענין ליד
- הק' מו"ה אלי' טעלנער
- הק' מו"ה הרש גלישין
- כ"ה טאבל נפתלי
- משה דעטנין
- מו"ה קליין טעלנער
- מאיר פ"א
- כ"ה משה טאהר
- זלמן ראב

האליטש

הרב פנחון הסופר מו"ה **אברהם** ז"ל
נפ"ק ה"ל

- הק' הסופר והגדוב כ"ה מרדכי פאפר
- ה' ונכניו כ"ה פ"ן פראנקל
- הרבני האופ"ל מו"ה יוסף פשקס
- החורניו כ"ה נערמאן טודעסקי
- הרבני מו"ה פייש ווינטער

יא. הגר"ש זאממער אב"ד פאפא וחמיו רבי קלמן טעללער מקאמארן

ב"ק קאמארן ובעיר הסמוכה ק"ק אטש והגלילות הי" נמצא כמה יוצאי משפחת "פאשקוס", ככל הנראה גם הם מיוצ"ח של רבי שלמה פאשקוס ז"ל מהעלישטאבע (הג"ל אות ו). וזה מה שנתברר לנו לאחר חקירה ודרישה:

דברי נכבדות אשר דיבר לי כבוד ידידי מחות' הרב חנאון המפורסם ערונת חבושם כקש"ת מ"ח שמואל זאממער כי אב"ד דס"ק ווערעא יע"א במכתבו אלי. ור"ל:

צב"ס ווערנא עש"ק פ' ויסלם חרע"ז לע"ק.

לכבוד מחות' ידיד נפשי, הרבני הגדול בתורה ויראה, מרג חרוץ
בעל פסויות, החכם השלם כמ"ח אהרן אלעזר פשקיס נ"י.

[illegible]

הק שמואל זאמער
חב"ס ווער בא וזגליל יע"א.

בהסכמת "הרב הגאון המפורסם ערוגת
הבושם כקש"ת מו"ה **שמואל זאממער**
אב"ד דק"ק ווערבא" וab"ד פאפא זצ"ל
על ספר 'מעשה אבות' (פרעשבורג תרט"ז),

כותב: "לכבוד מחות' ידיד נפשי... אהרן אלעזר פשקיס נ"י". וכן מכנהו שם המחבר הג"ר אהרן אלעזר פאשקוס זצ"ל בכתורות "כבוד ידידי מחות'...".

ועלה בידינו לברר אופן הקירבה, כנהוג
אז לכנות "מחותני" לקרובי צד האשה.

הג"ר **שמואל זאממער** זצ"ל, יליד פינפקירכן (סמוך לבאניהאד, מפקד תר"ח, ב'אישים בתשובות חת"ס' אות תרלא כ' שגולד בבאניהאד), נולד בין השנים תקס"ז-תק"ע (במפקד תר"ח נרשם בגיל 38, ב'אישים' שם כ' שנפטר תרי"ט בגיל 52).

תלמיד הגר"ר **צבי הירש חריף** זצ"ל אב"ד באניהאד (בין השנים תקע"ט-תקצ"א)
וועד בעל 'טיב גיטין' (יאישים' שם). גם הגר"ר **ישראל לעוו** זצ"ל אב"ד פינפקירכן
(נולד תקמ"ז – נפטר י"ח תמוז תרכ"ט מנו"כ בפעטראוואסעלא) מח"ס 'בית יהודה
וישראל' (לבוש תרכ"ז, בהסכמת הדברי חיים והשואל ומשיב)

וּיִשְׂרָאֵל (לבוב תרכ"ז, בהסכמת הדברי חיים והשואל ומשי) מכנהו "תלמידי וחבירי" (אישים שם ו'תוספות לחתימה' עמ' לב הערה 70, ולא מצאתיו). [מצו"ב צילום כתיי ע"ס ידי משה: "זכרון ידידות ברית אהבה ישינה כרותה מחדש לכבוד רחומי כאח לי הרבני החרץ ושנון המופלג בתורה וחכמה ודעת צנא מלא ספרא כבוד מהו **שמואל זאממער** נ"י בק"ק זרמלין, יב"ט תשרי, תרע"א, בלומה זצ"ל. קאמארען. מנאי

מנאי קאמארען.
אױהבו בכל לב, ישראל
לעזו חפפ"ק [=חונה

פפה פינפקירכן] וגליל באראניא" (יודאיקה ירושלים) טבת תשס"ו פריט 85; בלי לדעת לפענח שם הכותב). וראה 'תוספת לחתימה' (מס' 92) ו'אישים' שם כת"י הגר"ש זאממער: "לכבוד האלוף התו' הרבני המופלג

בתורה ויראה מורג חרוץ ושנון מפורסם בשער בת רבים לשם ולתהלה מו"ה ישראל לעוו מבאניהאט, בעה"ח הק' שמואל זומר".

וזוגתו בזו"ר מרת **רוז"א ע"ה**, ילידת תקע"ה לערך, כנראה מקום מגורי הוריה בקאמארן (שם גרו אחר נישואיהם ושם נולדו להם בניהם בשנים תקצ"ט-תר"ב), פטירתה נרשם בנעמעט-אויוראר [=גיסניג] בגיל 30 ביום כ"ח שבט תר"ה.

בזווג שני נשא בתר"ה את מרת **גיטל ע"ה** (מצבת בנה רבי פנחס), ילידת קאמארן תקפ"ד (מפקד תר"ח), בת רבי **קלמן טעללער ז"ל** מקאמארן וזוגתו מרת **דבורה ע"ה** לבית **פאשקוס** (רישום פטירת בתה מרת לאה קוניץ). לא נודע תאריך פטירתה.

ראה 'זכרון אבות' (גאיטיין, סי' לה) שהג"ר אהרן גרינבערגער זצ"ל אב"ד מיהאלאוויץ כותב לגיסו הג"ר צבי הירש גאיטיין זצ"ל אב"ד העדיוס (חתן רבי אלי' טעללער מקאמארן, אחי רבי קלמן): "אודיע לפעמ"כ גיסי נ"י כי **הרב מו"ה שמואל זאממער נ"י אבדק"ק גיססינג לוקח בת האחרת מהקצין התורני כמו"ה קלמן טעללער נ"י לאשה, והחתונה תהי' בר"ח אייר הבע"ל אי"ה"**.

משמעות לשונו "בת האחרת", מוכיח לכאורה שגם אשתו הראשונה היתה בת רבי קלמן טעללער, ואחר פטירתה לקח את בת האחרת. וכך גם מסתבר ממה שלקח אשה צעירה ממנו ערך 15 שנה.

במפקד תר"ח נרשם בנעמעט-אויוראר [=גיסניג] מחוז וואץ: **זאממער שמואל** ליד פּעטש [Pecs = פינקקירכן] גיל 38 [=יליד תק"ע], אשתו **קאטרינה** [=גיטל] ילידת קאמארן 24 [=ילידת תקפ"ד], בנו **מוריץ** [=משה] יליד קאמארן 9, בנו **פיליפ** [=פנחס] יליד נ' אויווראר 3, בתו **סאלי** ילידת נ' אויווראר 3/4 שנה.

הרביץ תורה בקאמארן [עוד בתר"ב], ושימש ברבנות גיסניג [תר"ה-תרס"ו, עפ"י רישומים שם] ווערבוני [מ"מ בעל ה'שערי תורה'] וסוף ימיו בק"ק פאפא [מתר"ז, עפ"י מצבתו "טרם שתיים"], נפטר בחצי ימיו י"ח שבט תר"ט מנ"כ בפאפא.

Witz, 23. Jänner 1869. Ich habe Ihnen eine Trauerkunde zu übersenden. Unser verehrter Leberabbiner, Hr. Samuel Sommer, ist heute Nachmittags um 1 Uhr im 52. Jahre seines Lebens nach sechsjähriger Krankheit mit Ruhe abgegangen. Der erschlaffte Gedenk, den dieses traurige Ereignis in unserer Gemeinde hervorbrachte, ist nicht zu beschreiben. Der Selbige ist in Wauylad geboren. Er war früher Rabbiner in Gding (Gienburg Kom.) und dann in Werbo (Neutraier Kom.). Seine ausgezeichneten jüdischen Kenntnisse wurden in weiten Kreisen anerkannt. Möge seinem unsterblichen Geiste Friede werden in den Gefilden der Ewigkeit!

ידיעה על פטירתו בא' מכתבי העת

הספדים עליו: בס' 'דרשות תורת חסד' (דרוש מז), 'ליקוטי חבר בן חיים' (ח"א), 'מלאה קטורת' (דרוש לה) ו'מטה נפתלי' (דרוש כו): "חגרו שקים והתפלשי בעפר על שבר בת עמי העיר פאפא, כי פתאום בא השודד עליך, כי שקעה השמש בזריחתה, כי גדול כים שברך על אבידת הגאון המפורסים מו"ה **שמואל זאממער ז"ל**, שהי' ת"ח

מפורסים, גם בימי נעוריו היה מעמיד תלמידים הגונים, אבל יחיד עשו לך כי לוקח שר גדול מישראל...".

נוסח מצבתו: **ציון אבן** / לראש צבי תפארת עדתו / ותפארת ישראל / ה"ה אמ"ו הרב הגאון המפורסם, צדיק / נשגב סיני ועוקר הרים נ"י ע"ה פ"ה / פאר הדור נזר הזמן החכם הכולל / חסיד ועניו כקש"ת מו"ה / **שמואל זאממער** / זצוקלה"ה, אב"ד ור"מ דק"ק פאפא / י"נ בקדושה ובטהרה ביום א' ח"י שבט / ונקבר בש"ט ביום ג' ד' בו שנת תרי"ט לפ"ק / ויקרא ה' אל שמואל ויעל שמואל הרמתה.

שמואל בדורו, זיוו והדרו, עת היותו / מהוגי תורה, אפסה אורה, עת בזותו / והי לנס, מתניו שנס, ברוח בינתו / אבד ונעדר, עץ ההדר, בשובו לאדמתו / למד צדק, רחק חדק, מכרם חמדתו / זכר נא א-ל, צדקת שמואל, לקהל עדתו / להאיר אפלתה, הקימה מנפלתה, החי בזכותו / תנצב"ה.

קול שועת בני עמי / קול נהי ויללה נשמע במחנה העברים / קול מספד מר ובכי בכל שערים / פאר הדור נזר ישראל נאסף בדמי ימים / ארץ ארץ! בל תכסי חכמת חכמים / פנה השמש ומתחת לארץ שואף זורח / אורו יפיץ ומנוגה נגדו יגי' הירח / יתפלל עבירנו אל א-ל וישכון / שוקט ובוטח.

קרית פאפא מקוננת / רבינו **שמואל** נהירין לו שבילי דרקיע / זרח צדקו כשמש אור תורתו הופיע / אהה ליום כי בא שמשו בצהרים / מאורו חשך עליו וילך בטרם שנתים / מהר המות לקחת זר תפארת דורנו / עפרו בקבר והוא עודנו חי בתוכנו / רוח קדשו תנחנו וזכותו תגן בעדנו. (באדיבות הרב דובעריש וועבער).

ואלה צאצאיו, מזו"ר: (1) **משה** ע"ה, יליד קאמארן תקצ"ט. (2) הילד **יעקב** ע"ה, יליד שם תר"ב, נפטר תר"ז.

מזווג שני: (3) רבי **פנחס** ז"ל ממאטערסדארף, נולד בגייסינג י"ב שבט תר"ן, נפטר כ' סיון תרמ"ד. נוסח מצבתו: פ"נ / הרבני המופלג תם וישר / כמו"ה **פנחס** ז"ל בן הרב / הגאון מו"ה

שמואל זאממער ז"ל / שהי אבדק"ק פאפא יע"א / נפטר בן ל"ח שנה כ' סיון תרמ"ד / ושם אמו **גיטל** / תנצב"ה. זוגתו **טרעזי** (ב"ר **יוסף גינז-שלעזינגער** ממאטרסדארף, חתן חורגו של החתם סופר ומחותנו של הכתב סופר) ע"ה, נישאו תרכ"ז בדעבלינג ליד וויען [ראה 'החת"ס ותלמידיו' עמ' קצד, 'פנקס המוהל חת"ס' עמ' תקמ]. (4) **רוזליה/סאלי** ע"ה, ילדת תר"ז. (5) **רבי וואלף/דוד** ז"ל, יליד תר"ט, תלמיד הגר"ע הילדסהיימער אב"ד אייזנשטאט. (6) **מרת רגינה** ע"ה, ילדת תר"א. אשת **רבי מיקשא**

[=מיכאל/מרדכי; כנראה: דודה **מרקוס** יליד תר"ב, בן **רבי קלמן טעללער** ז"ל מבדאפעסט צאצאיהם: שמואל יליד תרל"ה, קלמן יליד תרל"ז, פרידא [=פראדיש] ילדת תרמ"ה]. בזוויש אשת **רבי מאיר** (ב"ר **בנימין ברוין** ע"ה ממאלצא, יליד תרכ"ד, נישאו תרמ"ט. (7) **פלורנטינה** ע"ה, ילדת גסינג תר"ד. (8) **רבי בנימין** ז"ל, יליד תר"ט. זוגתו **הערמינא** (לבית **ליכטמאן**) ע"ה, נישאו בטיסא-עסלאר תרמ"ה (הערת הרב דובעריש וועבער).

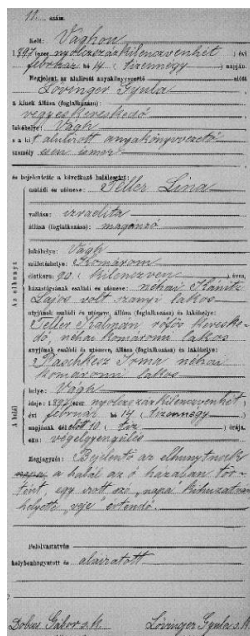
חותן הג"ר שמואל זאממער, ה"ה "התורני מהו" (שו"ת חת"ס 'אה"ע ח"א סי' ס') **רבי קלמן** (בן **רבי דוד טעללער** זצ"ל מקאמארן [אחי **רבי אלי** ז"ל מקאמארן] נפטר באבו קודם תק"צ), אבי הג"ר **יחזקאל משולם** זצ"ל אב"ד ניר-מאדע, וחותן הג"ר **אהרן גרינבערגער** זצ"ל אב"ד מיהאלעוויץ והג"ר **צבי הרש גאיטין** זצ"ל אב"ד העדיעס; ראה 'אישים בתשובות חתם סופר' שם, ומאמר 'מצבות דערציילן' על עיר העדיעס מהרב דובעריש וועבער בידער איד' פ' עקב תשע"ו] יליד תקמ"ט, נפטר י"ב ניסן תרכ"ט מנ"כ בקאמארן (עפ"י רישום פטירתו שם בגיל 80).

10	Michael	Peller	8	24	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
----	---------	--------	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

ראה 'אלף כתב' (ח"ב אות תקעד): "...חותן הגר"ש **זאמער** ז"ל, באשר דיברו לא' מבי"ב שידוך, נסע לשם בלי להודיע מי הוא, ובערב הוא בא ולא כיבדוהו בארוחת ערב, ושאל אם גם הם אין אוכלים, והשיבו שהולכים לישן, ועלה לנוח, ויהי כאשר דימו שישן אכלו הרבה כסעודת שלמה, וביטל את הענין, ובאשר השדכן שאלו מה בכך ועל מה זה, השיבו פסוק זה: כי מעלה גרי"ה ה"ם, ופרסה - מלשון פרוסה - לא הפריסו, ע"כ טמאים הם לכס...." [מזכר בפרענומערנטן: 'מוסדות תבלי' ווין תק"פ, 'אמונת ישראל' פראג תקפ"ג, 'שני עפרים' שם תקפ"ו, 'כסף נבחר' שם תקפ"ח, 'קדושת ישראל' ווין תקפ"ט, 'משניות' פראג תקצ"א, ועוד].

ואלה צאצאי **רבי קלמן טעללער** ז"ל: מזו"ר: (1) **מרת לאה** ע"ה, ילדת תקס"ח, נפטרה י"ב אדר א' תרנ"ז. אשת **רבי אליעזר** (בהג"ר **צבי הרש** אב"ד בעלעד) **קוניץ** ז"ל, נפטר י"ח טבת תרל"ג (ראה 'החת"ס ותלמידיו' עמ' תטז). (2) **מרת רוז"א** ע"ה, ילדת תקע"ה. אשת הג"ר **שמואל זאממער** הנ"ל. (3) **מרת גיטל** ע"ה, ילדת תקפ"ד. אשת הג"ר **שמואל זאממער** הנ"ל. מזו"ש [עפ"י מאטריקל קאמארן]: (4) **רבי יעקב** ז"ל מקאמארן, יליד תקצ"ב. זוגתו **מרת לעני** (ב"ר **יעקב זאלצער** מפאפא) ע"ה, ילדת תקצ"ב, נישאו תר"ב (מסדר קידושין: הגר"ש זאממער). (5) **רבי הערמן** ז"ל, יליד תקצ"ו. זוגתו **מרת נעטי** (בהג"ר **בנימין וואלף פוקס** אב"ד

סערעד) ע"ה, נישאז תר"כ. (6) רבי ישראל ז"ל מקאמארן, נפטר כ"ט אייר תרע"א מנו"כ בקאמארן. זוגתו מרת רחליה ע"ה. (7) מרת רחליה ע"ה, ילידת תקצ"ט. אשת רבי שמואל (ב"ר לאופולד) קרויס ז"ל. (8) מרת יוהאנא ע"ה. אשת רבי פיטר (ב"ר משה) בערגער ע"ה, נישאז תרכ"ז. (9) רבי מרקוס ז"ל, יליד תר"יב. [כנראה] זוגתו מרת

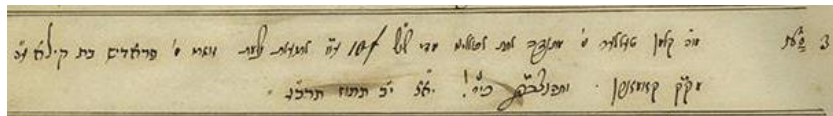

רגינה (בת גיסו הגי"ר שמואל זאממער) ע"ה. (10) רבי בערנאט ז"ל מקאמארן. זוגתו מרת בעטי (לבית פייג) ע"ה.

נבוא לברר שם אשתו של רבי קלמן ובית אבותיה. קבלנו מהעורך החשוב הרב שמחה ב"י סיימון רישום פטירת "הצנועה החסודה והקצינה" מרת לאה ע"ה

"בת של ת"ח מו"ה ר' קלמן טעללער זצ"ל" מקאמארן וזוגתו מרת דבורה ע"ה, אשת הרבני "התורני המושלם והמופלג ירא אלקים שלשלת היוחסין בן קדושים" רבי אליעזר קוניץ ז"ל מסאני, ונרשם: טעללער לינא, נפטרה בוואג 14 פברואר 897 [=י"ב אדר א' תרנ"ז], גיל 90, אביה המנוח טעללער

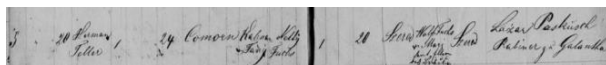
קלמן מקאמארן, אמה המנוחה פאשקוס אירמא מקאמארן. [המדות חתנה רבי יואל (ב"ר ישראל) הלוי לאווינגער ז"ל מוואגה יליד בעלעד, אבי רבי יצחק צבי הי"ד מפרוינקירכן ופאפא, אבי יבלחט"א רבי אליעזר הלוי לאווינגער מזקני חסידי בעלזא בב"ב]. שוב קבלנו מהרב יואל יעקב מייזליש רשימות קרן קיימת של צדקת רבי מאיר בעל הנס כולל אוגארן, ושם נרשם: "מו"ה קלמן טעללער נ"י מתנדב לתת לכוללנו מדי ש"ש [=שנה שנה]... לתועלת נשמת זוגתו מ' פראדיש בת קילא ע"ה מק"ק קאמארן, ותהנצב"ה כ"י"ר! יא"צ י"ב תמוז תרכ"ג."

לאור זה גם המציא לנו רישום פטירתה במאטריקל קאמארן: פאני טעללער/ פאשקוס, יוני 28 863' [=י"א תמוז תרכ"ג], גיל 55. [ביוזמת הרב אליעזר קאלמאן]. הרי מזה שלרבי קלמן הי' שני זיווגים ושניהם ממשפחת פאשקוס, הראשונה מרת דבורה ע"ה לבית פאשקוס, והשניה מרת פראדיש בת קילא פאשקוס ע"ה, ילידת תקס"ח. ונשאר עלינו לעמוד על המחקר בנות מי היו.

משם הפלאי של חמותו מרת "קילא", יש לשער שרבי קלמן הי' בזוו"ש חתנו של רבי **משה פאשקוס** ז"ל מבאראטשקא וזוגתו מרת **קילא** ע"ה (וכן מתאים גיל מרת פראדיש שנולדה תקס"ט, עם גיל שאר צאצאי רבי משה), ראה עליהם אות ד.

עוד סמוכין, מרישום נישואין בנו של רבי קלמן טעללער, עם בת הג"ר בנימין וואלף פוקס זצ"ל אב"ד סערעד (ראה עליו: 'החת"ס ותלמידיו' עמ' צ), במאטריקל סערעד א' דר"ח תמוז תר"כ: החתן הערמן טעללער, גיל 24, יליד קאמארן, בן קלמן ופאני, הכלה נעטי פוקס, גיל 20, ילידת סערעד, בת וואלף ומארי, החתונה בסערעד, מסדר קידושין **לאזאר פאשקוס ראבינער גאלאנטא**. וזה הוכחה שהג"ר אהרן אלעזר פאשקוס אב"ד גאלאנטא הי' קרוב משפחה.

אולי ניתן גם לשער כי אשת רבי

קלמן בזוו"ר הי' בת רבי **יוסף יעקב פאשקוס** ז"ל (למעלה אות ה) אבי רבי משה מבאראטשקא הנ"ל, ועל פי זה יותר מסתבר שבזווג שני לקח בת אחי אשתו הראשונה הצעירה ממנו 18 שנה! סמוכין לזה שרבי קלמן קרא לבנו הנולד בתקצ"ב בשם **יעקב**. [גם יתכן שבזיווג ראשון הי' חתנו של רבי **איצק פאשקוס** ז"ל מעיר הסמוכה אטש, ראה עליו אות הבא].

ואולי יש להוסיף השערה עפ"י השוואת שם פלאי של אשתו "פראדיש", וגם בהעלישטאבע נמצא מצבה: פ"נ / האשה חשובה / והצנועה מ/ **פראדיש** / בת **מו"ה איצק** [גלאזר:] / נו"נ בשם טוב יום ד' / י"ב אייר ת'ק"נ'גי' לפ"ק / ת'ניצ'י'ה'י. אולי היא חמותה של רבי יעקב פאשקוס מהעלישטאבע או של בנו רבי משה מבאראטשקא. [יתכן הכוונה "בת רבי **איצק גלאזר**" ולא ששם משפחת בעלה היא כך, לפי"ז אולי היא אשת רבי שלמה מהעלישטאבע. וזכר לדבר גם הג"ר עזרא צורף הי' לו בת "פראדיש"]. כמובן עדיין זה טעון חקר רב, ואין לקבוע השערות כאלו כל זמן שאין לזה הוכחה יותר ברורה.

היוצא מזה: הג"ר **שמואל זאממער** זצ"ל נשא את שני בנותיו של רבי **קלמן טעללער** ז"ל שנולדו לו מזוגתו בזוו"ר מרת **דבורה** ע"ה. שהרי אשת רבי קלמן בזוו"ש מרת פראדיש נולדה תקס"ט, ונשות הגר"ש נולדו תקע"ה-תקפ"ד.

וזהו כנראה כוונת הג"ר **שמואל זאממער** זצ"ל אב"ד פאפא, חתנו של רבי **קלמן טעללער** ז"ל, שקורא בהסכמתו על ספר 'מעשה אבות' להמחבר הג"ר **אהרן אלעזר פאשקוס** זצ"ל אב"ד גאלאנטא בתואר "מחותני", כיון שהוא הי' בן בנו של רבי משה פאשקוס ז"ל מבאראטשקא, וא"כ הי' רבי קלמן טעללער דודו (חתן זקינו רבי משה הנ"ל, ואולי בזוו"ר גם גיסו של זקינו כנ"ל), והג"ר שמואל זאממער הי' חתן דודו.

יב. רבי איצק פאשקוס מאטש

אחר עריכת המאמר קבלנו מידע על ענף נוסף מצאצאי רבי שלמה פאשקוס מהעלישטאבע [למעלה אות ו], ה"ה משפחת בנו רבי **איצק ז"ל מק"ק אטש סמוך לקאמארן**. [העירני לזה הרב יואל יעקב מייזליש, הצילומים ממכון ימי קדם].

רבי **יצחק הנקרא איצק פאשקוס ז"ל מק"ק אטש**, בנו של רבי שלמה ז"ל מהעלישטאבע, יליד תקכ"ה (עפ"י גיל בניו ומפקד אלישטאל תק"ל ראה אות ו, ואילו נולד קודם תק"י חי' מוזכר במצבתו ישיש או זקן כנהוג), שימש כמוהל (עפ"י מצבתו), נפטר יום ב' דחג הפסח תקפ"ט מנ"כ באטש. [שנת פטירתו קשה לפענח מהמצבה, כי אינו ניכר איזה אותיות מסומנים לגימטריא. אמנם ניתן לשער שנפטר תקפ"ט, וסימנו כך: **בשנת ויצא' יצחק' לשוח בש"דה**. כי עדיין נזכר ברשימת משלמי מיסים באטש תקפ"ח, ובמפקד תרכ"ט כבר נמצא באטש יצחק פאשקוס יליד תקפ"ט, וכנראה נקרא על שמו].

נוסח מצבתו: ביום ב' דפסח בשנת ויצא יצחק לשוח בשדה לפ"ק / פ"נ / איש אשר היה מלא מצות כרמון / ידו לעני פרש ולחמו לדל נתן / צום תפלה וצדקה עשה כהוגן / קנה שם טוב לעצמו יותר משמן / פרע ומצץ לבני העברים / שינה לא נתן לו טרם לימודים / קודם אור הבוקר ערך חנונים / זכות אבות לפקדנו ברחמים / ר' **איצק במו"ה שלמה זצ"ל** / אשר הלך לעולמו בשם טוב / ת.נ.צ.ב.ה.

כנראה אלה הם צאצאי רבי **איצק פאשקוס ז"ל מאטש** (כפי הניתן לשער עפ"י סדר השנים):

א. רבי **שמואל פאשקוס ז"ל מאטש**, יליד אטש תקל"ט-תקמ"ד (רישום פטירתו בגיל 95, במפקד תר"ח ותרכ"ט נרשם שנולד תקמ"ד לערך), נפטר כ"ו טבת תרל"ד מנ"כ באטש (מאטריקל שם).

זוגתו מרת **מרים** (מארי לבית **וואלטער**) ע"ה, ילידת תקמ"ו (מפקד תרכ"ט). צאצאיהם (עפ"י מפקד תר"ח ותרכ"ט): 1) **יצחק** ע"ה, יליד תקצ"ד [אולי הוא 'איזאק פאשקוס' יליד תקפ"ט, הנרשם במפקד תרכ"ט]. 2) **לעני** ע"ה, ילידת תר"ד (במפקד תרכ"ט בגיל 25). 3) **רוזי** ע"ה, ילידת תר"י (במפקד שם בגיל 19).

ב. רבי **משה פאשקוס ז"ל מאטש**, שימש כמוהל בשמחה (עפ"י מצבתו), נפטר על פני אביו ו' תשרי תקפ"ג (כך נראה מאותיות המסומנים במצבה, ולא מופיע ברשימת המיסים תקפ"ח) מנ"כ באטש ליד אביו. [שם אביו לא נחרט על מצבתו, כנראה מחמת שעדיין חי בין החיים, אך כמעט ברור שהי' בנו של רבי איצק כיון שנקבר אצלו וכן מצורות המצבות ונוסחאות הדומות, וגם נקט אומנות אביו בידו שהי' מוהל].

נוסח מצבתו: בשש לחודש השביעי ש' וימ'ת
מ'ש'ה עיב'ד' ד' וי'קבר איתו / משה זה האיש
היה עניו ושפל רוח / שם טוב יותר משמן
אחריו הניח / היה עובד את בוראו בכל כח /
פרש ידו לעני המבקש בפתח / שוא ועולה לא
מצאה בו מנוח / קשה היה לכעוס ולרצות
היה נוח / זכרוננו לטוב יזכרו עד לנצח /
לברכה על המילה היה אך שמח / ה"ה
כהר"ר **משה פסקז"ל** / ת'ניצ'ב'ה'.

כנראה: זוגתו מרת **שרה** ע"ה. מנוסח

המצבה משמע שנשרפה באש המתלקחת ה"י יחד עם בנה הב' **שלמה** ע"ה
ביום ד' תשרי תקצ"ו (כ"י עפ"י הנוסח: שנת "**האשה וילדיה תהיה לאדניה**", ולא
מונים התי) מנ"יכ באטש.

נוסח מצבתם: עדה המצבה ועד הגל הזה על
פי שנים / שם טוב עולה על גביהן ומתלקחת
באש / למד תורה מנעוריו והלך בדרך הישר
/ מיום עומד על דעתו - גם אמו אשת **חיל** /
הלכה בדרכיו וילכו שניהם יחדיו / היא
האשה חשובה והצנוע' **שרה** שמה / אשה
יראת ד' היא תתהלל, ותמת **שרה** /
בקריאת ארבע לחודש השביעי ונק' [=ונקברה]
/ עם בנה הבחור **שלמה פסקז"ל** ביום אח' /
שנ' האשה וילדיה תהיה לאדניה לפ"ק: /
תנצב"ה. (באדיבות הרב אליעזר קאלמאן).

ג. מרת **חנה** ע"ה, ילידת תקס"א (רישום
פטירתה בגיל 57), נפטרה כ"ו טבת תרי"ח
מנ"יכ באטש.

נוסח מצבתה: פ"ט / האשה חשובה מ'
חנה פאשקז / אשת מהו' **אבר קליין**
היתה / מליאה חכמה ומעשים טובים /
ולסוף ימיה סבלה יסורים גדולי' / רעים
ונאמנים ט"ו שנים וציוותה / קודם
מיתתה לרשום הלא זאת / על האבן
מראשותה נפטרה / בכ"ו טבת שנת
תרי"ח לפ"ק / ת'ניצ'ב'ה'.

אשת "התורני הצדיק" רבי **אברהם** הנקרא **אבר קליין** ז"ל, יליד [טשוס]
תקנ"ז, נפטר יום ב' דחג הסוכות
תרכ"ג מנו"כ באטש [ליד הרבנים].

והשיב לו נאמר ב'שו"ת מהר"י אסאד' (או"ח
סי' צג): "לכבוד ידיד נפשי ורב חביבי ה"ה
הרב החרוץ המופלג ירא ושלם החכם קש"ת
מו"ה **אבר** נ"י בק"ק אטש". ועוד שם (אה"ע
סי' לה): "לידיד נפשי הרבני החרוץ מופלג,
זית שופכני, הגדול בתורה ובמעשים, ערוגת
הבושם, צדיק תמים מו" **אבר טשוס** נ"י בק"ק
אטש".

נוסח מצבתו: **אברהם** שב למקומו
ביום שני של חג הסוכות / בשנת תרכ"ג
לפ"ק / פ"נ התורני המופלא והמופלג
חרוץ / ושנון בקי בש"ס ופוסקים

ושימש / תלמידי חכמים גדולים ומופלגי הדור / ויראת שמים היתה מלתא
זוטרתי / ממעלתו הטובים איש ענו מאוד / צדיק וישר בעיני אלקים ואדם
/ מהו' **אבר קליין** / נפטר ונקבר בשם טוב / ת.נ.צ.ב.ה.

צאצאיהם: (1) ר' **דעניאל/יאקאב** ע"ה, יליד תקפ"ח. זוגתו מרת **פאני** (לבית **דאנענבערג**)
ע"ה, נפטרה קודם תרל"ו. בזו"ש מרת **בעטי** (לבית **האפמאן**) ע"ה. (2) מרת **יעט"י** ע"ה,
ילידת תקצ"ה. אשת ר' **גרשון** (ב"ר **צבי ולעני**) **שלעזינגער** ע"ה מאטש, נישאו תרי"ז.

ד. רבי **מיכאל פאשקוס** ז"ל מאטש ואח"כ בקאמארן, יליד תקנ"ו, נפטר א'
דחזה"מ פסח תרכ"ט מנו"כ בקאמארן (רישום פטירתו במאטריקל קאמארן בגיל
73).

זוגתו מרת **נעטי** (לבית פאשקוס) ע"ה.

צאצאיהם: (1) מרת **יולי** ע"ה, ילידת תקצ"א, אשת ר' **לאופולד** (ב"ר **יעקב ומארי** לבית
גרינוואלד) **פירשט** ע"ה מקאמארן, נולד שם תקפ"ג, נישאו בקאמארן תרי"ב (עדות:
קלמן פאשקוס). [בנם: **איצק הרש**, יליד תר"כ]. (2) מרת **רוזי** ע"ה, ילידת תקצ"ז. אשת ר'
הערמן (ב"ר **פיליפ** מבאגעדא) **קאהן** ע"ה, יליד תק"צ. (3) מרת **קאטי** ע"ה ילידת תר"ח.
אשת ר' **איצק ה.** (ב"ר **משה** מסערדאהעל) **פאשקוס** ע"ה, יליד תר"ה, נישאו תרכ"ז [ראה
סוף אות ה.]. (4) מרת **רוזי** ע"ה. אשת ר' **יעקב** (ב"ר **אברהם**) **קרעבס** ע"ה.

[להעיר, כי מהשמות 'איצק הרש' יש הוכחה על קירבת משפחה (ראה גם סוף אות ו אצל
צאצאי רבי שלמה פירשט). ובמאטריקל קאמארן מצאנו נרשם נישואין בקורטאקעז:
יעקב פירשט, יליד קאשוט גיל 25, בן **לאופולד** ו**פאני** לבית **פאשקוס**, עם **יולי גרינפעלד**

גיל 21, בת **עליאש וסאלי** לבית **עקשטיין** מקורטאקאז, נישאו ד' אדר שני תרס"ז, עדות **איזאק** [=איצק הרש] **פאשקוס**. אצל לידת צאצאיהם נרשמו במארצעלהאז].

ה. כנראה: רבי **שלמה פאשקוס** ז"ל מקאמארן ואח"כ במעדיער.

זוגתו מרת **רוזליה** (לבית **ראבב**) ע"ה.

בנם: ר' **יוסף** (אלכסנדר) ע"ה, יליד קאמארן תקפ"ה. זוגתו מרת **רבקה** (ב"ר **וואלף העניג**) ע"ה, ילידת תר"ח, נישאו באראד תרכ"ג. [עפ"י רישום נישואין באראד י"א תשרי תרכ"ג: **יוסף** (אלכסנדר) בן **שלמה פאשקוס ורוזליה** (לבית **ראבב**), גיל 38, נולד בקאמארן, הוריו

המנוחים גרו במעדיער, הכלה מרת **רבקה** (ב"ר **זאב וואלף העניג**) ע"ה, גיל 18].

ו. כנראה נכדו: "צדיק תמים" רבי **קאפיל צבי פאשקוס** ז"ל, יליד תקע"א (רישום פטירתו: גאספר פאשקוס גיל 50), נפטר ו' אב תרכ"א מנו"כ באטש.

נוסח מצבתו: פ"ט / האיש היקר ר' **קאפיל צבי** / **פאשקין** ז"ל היה צדיק תמים / עניו ושפל רוח נפטר ונקבר / ביום ו' דר"ח אב שנת תרכ"א לפ"ק.

ז. אולי נכדו: רבי **הערמן פאשקוס** ע"ה מא' סאני (Szony, בגליל קאמארן).

זוגתו מרת **רוזי** (לבית **קענגל**) ע"ה.

צאצאיהם: (1) **משה** ע"ה, נולד ב' כסלו תרי"ג.

ח. אולי נכדו: רבי **יוסף פאשקוס** ע"ה מא' סאני.

זוגתו מרת **בעטי** (לבית **הירש**) ע"ה.

ט. אולי נכדתו: מרת **בונא** (בת מרת **רבקה פאשקוס**)

ע"ה, נולדה תקע"ב בהעלישטאבע (עפ"י רישום פטירתה), נפטרה י"ד אייר תרמ"ו מנו"כ באטש.

נוסח מצבתה: פ"נ / האשה הצנועה / מ' **בונא קעניגסבערג** / שנפטרה י"ד אייר תרמ"ו לפ"ק / שם אמה **רבקה** / תיניצי'בה'.

אשת "התורני הצדיק" רבי **משה ליב** (בן מרת **לאה**) **קעניגסבערג** ז"ל מאטש, יליד תקס"ט, נפטר ד' טבת תרמ"ג מנו"כ באטש.

נוסח מצבתו: פ"נ / התו' הצדיק מהו' / **משה ליב קעניגסבערג** / שנפטר ד' טבת תרמ"ג לפ"ק / שם אמו **לאה** / תיניצי'בה'.

צאצאיהם (עפ"י מפקד תרכ"ט): (1) **לאזאר**, יליד תר"ז. (2) ר' **אברהם** ע"ה, יליד תר"ט, נפטר בבודאפעסט תרל"ו. (3) **אסתר**, ילידת תר"ט.

יג. רבי שלמה זלמן פאשקוס מטהאן ומשפחתו מטארדאשקעד

בק"ק טארדאשקעד (כהיום: טוורדסאווטצ/Тврдосовец, סמוך לשוראן) הי' מקום מגורי משפחת רבי שלמה זלמן פאשקוס ז"ל, זקינו של רבי שלמה ווייס הי"ד מפעזינג, אבי הגי"ר יצחק טובי' ווייס שליט"א גאב"ד ירושלים. ראה ספרו 'רבינו הגדול אמרו' (פרק א).

וזה מה שנודע עליו במשפחתו עפ"י מסורה. בקונטרס 'בית דוד' (סוף ספר 'דברי נחום' ח"ב, להרב נחום (ב"ר דוד יונה) ווייס, ירושלים תשע"ה, עמ' יא) כותב: "**הצדיק מוה"ר שלמה זלמן פאשקעס זצ"ל**, הי' מתמיד מאד בלימוד התורה אף שהי' סוחר [טבק], גם בנסיעותיו למסחר היה תמיד עוסק בתורה, והיה נוהר מלדבר בלשון האומות בשבת קודש, וכשהיה בא גוי בשב"ק לענין מסחר היה משיב לו בניגון שבת 'היום לא מוכרים סחורה כי שבת היום', **נלבי"ע ז' אלול**". [שמעתי מהמחבר הנ"ל שכל הפרטים קיבל מדודו הגרייט ווייס גאב"ד ירושלים, וראה כעיי"ז ב'רבינו הגדול אמרו' (עמ' ח) מתוך מכתב מוסר שכתב אביו רבי שלמה הי"ד לבניו אחריו. עוד אמר שהרב שלמה זלמן (בן הגרייט) ווייס חיבר קו' 'מזקנים אתבונן', ולא ראיתי עדיין].

כעת בעסקנו בבירור תולדות משפחת פאשקוס בגליל העליון, נפל בחלקינו בס"ד גם לגלות זהותו של רבי שלמה זלמן פאשקוס ומשפחתו וסדר יחוסו, ובאנו לידי מסקנה ברורה שהוא רבי זלמן פאשקוס ז"ל מטהאן יליד מעדיער, בנו של רבי משה פאשקוס ז"ל ממעדיער [עליו ראה אות ב], נכדו של רבי שלמה פאשקוס ז"ל מהעלישטאבע [עליו ראה אות ו, כנראה על שמו נקרא רבי שלמה זלמן].

ונציע אופן בירורו, בראשונה מצאנו ברשימת תושבי מעדיער והגלילות משנת

תרי"ג (כנראה נסדר בזמן התחלת רשימות המאטריקל במעדיער):

Tany			
ר' זלמן פאשקוס טהאן			
Mr. Tany	Self	Grandchild	Wife
66 1/2 Al. Machabes	Mr. Tany	875	875
67 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2	877	877	877
70 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2	878	878	878
71 1/2 1/2 1/2 1/2 1/2	879	879	879

ר' זלמן פאשקעז טהאן Tany, שאלאמון [=שלמה] פאשקעס, יליד 803, זוגתו צ' [=צאטל] ילידת 807, בתו קאדי ילידת 838, בתו יוהאנא [=הענדל] ילידת 844.

כפר טהאן (Nagy-Tany, כהיום: Ton)

נמצא במחוז קאמארן וסמוך מאד למעדיער (9 ק"מ, אין להחליפו בכפר Tonye ליד העלישטאבע). לכך הי' נראה בהשקפה ראשונה שרבי זלמן פאשקעז מטהאן הוא בנו של רבי משה פאשקוס ממעדיער [עליו הארכנו למעלה אות ב].

ר' זוסמאן פיהס ח"ן ווייז'א.
 ר' זרח פיק ח"ן פלח.
 ר' זינדל ראשטער ח"ן לעמנערג.
 ר' זלמן בונקל ח"ן פלח.
 ר' זלמן מעדיער ח"ן טאן.

סברא זו התחזק אצלינו ביותר עפ"י 'משניות' (סדר זרעים, פראג תקצ"א) בה נרשמו פרענומעראנטן לפי סדר הא"ב, באות ז' מופיע השם 'ר' זלמן מעדיער אין טאן'. כינוי שמו מוכיח עליו שהוא יליד מעדיער ומקום מגורו ב'טאן'.

[בנוגע מקום נישואיהם בראבב, יש לשער שהתקיים אצל דוד הכלה "אב יתומים ואלמנות" רבי מנשה שמעון פאשקוס ז"ל מראוואזד בגליל ראבב [ראה אות ב באורך], בביתו מצינו שהתקיים כמה נישואי יתומים ויתומות מבני משפחתו, וגם כאן היו החתן וכלה יתומים].

שוב מצאנו נרשם במפקד תרכ"ט רבי דוד ווייס ומשפחתו בטארדאשקע :
ווייס דוד, יליד 836' ב-Nagy Ker מחוז נייטרא. אשתו **פאשקעז יוהאנא**

1	Peter Duro	1	036	more	Hard	more Kone dirigo		1999	1999
2	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
3	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
4	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
5	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
6	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
7	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
8	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
9	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
10	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
11	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
12	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
13	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
14	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
15	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
16	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
17	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
18	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
19	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
20	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
21	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
22	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
23	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
24	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
25	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
26	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
27	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
28	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
29	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
30	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
31	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
32	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
33	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
34	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
35	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
36	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
37	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
38	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
39	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
40	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
41	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
42	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
43	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
44	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
45	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
46	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
47	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
48	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
49	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
50	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
51	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
52	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
53	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
54	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
55	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
56	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
57	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
58	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
59	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
60	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
61	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
62	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
63	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
64	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
65	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
66	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
67	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
68	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
69	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
70	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
71	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
72	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
73	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
74	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
75	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
76	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
77	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
78	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
79	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
80	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
81	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
82	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
83	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
84	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
85	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
86	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
87	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
88	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
89	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
90	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
91	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
92	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
93	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
94	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
95	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
96	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
97	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
98	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
99	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999
100	Harper	1	031	more	Hard			1999	1999

[1=הענדל]. ילידת 1841' ב-

מחוז Nagy tonya

קאמארן. פאשקעס

מארי [=צארטל], ילידת 798' ב-Alistal מחוז פוזוני. בתם קאטרינא ווייס, ילידת 866' ב-Nemes O'csa מחוז קאמארן. (באדיבות הרב יואל יעקב מייזליש).

היוצא מזה: "הצדיק" רבי שלמה המכונה **זלמן פאשקוס** ז"ל, נולד בני' מעדיער בין השנים תקנ"ו (רישום פטירתו בגיל 60) ותקס"ג (רישום תושבי מעדיער תרי"ג), להוריו רבי **משה פאשקוס** ז"ל ממעדיער וזוגתו מרת **גיטל** ע"ה (ראה אות ב), התיישב בני' טהאן, נפטר ז' אלול תרט"ז מנו"כ במעדיער (מאטריקל שם).

וזוגתו מרת **צארטל** ע"ה, לבית **פישער** (עפ"י רישום פטירתה), ילידת באגעלא ליד אלישטאל תקנ"ח (עפ"י מפקד תרכ"ט בטארדאשקעד, וברישום פטירתה שם בגיל 80), נפטרה י"ז אלול תרל"ט מנו"כ בטארדאשקעד.

נוסח מצבתה: פ"ט / האשה / צדק צדק רדפה כל ימי
חייה / אמונת השם כמעיל עטתה / רש ואביון תמכה
בחפץ כפיה / טובת מעללים אך תמיד היתה / למותה
יספדו קרוביה ומכיריה / אשת **שלמה פאשקעס** ז"ל
/ מתה י"ז אלול תרל"ט לפ"ק / תנצב"ה.

בתו של רבי שלמה זלמן פאשקוס ז"ל מטהאן:

א. מרת הענדל ע"ה, ילידת נאדי-טהאן תקצ"ט

(עפ"י מצבתה שננטרה בגיל 73, במפקד תרכ"ט נרשם ילידת תר"א), נישאה בראאב ב' מרחשון תרכ"ה (מאטריקל קאמארן), גרו איזה זמן בנעמעש-אטשא (Nemes O'csa), ליד נ' טהאן; שם נרשם מגוריהם ברישום נישואין, ושם נולדה בתם בתרכ"ו), "היתה מפורסמת בצדקתה ובטחונה על ה' ובגמ"ח והכנסת אורחים וכדומה" (קו' בית דוד עמ' יא), נפטרה ב' דר"ח כסלו תרע"ב מנו"כ בטארדאשקעד.

נוסח מצבתה: פ"ט / האשה החשובה / מ' הענדל / אשת כ"ה ר' דוד ווייס
ע"ה / האשה הטמינה פה מה רב הי' מעשיה / עוז והדר לבושה וצדקה
בכנפיה / נר ה' הי' בוער בקרבה עוד מימי נעוריה / דרך תפילה בבית אל

בעמידה הי' כל ימיה / לעניים בארץ ובחוץ חלקה מעשרותיה / ובטחונה על
ה' ידועה בפי כל מכירה / יראת ה' הי' נוטע גם בלב בנה ובנותיה / יצאלו
פניה כי ראתה כי לא לשוא עמליה / **סר** צלה
מעלינו וימלצה אך טוב בעדינו / נפטרה בש"ט
לדאבון בנה ובנותיה / בת ע"ג שנים לימי חייה /
ביום ב' דר"ח כסלו תש"רבי' לפ"ק / תניצ'ביה':
שי"א צארטל.

אשת רבי **דוד ווייס** ז"ל מטארדאשקעד, יליד
נאדי-קער (כהיום: Velky-Kyr, סמוך לטארדאשקעד)
תקצ"ו (מפקד תרכ"ט, ורישום נישואיו בגיל 28), להוריו
רבי **דוד ווייס** ז"ל (בקו' 'בית דוד' עמ' יא כי שנפטר הי'
סיון תק"צ, וצריך לתקן תקצ"ו עפ"י תאריך לידת בנו כנ"ל)
ומרת **פראדל** ע"ה, שגרו אח"כ בק"ק יאלע (O-
Gyalla, כהיום: Hurbanovo, בגלילות קאמארן) "היה
ירא שמים מרבים וחינך את בנו היחיד על דרך
התורה והיראה, הי' מחזיק את התלמוד תורה
שבעירו מרכוש" (עפ"י מצבתו וקו' בית דוד שם עמ' יא),
נפטר י' מנחם אב תרנ"א מנו"כ בטארדאשקעד.

נוסח מצבתו: מת ונקבר עש"ק עשירי באב תרנ"א
/ פ"נ / איש נאמן / כ"ה **דוד ווייס** ע"ה / שם אמו
פראדל / דובר אמת בלבבו איש ישר ותמים /
ומתהלך ביראת י"י כל הימים / דבק בהוגי תורה
והולך את חכמים / וקרב והקדיש ילד יחידו אך לתורה ולתעודה / **סבל**
באהבה ת"ת מחירה רכוש שרכש ברוב עבודה / תנצב"ה.

צאצאיהם: 1) **קאטרינה** ע"ה, לידת נ' אטשא תרכ"ו (מפקד תרכ"ט). 2) **רויז** ע"ה, נולדה
שב"ק פ' חקת בלק תר"ל (מאטריקל טארדאשקעד). 3) מרת **לאה** (אשת ר' **ישעי'**)
דעליקאט ע"ה, נפטרה כ"ג סיון תרצ"ב מנו"כ בטארדאשקעד. 4) "תלמיד חכם מופלג
מרבץ תורה ודרשן נפלא" רבי **שלמה** (בילדותו הי' קורין לו: **זלמן**) **ווייס** הי"ד מפעזינג,
יליד טארדאשקעד תרל"ו, תלמיד הג"ר משה פארהאנד אב"ד מאקאווע והישבט סופר,
נעק"ה תשי"ב היא"צ כ"ט אייר (ראה עליו: 'רבינו הגדול אמרו' פרק א, 'החתם סופר
ותלמידיו' עמ' תריג, קו' 'בית דוד' שם עמ' ט). זוגתו מרת **ריקל** (ב"ר **יונה אדלר** מפעזינג
נפטר י"א אלול תרס"א, ב"ר **משה אהרן** מפעזינג נפטר י"א אדר תרנ"ה, ראה 'החת"ס
ותלמידיו' עמ' שט) הי"ד, לידת פעזינג תרמ"א לערך, נעק"ה תשי"ב היא"צ כ"ט אייר.
[הורי: רבי **דוד יונה ווייס** ז"ל מירושלים, נולד כ"ג כסלו תע"ר, נפטר ג' מרחשון תשל"ט,
ויבלחט"א הג"ר **יצחק טובי' ווייס** גאב"ד ירושלים].

הרב שלמה יהודה הכהן שפיצר מערכת 'עלי זכרון' בני ברק

לבקשת המערכת פתחתי בכמה שורות לזכר ידידי עורך הגליון הבלתי נשכח הרב זושא קינסטליכער ז"ל:

"מכל מלמדיי השכלתי" ... אני אסיים את מאמר חז"ל קצת אחרת: "ומחברי יותר מכולם". במשך עשרות בשנים שהייתי אבדל"ח שותף במכון עם המנוח ז"ל, למדתי ממנו הרבה. ראשית כל ההתמדה והכושר בו הוא ניהל את המכון. אמנם אני הייתי הפותח כל בוקר והוא היה הנועל, אבל למעשה הוא לא הכיר שעות נעילה, כי כפי שזה ידוע לי ולכולם, המשיך ר' זושא ז"ל בעבודתו עד שעות המאוחרות של הלילה ויעידו על כך השעות בהם הוא כתב את המיילים לכל מי שפנו אליו, (התאריך והשעה שעל המכתבים מעידים על כך). היתה בינינו כעין חלוקת עבודה בעיבוד החומר המקורות לגבי תולדות היהודים בארץ הגר. ר' זושא ז"ל הגם שידע גם הונגריה וגם גרמנית, לצורך טיב המחקר הוא סמך עלי בפענוח הכתיב (במיוחד הכתב הגוטי של גרמנית העתיקה – שגם חלק מהעיתונים הודפסו בכתב זה) ובתרגום המדויק הן של התעודות והמסמכים והן המאמרים בכתבי העת השונים אותם בדקו וסרקו. בתור המומחה הגדול לתולדות הרבנות בכלל ובמיוחד ברבני ארץ הגר, הוא הצליח 'לגלות' עשרות אולי מאות של רבנים שפרטיהם האישיים ומקומות כהונתם כמעט ונעלמו עד עתה. כדי לסבר האוזן לגבי המשפט האחרון, אתן הסבר קצר. בין השאר מדובר במאות רבות של מסמכים מתוך המטריקלים הרבים שהגיעו לידינו בהם, נמצאו פרטים כמעט בלתי ידועים על רבנים המזכרים בהם ו/או החתומים עליהם. אין ספק שכמות החומר העצומה על יהדות הונגריה שכיום כבר מפורסמת וידועה, נזקפת לזכותו.

יהי זכרו ברוך.

לפני תשעים שנה (31)

תקציר ידיעות על מאורעות, קהלות ואישים מלפני כ-90 שנה, מתוך העתונות היהודית בשנת תרפ"ז: Egyenloseg (אחדות, בודאפעסט) (להלן בקיצור: Egy.); Juedische Presse (יידישע פרעסע, וינה-פרעסבורג) (להלן בקיצור: J.P.); Der Israelit (דער איזראעליט, מיינץ) (להלן בקיצור: Isr.); Zsidu Ujsag (עתון היהודי. יידישע צייטונג, בודאפעסט) (להלן בקיצור: Zs.Uj.).

סארוואש – ב-28 אוגוסט ביקר בעיר הנסיך העליון יוז'ף בליווי קצונה גבוהה. בקבלת הפנים השתתף גם הרב הראשי בן ציון בלוס וגם נשא נאום לרגל הקמת מצבה לזכר החילים שנהרגו במלחמת העולם. הנאום התקבל באהדה בקרב כל

האורחים וראשי השלטון. באותו ערב אירס הרב את בתו מרים עם פרנקל [דוד] שלמה מבחירי ישיבת דעברצין. (Egy. גליון 46 10/9 עמ' 19) אגב, בימים אלה הקציבה העירייה סך של 2500 פנגו לצורך השתתפות בבניית בית הכנסת והמקווה המקומי. בנושא זה טיפלו שמואל שלזינגר נשיא הקהילה לשעבר וחבר בוועידה הארצית של ה-100 וכן סגנו שמעון יעקובוביץ'. (Zs. Uj. גליון 34 ה' אלול תרפ"ז עמ' 3)

פרעסבורג – בשבת פ' עקב ולמחרתו נערך מבחן בגמרא בבית ספר יסודי התורה. השתתפו הרבנים דוד ועסעלי וישעיה קאליש. תלמידי כל הכתות הראו ידע רב וענו בהצטיינות על כל השאלות. (J.P. גליון 35 ה' אלול עמ' 217)

טורנאליא – ביו"כ קטן נערכה הקמת המצבה על קברה של אלמנת הת"ח ר' ניסן לייב מארמורשטיין ז"ל. המנוחה היתה בת הרב הראשי של שאיו-סנטפטר יצחק גליק. בין השאר נשאו הספדים אחיה הרב י.מ. [ישראל מאיר] גליק [דיין בקז'מרוק], אחיינה הרב הראשי של שאיו-סנטפטר משה חיים גרינפלד, רבה הראשי של רעועצא א.ש. [אברהם שלום] אטלס. (J.P. גליון 35 ה' אלול עמ' 217)

פושטעני (פישטיאן) - ע"פ הזמנת הרב הראשי [קלמן ובר] הגיע רבה הראשי אלשו-אפשא [אהרון צבי] בעק לדרוש בשבת נחמו. (J.P. גליון 35 ה' אלול עמ' 217)

בוקוני – ב-17 אוגוסט נערכה כאן חתונתם של אטלקה בת הרב הראשי יהודה פרידלנדר -נכדת הצדיק מליסקא- עם המעומד לרבנות שאנדור [מרדכי דוד הכהן] בנו של הרב יעקב מאיר פריד רבה הראשי של נאג' קאפוש. לכבודם של שתי המשפחות הגיעו כ-500 אורחים, ביניהם הרבנים הראשיים של באלמאז-אויארוש [יחיאל מיכל הכהן פריד], אולאס-ליסקא [צבי הירש פרידלנדר] וכן רבה של מונקאץ' [לא הרב הראשי שפירא]. בשבת שלאחר הנישואין התפלל החתן לפני העמוד כחון בתפילת השחרית לשביעות רצון הציבור וכן נשא דרשה בעת הסעודה בהצלחה רבה. (Zs. Uj. גליון 34 ה' אלול תרפ"ז עמ' 3)

בודאפעסט – הרבי מקומרנא נאלץ להאריך את שהותו בעיר לאחר שחלה ורק ביום רביעי האחרון הוא נסע ל-ניירעג'האזא. (Zs. Uj. גליון 34 ה' אלול עמ' 3)

מאקו – חברת 'תפארת בחורים' בישיבתה ביום ראשון האחרון בחרה בין שאר בעלי התפקידים ברב הראשי משה פורהאנד כנשיא כבוד לכל ימי חייו. כנשיא נבחר לזר פאשקעס. (Zs. Uj. גליון 34 ה' אלול עמ' 12)

נישואין – שאריקה בת וילמוש גליד בעל טחנת קמח מסובוטיצה עם פרץ הוברט מאדא נישאו ב-23 אוגוסט. (Zs. Uj. גליון 34 ה' אלול עמ' 14)

מהר"ם מינץ

אירוסין - אביקה ווינברגר מבודאפעסט עם לאיוש צין קאבא. אסתר [ב"ר אריה ליב] קייוז מגאלאנטא עם שמואל [ב"ר מנחם מנדל] פפיפר מפאפא.

(Zs. Uj. גליון 34 ה' אלול עמ' 14)

בודאפעסט – ב-ו' אלול בשבת שעברה היה היארצייט ה-97 לפטירתו של המהר"ם מינץ, רבה הדגול של או-בודא [אלט-אופן]. האזכרה נערכה בבית הכנסת ברח' זיגמונד ואחר תפילת תפלת א- ל מלא רחמים, נשא רבה י"ב אלול של הקהילה

יוסף י. [יאקב] גרוס דרשה/שיעור לזכרו של הגאון המנוח. (Zs. Uj. גליון 35 י"ב אלול עמ' 3)

מאטאסאלקא – הרב פריג'עש [מנשה] גרינבוים נבחר לרבה הראשי של הקהילה. (Zs. Uj. גליון 35 י"ב אלול עמ' 10)

סאטמאר-אוקו'ריטו - הרב פיליפ [יחזקאל שרגא] יונגרייז בנו של רבה הראשי של מאז'ו-קובשד [ר'] אשר אנשיל) נבחר לרבה הראשי של הקהילה (Zs. Uj. גליון 35 י"ב אלול עמ' 10)

בודאפעסט – הרב שמואל אלטמן, בנו של ר' יהודה זצ"ל רבה המנוח של מאז'ו-ציאט, נבחר לרבה של אגודת 'רעים אהובים'. (Zs. Uj. גליון 35 י"ב אלול עמ' 10)

וארפאלאט – הישיבה המקומית ערכה אזכרה בר"ח אלול לרגל היאר-צייט של הרב פרקש [זאב וולף] טננבאום. נערך גם סיום ובמסגרתו דרשו הרב הראשי המקומי יוסף [אשר] פוללאק וכן רבה הראשי של מאז'ו-ציאט פאביאן [שרגא צבין] אלטמן. (Zs. Uj. גליון 35 י"ב אלול עמ' 10, Egy. גליון 37 17/9 עמ' 14)

שופרון – לפי ידיעות שהופיעו בעתונים שונים בסלובנסקו הוזמן רבה הראשי של קאשוו שאל בראך ע"י הקהילה החרדית לעמוד בראש הישיבה המקומית. (Zs. Uj. גליון 35 י"ב אלול עמ' 11)

אירוסין – נויירט הנריק מנירמאדא עם גרוסמן שאריקה בת רבה הראשי של האיו'צאבא [בצלאל גרוסמן]. יונגרייז הרמן מפילעק [כנראה דוד יחזקאל בנו של הרב הראשי שמואל בנימין הלוי] עם גליק יולנקה [פערל בת רבי ישראל מאיר] מקעזמארק. ינו רוטמן מהידובוסורמעני עם שאריקה קליין

מפעלעג'האזא. (Zs. Uj. גליון 35 י"ב אלול עמ' 12). שלמה ענגל מסעדהעלי עם מלוונה פשרהופר מיוקא (J.P. גליון 37 י"ט אלול עמ' 229)

נישואין – קורן אברהם עם אסתיקה בת הרב מאיר לזר ביום ראשון הקרוב בחצר בית הכנסת קאזינצי. רוזנבאום מרדכי [אריה ליב בן הרב משה חיים] מקישווארדא עם מטילדא [מאטל] בת [אברהם] שמואל [בנימין] טננבאום בהאלמאץ, ב-7 ספטמבר. (Zs. Uj. גליון 35 י"ב אלול עמ' 12)

ג'ונג'וש – חברת 'תפארת בחורים' אירחה בשבת שעברה את נשיא הכבוד שלהם יונגרייז נאנדור [משה נתן נטע] רבה הראשי של טוקא. הוא דרש באגדה ובחריפות והקהל נהנה מהרב הצעיר. (Zs. Uj. גליון 36 י"ט אלול עמ' 10)

מצבת רבי אברהם שמואל בנימין טננבוים בהעלמעץ

ארשאק-אויאר (נייהייזל) - בעת חנוכת בית של אחד מנכבדי הקהילה זייגמונד נאש דרשו בענינא דיומא הרב הראשי יוסף [מאיר] טיגרמן והדיין [חתנו של הרב] הרב אברהם שטרן. (Zs. Uj. גליון 36 י"ט אלול עמ' 10)

נ'ירבאטור – ב'י' באלול נחנך אולם חדש של הת"ת. הרב הראשי טייטלבוים נפתלי דרש ושיבח את הנדבן שוורץ מור. (Zs. Uj. גליון 36 י"ט אלול עמ' 11)

קיש-וארדא. בט' אלול נערכה חתונה מפוארת ב-צ'אפ. ליפוט [מרדכי אריה ליב] בן הרב הראשי משה [חיים] רוזנבאום עם מרגיטה [מאטל] בת

[אברהם] שמואל [בנימין] טננבוים מהעלמעץ. את החופה ערכו אביו של החתן ודודו הרב הראשי של אבאוי-סינא (שעניא) טיבדר [טוביה] שווייגר. בסעודה דרשו גם הרבנים הראשיים של העלמעץ גלאטשטיין [יואל זאב], של טאליא רוזנבאום [אריה ליב], של סעפשי טננבאום [משה], של נאג-סוילויש קליין [שלמה ישראל], של צ'אפ ליבוביץ [יצחק צבי], של טיסא-אוילאק שנפלד [שלמה יצחק הכהן] וכן האח הגדול של החתן שמואל שמעלקא. (Zs. Uj. גליון 36 י"ט אלול עמ' 11, Egy. גליון 37 17/9 עמ' 15)

נ'יטרא – בט"ו אלול נערכה הועידה הארצית של 'צעירי אגודת ישראל'. בתור אורחים נוכחו הרב הראשי כ"ץ [אברהם] אהרון, בראון יואל מזכ"ל של אגודת ישראל וכן משה פרוש מירושלים. (Zs. Uj. גליון 36 י"ט אלול עמ' 12. בהרחבה J.P. גליון 37 י"ט אלול עמ' 9-228 ובגליון 38 כ"ו אלול עמ' 238)

נאדאודאר – לא מזמן נערכו כאן האירוסין של איזידור [ירחמיאל] קצבורג בנו של רבה הראשי של אוזד מיקשה [ישראל חיים הכהן] עם רוזיקה בת הרב הראשי [ישראל הלוי יונגרייז]. מלבד החתן דרשו גם הורי החתן והכלה וכן הרבנים הראשיים של סיקסו שיק מ[נחם], של נאג' זערינד יונגרייז י. [ישעיה], והרב שיק אנטל. (Zs. Uj. גליון 36 י"ט אלול עמ' 12, Egy. גליון 37 17/9 עמ' 18)

אראנ'ושמארוט – ב-ט"ז אלול חנכו את בית הכנסת החדש. בחגיגה השתתפו רבים גם מהסביבה. לאחר ההקפות המקובלות דרש הרב הראשי שמואל [מרגלית יפה] שלזינגר, וכן הרב הראשי של אוסלאני [חיים צבי רייך] ושל נאג' שאלו [יוסף אבלס]. נוכחו גם הרבנים הראשיים של ניטרא [אברהם אהרון כ"ץ] ושל ווערעבעלי [יעקב ווכסלר]. (Zs. Uj. גליון 37 כ"ו אלול עמ' 13 J.P. גליון 39 י"א תשרי עמ' 247)

מישקולץ – הת"ת של חברת מחזיקי הדת בן 4 כתות, ערך ב-י"ח אלול את מבחן הסיום החצי-שנתי. הרבנים הבוחנים היו הרב"ד נויפלד שמואל [שמשון] והדיין עהרנפלד אברהם. התלמידים הראו ידיעות מפליגות. גם הישיבה הקטנה, בהנהלת הרב הראשי אוסטרליץ שמואל, הראתה רמת לימודים גבוהה ביותר ונחשבת לאחת מהמוצלחות במדינה. (Zs. Uj. גליון 37 כ"ו אלול עמ' 14)

בודאפעסט – הרבנים הראשיים של בוד-סאנט-מיהאי [שמעון גריפלד] ושל פוטנוק [חיים יהודה טייטלבוים] מודיעים שבחורי ישיבה זיפו את חתימותיהם ובשםם הם עורכים מגביות לשיבות שונות. הם מבקשים שכל הכסף הנאסף בצורה הזאת יועבר לחברת 'תומכי ישיבות' לגיויר. (Zs. Uj. גליון 37 כ"ו אלול עמ' 14). כנ"ל מודיע גם הרב הראשי של נירמעגעש והמחוז שמואל יונגרייז. (Zs. U. גליון 9-38 י"ד תשרי עמ' 11)

ואץ – נפטר בגיל 70 ר' יעקב וינקלר ת"ח ידוע ששימש כגבאי של חברת 'תורת חסד', הוא היה ה-יהויז-בוחר' (משב"ק) של המהר"ם שיק. נספד ע"י הרב הראשי דוד [ליב] זילברשטיין. (Zs. Uj. גליון 37 כ"ו אלול עמ' 14)

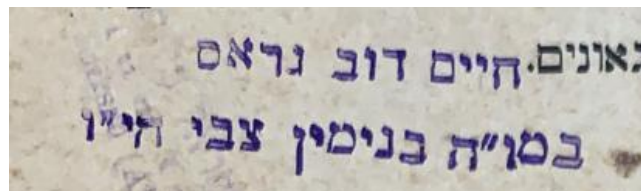
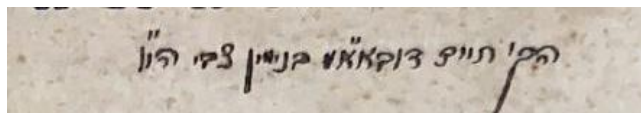
נישואין - ביום א' י"ג תשרי תיערך חתונתם של רייך אלעזר עם לוטקה בת הרב ויינברגר יעקב בחצר בית הכנסת קזינצי. (Zs. Uj. גליון 37 כ"ו אלול עמ' 15)

אירוסין – שאריקה [שיינדל הענדל] בת קארולי [יקותיאל] או-בודאי פרוידיגר עם רודולף [זכריה] ליברמן. מלבינקה בת דוד ווינר בעל אחוזה מיאס-קאראיאנו' עם שאנדור שלזינגר מאילוק בן הרב הראשי של נאג'טאפולציאני נחום זצ"ל. (Zs. Uj. גליון 37 כ"ו אלול עמ' 15)

בודאפעסט - בכ"ב אלול נפטר בגיל 57 בבית החולים של הקהילה הרב ד"ר גבריאל הלוי [קעללין] הרב הראשי של קהילת הסטטוס קוו לויצ'ע (לעצובה). היה בנו של נתן נטע הלוי רבה הראשי של שארבורגראד תלמיד הכתב סופר. גם הוא למד בישיבת פרעסבורג. ע"פ בקשת הנפטר נקבר בשארבורגראד. (Zs. Uj. גליון 37 כ"ו אלול עמ' 14 ובהרחבה ב-J.P. גליון 38 כ"ו אלול עמ' 238)

בודאפעסט - הרב הראשי קופל רייך, על אף גילו המבוגר (בן 90) אירח בליל ר"ה בביתו את נציגי הקהילה ודרש בפניהם בענייניו של היום. כולם התלהבו מדבריו וכן גם למחרת כאשר הוא דרש בפני מתפללי בית הכנסת הגדול קזינצי לפני תקיעת השופר דברי כיבושין. ביום כיפור התפלל הרב לפני העמוד בתפילת נעילה וקולו נשמע כמו הכהן הגדול בתפילתו במקדש שיבנה במהרה בימינו. (Zs. Uj. גליון 38-9 י"ד תשרי עמ' 10)

פאפא - בשבת שלפני ר"ה נערכה הכנסת ס"ת, נדבת ר' יוסף צבי קראוס נשיא 'חברת שיעור', לחברה זו. בחגיגה בה השתתפו רבים מבני הקהילה נשא דרשה הרב הראשי שמואל גוטליב. החגיגה נמשכה גם במסגרת הסעודה השלישית. (Zs. Uj. גליון 38-9 י"ד תשרי עמ' 11)

חתימת וחתימת רבי חיים בער גראס ממונקאטש

פרעסבורג -

בש"ק פ"ר כי
תבוא נתן
הרצאת אורח
ב'שיעור-
שטובע' הרב
חיים בער גרוס
ממונקאץ'.
(J.P. גליון 39
י"א תשרי עמ'
247)

מאטאסאלקא - ב-4 ספטמבר חנכו את דגלה של אגודת בעלי המקצוע שהוכנס למשמרת בבית הכנסת הגדול של היהודים. לרגל המאורע דרש הרב הראשי מנשה גרינבוים נאום לכל האזרחים הנוכחים. (Egy. 10/9 גליון 36 עמ' 14)

לפנינו קריאה לעזרת תושבי ארץ ישראל לאחר רעש האדמה שפקד אותם, מאת ראשי הלשכה האורתודוקסית. התפרסם במכ"ע זשידא אויטאג 26 ספטמבר 1927.

פ"ה

בבזר הריהנהניצ וכו' שליטא!

אחרי שהדרניצ נ"י הן הנה עוד בקול החרד שלט טוים בי ממות חיי חסון חשילמ לקול האסון הנורא אשר יצא על אחינו יושבי ארץ הקדושה תובכא מפאת רעידת הארץ פעמים אשר נדרסו ונתרעעו דובי בתי כנסיות ודברי מדרשות ודתי שלדים. ובתי ביהדותם, וגם אלו שלא נדרסו נפגעו ונתקלקלו עד שהרא סכנה לדור בהם. כרווא בחיל קראנו לכל הרבנים העומדים בראש מחנהינו ולראשי הקהלות לבקש ולעזור את אחבי נדביו עם לחוש לעזרת ה' להאיטללים האלו באיזה במדורות חיות האפשרי למען יוכלו לבנות הגדישות ולחזק הכותלים הנמשלים עוד טרם יצי החורף הבעלמ למען לא יהי מוכרחים להתגלל עם נשיהם ומפיהם בכפור וקרת על פני חוצות, ועתה כמעט כי ירחים עברו והביטא הוא אשר הניע עדינו עד כה לתכלית הגדול והנחין הלזה אשר בינתיים כבר השגנו מראשי ומנהלי כוללנו שם באיזה את אשר שלחו לנו שומא מהבונים הבקאים מאושר ומקוים מהערכאות, שלבנות הבתי כנסיות ובתי מדרשות ובנינים הנחשפות ולתקן בדרך הנפישות שיהי יכולת עיכס לשמש ולדור בהם בלי סכנה דיו יעלה לסך 5500 פונד שטערלינג (שך שני מיליאורד קראנען שלט).

חלילה וחלילה לנו להוציא ריבא דזו על אחבי פה במדינתנו כאלו המה מעלים עיניהם בשאט נפש מאחיהם העניים היושבים על התורה והעבודה בטעיר ומצוק על ארמת הקדוש הנישאים כפיהם בתפלה לאבינו שבשמים בעד טובת אחיהם מארץ מולדתם. אשר רק לנו ולתמכחתי עיניהם צופות, כי הלא לא נעלם מאתנו מעמד הרע של הקהלות והחידים במדינתנו, אבל עם כל זאת דוח במינוי הוא תעיקתו להצד את אשר עם לבבנו כי בושת פניו תכוסה לבחון ולראות כי קול צעקת אחבי מאיזה לא חבה שורש עד כה מה במדינתנו. ממדינות אחרות מידיו ושלחו להחזקת כולליהם השונים סכומים גדולים ומסימים, וגם הבעלי תרות וזולתיו שלחו לאנשי התחתונים הצוקים גם כן שם באיזה תמיכה גדולה, ורק אחבי במדינתנו שם לא חשינו עד כה מאתנו רק ערך המסע למאה מהחזק הגדול שחי להם. והדור מעט מעטיר הנקבץ ונשלח עד כה איזה רק מהקהלות קטנות והכפרים, אבל הקהלות הגדולות אשר גם כעת לעת הצורך יתקנו ויפארו מעיניהם בפאר וכבוד הרבה יותר מההברה העליונה עוד עינם לקחת חבל בתוך העוורים ותומכים ברכים הכושלות. וגם הבעיב הנגידים ונבירים אשר לא ימנעו מעצמם ומכתיבהם כל עונג ומוחרות. עתה יעמדו מרחוק באימנו אוניהם לצעקת שבר אחיהם באיזה אשר כגלם ובזכותם אנו חיים, ובאם כי דא רק למותר מצדנו לעזור את הרבנים הגדולים והצדיקים שרי התורה העי על גורל והשגבת עני תמיכת אחבי יושבי איזה נרמו דק על איזה פרטים. גדלה הספא ובחידרנו כי ימצא מרגינתא תחתיו, אבינו הזקן יצא היה אמר. וזה שער השמים ורחבם מכל אדם שלמה המעיה בתפלתו אמר. ותחללנו אליך דרך ארצם ומה דט חבול חזק כמס' ברכות שכל התפלות מכל העולם דרך ארצנו עולים לשוכן בשמים. ומפאת זה אנו במדינתנו אלו בחזק בתפלותנו פונים לצד מורה כאשר יבאר זאת בארובה הרהנ יעבי' בהקדמה הנפלאה של סידור תפלה של ורחוק המפר' מדרא אוולאי, וקנו של הדידא דל בספרו חסי לאכרם מפי ספרים וסופרים ומאשר מקובל אצלו האריך למענית, כי כל התפלות של חז"ל מתעצמים ומחלבים בתפלות של יושבי איזה ובאמצאותם ועל ידם עולים הרמתה וגם מכאיר ומברר שאחבי הדרים שם באיזה (אם אינם כופרים ומכחישים בעיקר ויסירות האמונה ועוברים על תורה ומצו בדרך ושאט נפש הו. כאלו אשר חרשים מקרוב באי שמה) המה נקראים צדיקים וגבולות ועל פיהם תורותם ותפלתם אנו חיים בחיל, וגדל עני תרנית צדקה לאחבי היושבים על התורה והעבודה על ארמת הקדוש כבר נתבאר למדי מהגדולים וקדושים שוכני ערן ככלל, וכפרמות ביאור זה כל צרכו. הגדול המפר' המניה זל בספרו, ומסורת ביריני מאד קדוש מדרב-בדור שלפני לפינוי בטאה הקדמת שלוליו לכו עליו דיו נפשו חסד על העניים והאביונים ל"ע שבחוביט ד"י מכאיר ומגלה גורל ערך מצוות צדקה ליושבים על התורה

באדוק, וכמה נפשו חילו ופעילותו של צדקה זו לפעול ולתקן הכל, אבל למען לא יקפצו ידם מאוזנם האכזריות פה מכל וכל דוא מחורש, ולא נעלם ונכסה מביהריו כי רביו מאור עיניו הרמבים זל כי קביעות הדין והמערערים תלוי בכיר שבאיהק, וכן מביא רבינו בדין דל פי אמור בשם פרקי דר'א שאפילו חכמים וצדיקים בחול ורועי בקר באדוק אין מעבירין חשנה אלא עי' הדיוטות שבארין, וכן העלה לפסק הלכה רבינו הררול מרא דארצנו החתים וזל ברושורת שלו.

עתה עתה אני באים בתור השומרים כדם בית ישראל סבא במדינתנו יצו לעורר את מנהגי רועי ישראל שלא לחשות ולשום יד לפה לעת בואת אשר כל אדם מאזכר אישר לא שקעה עדי יראת ה' מלבו ומאמין באמונת אלקי אומן ובתורה הפרישה ומטורה עישה חשבון הנפש ומבין עצמו לימים הקדושים אשר לפנינו הבאים עלינו ועכז למנוח לבקש כפרה סליחה ומחילה, כתיבה וחתימה טובה דיים ובריות, פרישה והצלחה וכל טוב דעצמו ולאנשי ביתו, להזכירם ולעוררם לפרוש ולהאציל ממתנת דיים לאחבי ממדינתנו דיושבים על אדמת הקודש, להיות לעזרתם בישועה טפוימה למלאות נוקם הרב, כי רק בזה יאחזו ויתרצו לפני אדון כל שיקבילו תפלהם ויתבללו בתוך תפלתם שם באדוק באם לא יעלימו עינם מאתם, ועל ידי הרחמנות על אחיהם אלו שלוחו דיון שם לפני שער השמים, יעוררו הדחמים העליונים וימצאו חסד והיגה ויתמלאו כל מבוקשם למיכה אכיר.

והנה לא לבד לאלו אשר עד כה עמדו מרוחק ולא לקחו חבל במצוי הקדושה והנשגבה התמיכה הממקשת, אני קוראים בחיל למחר ולהחיש בעזרה בכירה, אלא גם לאלו אשר הרעו הרוסה קטנה כבה אני תפלים בקשתנו שיקימו ויתן ויחזור ויתן, למען נוכל למלאות במדות את הצורך בנתיבות רבה, והצעלתו היא שמתחלת ימים חק' הבעלת עד נמו כל דומם המיבים אשר לפנינו למוכה, יהי נפקר טעם ההג האכיר ניי ומטעם ראשי ומטעני הקהלה שכל העולה לתורה יהי החיוב נטל עליו לגרוה נרבה הוגה לתכלית הנשגב הזה, וזה יהי חוב בכל בתי כנסיות ובתי מדרשות וגם בבתי תפלות אשר חמו רק בימים הקדושים, ולמען שלא יאראו חפשי מטצי גדולה הלזה אשר ראוי הוא להיות עליו למען ומחסה כימי הרין והמשפט, אלו אשר לא יגיע להם חלק בהעליות הצומצמות בימים הקדושים והמביבים אשר לפנינו, יעוררו אותם באמצעות כרוז שיגיש נדבותיהם ותדומת דיים לצדקה זו להרג האכיר ניי או לרחיק עם רשימת שמותם ושמות כיב, ואנו נגיעם במקדש האפשרי לאהק שיתפללו שם עבורם במקומות הקדושים.

ומיבטחים אני ברוב צדקת ויראתי המהורה של הדרג ניי, כי יעשה כל מה שביכולתו כן שם במקומי ובהנליל הסמוך לו לעורר בקול חוצב להכות אש וברוח מבינתו בברבים המתקבלים על הלב, לבבות המהורים של אחבי החמנים וגמלי חמנים שכולם ירצו ויעשו ויחישו לתת נדבות הצנות למען עוד בערו חסני יהי היכולת לבנות הנדירות ולתקן הנפרצות וגרול המעשרי מהעשה, והמצוה דורכה והנשגבה דיון חנן עלינו שפולנו נדוי נכריבים ונחרימים לאלתר לחיים טובים ומתקים אכיר.

ועוד זאת בנא ובבקשה שכל כסף המקובץ וניתן יעשו אלינו קמא קמא דמטי לדים במהירות האפשרי גם מרם שיהי נקבץ הכל ביחד, למען נוכל שולחם לארח מרם שיהא ביכולתם למחר מלאכת הדיקון במעמדו מרם ויחילו ימי החורף.

בריש כהדונוצ ניי ובמרחינו מרתת מוחם בספין של צדיקים אכיר.

דגני פה ערב בודאפעטמ, א' ל' השקפה ממעין קרשך יד אלו תרפ"א לפ"ק.

כשם כולל שימרי החיטות באהק תוכבא בער לשכה המרכות:

חק אברהם מ'ש פראנקל ראש לשכת המרכות

היום אלעזר הכהן הארמנישין מיטה

עוללות

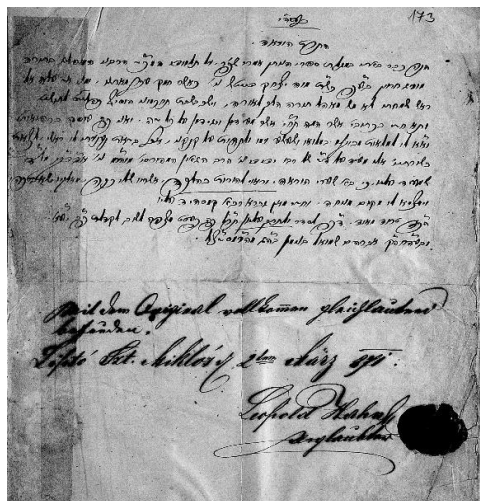
היתר הוראה מהכת"ס לתלמידו רבי יצחק דייטש אב"ד יאלע-באגאדא

במאמר על "משפחת פאשקוס" הזכרנו רישומים מק"ק יאלע-באגאדא. יש לציין באותה זמן שימש ברבנות יאלע-באגאדא הג"ר יצחק דייטש זצ"ל מח"ס 'עקידות יצחק' (ראה עליו: 'החתם סופר' ותלמידיו עמ' תקו). במאטריקל עיר לעווא (Levice) מצאתי נספח העתק "התרת הוראה" מה'כתב סופר' זצ"ל לתלמידו הנ"ל (ולא מצאתיו נדפס בשום מקום), וזה לשונו:

בעזה"י

התרת הוראה.

הנה כבר באתי במגלת ספר, הנותן אמרי שפר, על תלמידי המכ"ז הרבני המופלג בתורה, מורג חרוץ בע"פ כש"ת מו"ה **יצחק דייטש** נ"י, כאשר חמק עבר מאתנו, ומני אז עלה אל ראש שמחתו לא מש מאהל תורה הלך לאורה,

וישב בשבת תחכמוני הוסיף כפליים לתושי', ותא חזי בכתובי אשר המה תח"י אשר מעידון ויגידון על כל זה. ואני פה עוסק ברפואות וא"א לי למלאות מבוקשו במלואו ו[ל]שעשע עמו ולתהות על קנקנו, אבל בזאת נענעתי לו ראשי, לצאת בשורתיי אלו מעיד על ד"ז של רבו ידידי נ"י הרב הגאון המפורס **מוהר"מ נ"י** [=הג"ר משה הלוי קאמארן-לעווינגער] **אבדק"ק**

מל"ד [=מילכדארף, שימש שם מתר"כ עד תרל"ה, אח"כ אב"ד ווייטצען, נפטר י"ג חשון תרל"ז ושם מנו"כ, וראה 'שו"ת כתב סופר' יו"ד סי' קכ] שמעיד עליו, כי בא שערי הוראה, וראוי להורות בהלכה, אשריו שלו ככה, מאלקי ישא ברכה, וימציא לו מקום מנוחה, וחזי מאן גברא רבא קמסהיד עליו.

הכ"ד טרוד מאוד, ד' פי לסדר ולתתך עליון [=י"ח אלול] תר"ל פה פעסט מצפה לשוב לקהלת פ"ב יע"א

ובעה"ח הק' אברהם שמואל בנימין בה"ג מהרמ"ס זצ"ל

מנחם מאיר יאקאבאוויטש – ברוקלין נ"י

יחוס משפחת גראס הכהנים ממונקאטש

כידוע לחוקרי יוחסין ולא רק להם, קיימת משפחה ענפה בעלת שלוחות רבות וצאצאים עד אין מספר, היא משפחת הכהנים גראס, אשר אבוהון דכולהו הם הגאון הגדול רבי שלמה - ואביו ר' שמואל - הכהן פאגרישער תלמידו חביבו של בעל בני יששכר וחבר בי דינא רבא דמונקאטש, הנזכר בסוף ספר 'תמכין דאורייתא' של הגה"ק הבני יששכר בברכה מיוחדת.

צאצאיו רבו כחול היום ותעיד על כך עבודת המחקר הגנאולוגית המרשימה של מכון "שושלת הכהנים גרוס – צאצאי ר' שמואל הכהן" המתעדכנת בכל שנה בתוספות הברוכות הממשיכות את השושלת המפוארת הזו בנישואי ולידת צאצאים נוספים הנמנים עליה.

אעסוק הפעם בענף השייך כמעט בוודאות של מאת האחוזים למשפחה זו, אך עדיין לא נמצא הקשר, ואולי יוכל מי מהקוראים אחד מן החכמים והחוקרים אשר במה מכובדת זו משותפת עמם, לכוון ולשפוך אור על החלק הנחבא זה שנים המקשר את משפחתנו לאילן מכובד זה.

אחל בס"ד בפירוט המשפחתי ואעלה למעלה עד ל'מבוי הסתום', ראש משפחתנו – משפחת זורגר, הרה"ח ר' מתתיהו הכהן שליט"א, במקור שם משפחתו הוא גראס, אולם לאחר שנפטר עליו אביו בהיותו אך כבן שלוש שנים, ונישאה אמו זקנתנו מרת צירל ע"ה - לאחר המלחמה - בזיוו"ש להרה"ח ר' חיים אריה צבי זורגר [זארגער] ב"ר משה שו"ב זורגר, שלמד אצל הרב אברהם יעקב רוזנפלד שחיטה, והיה שוחט ביארמוט בערצל וסודיץ, ואח"כ עם עלותם לאר"י נתקבל במושב שדה אילן לשוחט בעל קורא ובעל תפילה והיה מפקח על העירוב והמקוואות, ונפטר ביום י"ז טבת תשכ"ה בן נ"ז שנה.

זקננו המשיך ונשא את שם משפחת אביו החורג עד היום, ומכיון שכך הננו היחידים מבין הקרויים 'זורגר' שהננו גם כהנים.

משהבהרנו חלק זה – כיצד קרויים אנו זורגר אך בני משפחת גראס הננו, נפנה אל סיפור תולדות זקננו. זקני הרה"ח ר' מתתיהו הכהן זורגר שליט"א נולד בשנת ת"ש לאביו הרה"ח ר' יחזקאל הכהן גראס, ולאמו מרת צירל בת רבי מתתיהו ומרת ליבא דאוידאוויטש מאוהעל.

זקיני נולד בעיר קישקון האלאש – ורשום הוא שם בפנקס הנימולים בקהילה כאשר ראיתי בעיני, - לעיר זו בא אביו לדור יחד עם גיסו ר' משה אליעזר דאוידאוויטש ופתחו יחד מאפיה, אולם לא ארכו לו הימים שם והוא גויס לעבודת הצבא ונשלח למחנה עבודה ונפטר באוקראינה ביום י"ד חשוון תש"ג

ממחלת הטיפוס, בהותירו אלמנה צעירה ואת זקני ר' מתתיהו יתום רך בשנים.

ר' יחזקאל גראס בבחרותו

כפי מה שידוע לנו למד ר' יחזקאל הכהן גראס בדיונדיש ואולי אצל האב"ד שם רבי אשר אנשיל יונגרייז זצ"ל, כך אמר לי זקני ר' מתתיהו ששמע מפי יהודי שלמד עמו.

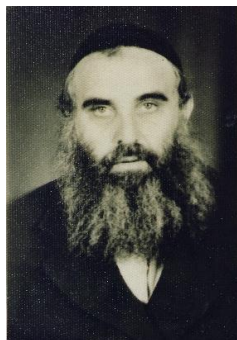
אביו של רבי יחזקאל, הוא הרה"ח ר' צבי הכהן גראס, היה גר בכמה מקומות, ביניהם שעליעב (מחוז אבאוי טורנא) ואח"כ כנראה בכפר 'נוגראד עטשעג'. בימים בהם היה זקני ר' מתתיהו ילד רך בשנים, סיפר שידע שיש לו סב שוחט באותו הכפר.

ר' צבי הכהן נשא את מרת פיגא בת ר' מנחם יהושע וגיטל [לבית רוטנברג] טרייטל מסטראפקוב. ר' מנחם יהושע ומרת גיטל היו שניהם אחיינים של הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא [ר' מנחם יהושע היה בנו של ר' ישראל בן הרה"ק ר' יצחק מאיר טרייטל אחיינו [בן אחותו שהיתה נשואה לר' שלמה טרייטל ע"פ פשטות] של הה"ק מאפטא וידוע שזכה עמו לגילוי אליהו כאשר סיפר הרה"ק ר' משה'לע משינאווא והדברים נדפסו בשם ר' חיים ישכר גראס מפעטריווא. רמ"י נפטר בכ"ט ניסן שנת תר"ס ונטמן בסטראפקוב. אשתו מרת גיטל היתה בת ר' יוסף רוטנברג מהערטניק ב"ר יצחק מאיר ב"ר יוסף רוטנברג אחי הה"ק מאפטא. בנם ר' יחזקאל מנו"כ בדוקלא] ויחסנים גדולים דרך זקניהם הורי הרה"ק מאפטא ויחוסם עולה למעלה עד לשר ר' שאול וואהל ולמהר"י מינץ – גדולי אשכנז, איטליה וספרד כאשר כבר רשמו כותבי שלשלאות היוחסין.

ר' צבי זה, - כאשר ספרו לי קרובי משפחתי הנמנים על נכדיו אף הם – בא לינוגראד עטשעג' כבר לאחר שהיה נשוי פעם אחת, ונשא את מרת פייגא לבית טרייטל כבר בזיווג שני, ולפני

מנחם יהושע ואברהם יצחק גראס

ר' יצחק אייזיק שווארץ

כן היה גר במונקאטש. בניו היו מנחם יהושע [שנישא לפני המלחמה והיו לו בנים ובנות], אברהם יצחק, בנימין וואלף – ששרד את השואה, והילד נפתלי. בנותיו היו מרת פערל אשת הרב מנשה בן חיים קעניג ומרת מירל אשת הרה"ח רבי יצחק אייזיק שווארץ, זכרונם לברכה. היתה עוד אחות ושמה חיה ליבא, שהיתה

אחותם מאב ומאם על פי הידוע לנו ועוד אחות נשואה שהיתה אחות רק מאב – בת ר' צבי אך לא מאם, אלא מזיוו"ר.

הוריו של ר' צבי, היו ר' חיים לייב הכהן גראס [ממונקאטש] וככל הנראה אמו היתה מרת פערל בת ר' אברהם ורוזה שרייבער מסטראפקוב.

ומכאן ואילך הייחוס לוט בערפל – כאשר ברור שר' צבי ואביו ר' חיים לייב מוצאם ממונקאטש והינם נמנים על משפחת הכהנים גראס, איך אין ידוע כיצד הם מתקשרים למשפחה ענפה זו, ומי שיוכל לעזור לחפש ולגלות את הקישור הדרוש כאן, יבוא על שכרו אי"ה.

תודתי נתונה לבני משפחתי – בעיקר בני משפחת דודי זקני ר' מנשה בן חיים – בן דודי הרב חיים בן חיים שליט"א ואחיו שמפיו למדתי את עיקרי דברי הימים ואף סייע בסיוע שיש בו ממש בהמשך המחקר, וכן לבן דודו ר' מנחם יהושע שווארץ, ולבן דודנו הר"ר חיים שיף שעסק אף הוא בקיבוץ מסמכים ותמונות מאבות המשפחה.

חיים משה הכהן זורגר – בני ברק

שם המשפחה של ר' עמרם חסידא

חמותי שתח"י היא נכדת הגה"ק רבי עמרם חסידא זצ"ל. לאחר שערכתי מחקר על משפחתו ומשפחת אביו הגעתי למסקנה מעניינת אודות שם משפחתו. רבים כותבים ששם משפחתו היה "רוזנבוים", >הראשון שכותב כך הוא כנראה הרב שווארץ בס' "שם הגדולים מארץ הגר", וראה בתולדות רבי עמרם חסידא שבסוף הגש"פ "ערבי פסחים" (נוא-יארק תשל"ז) שכותב שראה בתולדותיו שבלשון אשכנז שזו טעות.<

לאחר בירור נראה לי שאכן ר' עמרם מעולם לא השתמש בשם רוזנבאום. במקום זאת נראה כי לפעמים הוא השתמש בשם "הירש" ובעיקר בשם "פרידמן". גם אביו רבי משה נחום השתמש ככל הנראה בשמות אלו, אך בכמה רישומים מוצאים אצלו את השם לול או ליל שלע"ע אין לי הסבר אודותיו.

התיעוד שהניע את המחקר שלי הוא רישום הפטירה של מרת אביטל נחמה דייטש, בת רבי עמרם חסידא, שנפטרה בבעלעד ביום 17 אפריל 902 [י' ניסן תרס"ב] >בס' "עטרת עקיבא" עמ' ש"ז פוענח בטעות שנת הפטירה "תרכ"ב"<. תוכן הרישום: ויקי דייטש לבית פרידמן, בת 76, גרה בבעלעד, נולדה בירושלים, בעלה המנוח אברהם דייטש, אביה אנטעל פרידמן רב בצפת פלשתינה, אמה בורבליא הערמאן אשת אנטעל פרידמן – פאקש, (מסתבר שזהו

מידע חדש). לאחר שחיפשתי את רישומי הלידה של ילדיה אני מוצא ששם נעוריה ניתן כפרידמן בכולם למעט אחד שבו נרשם שם נעוריה "עמרמל" (שמו הפרטי של אביה).

לגבי בתו מרים אשת הג"ר יצחק יעקב בלום, ואחות למחצה של אביטל נחמה: ברישום הפטירה של בנה הג"ר עמרם זצ"ל ה'בית שערים' בב. אויפאלו מופיע שם הנעורים של אמו בשם "פרידמן". מאידך, ברישום הפטירה של בנה רבי משה בלום בדעברעצין נרשם שם נעוריה "הירש". אך לא מצאתי אפילו רישום אחד שמשתמש בשם רוזנבאום בקשר לר' עמרם חסידא. מידע נוסף שראוי להזכיר הוא כי לר' עמרם אכן היה בן בשם משה פרידמן (תולדות ערוגת הבושים עמ' מ') אך מעולם לא מצאתי מידע על בן זה.

מצבת רבי יצחק יעקב בלום בקראלי

נחזור לאביו רבי משה נחום זצ"ל אב"ד וואשאני. ברישומים הקדומים אצל משפחת בתו מרת שרה רבקה רחל לאה אשת רבי אברהם אלי' משה כ"ץ [ברישומים קאהן] אב"ד פעטציל נרשם שם נעוריה בשם ליל / לול (מעניין אם למישהו יש הסבר לכך. מדובר ברישום לידת בנה ר' אליעזר צבי ביום ט"ו תמוז תקצ"ז, וברישומי הנישואין של בנותיה פראנציסקא שנישאה לגבריאל גולדנר ביום א' כסליו תרי"ח, ואידה שנישאה לאיגנאט' גולדנר ביום ב' כסליו תרכ"ב). מאידך, ברישום פטירת בנה רבי אליעזר צבי כ"ץ ביום 5 אוקטובר 910 בבעקעש-טשאבא נרשם שם נעוריה "פרידמן". אמנם נראה שבנו של ר' משה נחום, רבי אברהם ישראל בצלאל אב"ד ברעזאווא בהחלט השתמש בשם "רוזנבוים", וכן אחיו רבי צבי הירש אב"ד ביטשקע השתמש לעיתים בשם "רוזנבוים" ולעיתים בשם "הירש".

לסיכום נראה כי השם רוזנבאום מעולם לא שימש את רבי עמרם חסידא, ובדרך כלל שימש את אחיו רבי אברהם ישראל בצלאל. כמו כן כנראה כי מעולם לא השתמש בו אביהם ר' משה נחום.

ש. יוסט – ברוקלין

בשולי המכתב:

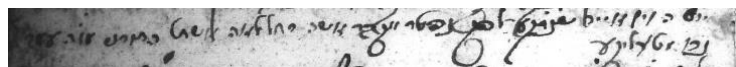
זוגתו הראשונה של רבי עמרם חסידא

בורבלי' הרמן הנזכרת ברישום הפטירה של מרת אביטל נחמה דייטש בתור אשת רבי עמרם חסידא, היא ללא ספק זוגתו השניה מ' בילא חיה, ראה עלי

זכרון 5 עמ' ל"ו ובעלה 30 עמ' ע"ח, ולפי הרישום הנ"ל מתברר שכל הנראה היא נפטרה בפאקש.

זוגתו הראשונה היתה בת הג"ר ישראל ברי"ל אב"ד פאלוטא ושמה רחל לאה. שמה התגלה לאחרונה ע"י הב' עמרם בנימין וידר שמצא בפנקס הח"ק דק"ק באניהאד שם גר ר' עמרם מספר שנים – את הרישום הבא:

"יום ה' ויו אייר שנתק"ע לפ"ק נפטר ונקבר אשה **רחל לאה** אשת התורני מו"ה **עמרם** נרו מטעליקע".

בפנקס
נמצאו

גם הרישומים הבאים שיכולים לסייע באיתור מקום קבורתה:

"יום עש"ק ד"ז תמוז נפטר ונקבר אשה מינדל אשת אפרים ב"ש שנתקע"ד לפ"ק ושכבה אצל **אשת מוהר"ר עמרם** נרו מדרום לצפון".

"יום עש"ק נפטר כמר יוסף בן יעקב וואלף ונקבר ביום א' י"ד מנחם אב שנתקע"ה ושכב במקום שני אצל **אשת התו"ה עמרם** נר"ו".

לעלה 58 – רבי ישכר בעריש (ברמ"י) ווייזער

ברצוני להעיר לתולדות משפחת ווייזער (עמ' ל"ח), זכורני כד הוינא טליא את הרה"צ מוה"ר ישכר בעריש ווייזער ז"ל, בהיותו דר בקראון הייטס בערוב ימיו, בעל הדרת פנים קדושה, איש מורם מעם, משכמו ומעלה גבוה, עובד ה', והי מתפלל קבוע בבית מדרשו של ש"י כ"ק האדמו"ר מוהרי"י מספינקא זצ"ל, והאיר פני המזרח. וכן הוציא לאור אז מחדש הספר "פאר יצחק" תולדות הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע, עם הקדמה נאה, וז"ל בא"ד: "יועתה קמתי אני בע"ה להדפיס את הדברים מחדש ולחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל דברים כהוייתן בצורתן הראשונה ולא שיניתי מלשונו וסגנונו מאומה, כי ראיתי שהחוברת מעשי ידי אומן מופלא הוא וכמעט כל הדברים הנאמרים בזה זכיתי לשמוע בביהמ"ד שלו בזידיטשוב מפי זקנים וחסידים אנשי מעשה המתאבקים בעפר רגלו ומפי רוב המונים כקטנים כגדולים שנהרו ונאספו לזידיטשוב להנות מאור זיו קדשו ומברכותיו". וחותר: הק' ישכר בעריש ווייזער בלאאמו"ר מהרמ"י זללה"ה נכד הצה"ק יסו"ע מרן מהרי"א מזידיטשוב זללה"ה חוטר מגזע הציסו"ע המקובל האלקי מרן ר' יצחק חיות זללה"ה ומגזע שלי"ה ותיו"ט זללה"ה זיעועכ"י.

נפתלי עהרענרייך הרב ממאד - ברוקלין

לעלה 58 - עוד על חתני ר' בעריש סיסקאבער

ר' יעקב צבי פערלמאן / ר' נתן יוסף מייזליש / ר' שלמה יהודא מייער

מה שהערתי בעלה 58 ממה שכתוב על רשימת פטירת מ' פרומט בת ר' יעקב צבי פערלמאן כי שם אמו ליבא ציפא לבית **האלפערט**, ושערתי שאולי הי' לו זיווג שני. יותר נראה לומר כי שם האלפערט **לאו דוקא** (כאשר מצוי בכגון דא), ובאמת היתה בתו של ר' בעריש סיסקאבער, כי למרת פרומט הנ"ל היתה ג"כ בת בשם **האדיא**, וגם מצאתי את השם **ליבא ציפא** אצל משפחת ווייזער.

ומה שכתבתי כי גם ר' נתן יוסף מייזליש הי' חתנו, הא מילתא לא בפירוש איתמר, רק ברשימת נישואי בתו מ' יוטא נרשם כי שם אמה רחל **לבית ווייזער**, והרי לר' נתן יוסף וגם לבנו ר' דוד הי' בת בשם **האדיא**, מזה נראה כי היתה בתו של ר' בעריש סיסקאבער וזו' האדיא.

ומה שנסתפקתי שם מאיזה זיווג נולד בנו ר' יעקב, העירני ש"ב ר' משה ליב מייזעלס נ"י שכבר נתברר **שנולד מזו"ר**, וכנראה נקרא ע"ש זקן אמו הג"ר יעקב שפירא אב"ד הומנא שנפטר בשנת תקפ"ח.

(ואגב אודות ר' נתן יוסף יש להעיר, כי בהקדמת ספר ליקוטי שלמה לכד בנו הג"ר שלמה מייזעלס הי"ד מסענזשארץ, כתב וז"ל **"היות שאני מגזע דהמע"ה משני צדדים, דהיינו שאדוני אבי מורי מו"ה יצחק אייזיק מייזעלס שליט"א מבאנפי הוניאד הוא בן אבי זקני מו"ה דוד מייזעלס ממנוקאטש ז"ל, הוא הי' מגזע בעל מנורה הטהורה וכו', ובפתח השער לספר עץ הדעת טוב מבואר יחוסו עד וכו' דהמע"ה"**. אמנם נראה שאין הכוונה שהי' נכדו, רק שהיה ממשפחתו וגזע יחוסו, ועי"ז יצא חוטר מגזע ישי. וראי' לדבר ממה שכתב אחיו הר"ר אלעזר מייזעלס מביסטריץ בצוואתו, לכתוב על מצבתו **"נכד הנוב"י ומגזע היחס של המחבר סה"ק מנורה הטהורה צוק"ל"**, הרי שלא כתב על המנורה הטהורה שהוא נכדו כמו שכתב על הנוב"י, וגם על מצבת חותנו הג"ר עוזיאל באדנער אב"ד קאמארניק שבודאי לא הי' רק נכד אחיו של המנורה הטהורה, כתוב ממש כזה הלשון ומגזע של בעל המחבר מנורה הטהורה. גם העירני ידידי ר' יואל ברייץ גפן נ"י כי בס' מנורה הטהורה [לעמבערג תרמ"ד] ברשימת אנשי שם [פרענומערנאטן], מזכיר אצל כל אחד ממשפחת המחבר את קרבתו להמחבר בדיוק, ואצל משפחה זו כותב על כל א' רק ש"ב, ולא כתב עליהם נכד המחבר, או נכד אחי המחבר כמו שכתב על משפחת ראזענוואסער, מזה מוכח בבירור כאשר כתבתי, וד"ב).

ועל מה שמנה בעלה 54 בין בנות ר' בעריש סיסקאבער, את מ' דרעזיל אשת הרה"ח ר' שלמה יהודא (ליב) מייער, **יש לברר מקור הדברים**. כי בביה"ח דסוואליווא נמצא מצבת ר' שלמה יהודא ב"ר צבי, שנכוה באש ל"ע ונפטר ז' תמוז תרט"ו, וגם נמצא שם מצבת האשה מ' דרעזיל ב"ר **צבי ארי' הכהן** נ"י, שנפטרה ג"כ בשנת תרט"ו (פרט היום חסר בתמונה שתח"י) ע"י שריפת אש ל"ע, ומסתבר לומר שהוא ר' שלמה יהודא ליב מייער וזו' דרעזיל, כי כל

משפחתם דרו בסוואליווא, וגם נכדם הג"ר שלמה ליב וויינבערגער מבאגאד נולד אז בתשרי תרט"ז. ואולי היתה מ' דרעזל **בת בתו** של ר' בעריש סיקסאבער, וצ"ב (לזה העירני ג"כ ש"ב הנ"ל).

זלמן ליב ווייס - ק"י מאנרא יצ"ו

לעלה 35 - השלמת בירור קשרי המשפחות ברגר וזילברשטיין

במאמרי בעלה לה (עמ' לב ואילך) הארכתי בעניין ייחוס משפחות בערגער וזילבערשטיין מלייפניק והקשר ביניהן. במאמר זה נוסף מידע חדש השופך אור על הנעלם ומברר את הזיקה המדויקת בין המשפחות.

בקצרה אקדים, כי כפי שהתבאר במאמר הנ"ל, עמדו לפנינו שני מקורות, הראשון הוא הקדמת ספר כתר תורה לר' יהושע וייס הי"ד (מערגרעטין תש"ג), והשני הוא ספר תולדות וקורות קהילת לייפניק (בגרמנית, נדפס תרפ"ח) מאת הרב ד"ר פ' הילל שהיה הרב האחרון של העיר. שני המקורות כופלים ידיעות מחד וסותרים מאידך.

על פי ר"י ווייס, היה בלייפניק קצין ונכבד בשם ר' פינחס, אשר שני חתניו לוקחי בנותיו היו: הראשון ר' אברהם (ב"ר חנני) בערגער בעל בתו לאה, הורי זקיני רפ"ז בערגער מצעהלים, והשני ר' אהרן לייפניק מבאניהאד בעל בתו חנה, הורי הגאונים האדירים ממשפחת זילבערשטיין בעל שבילי דוד מווייטצען והאהל שלמה מגראסווארדיין.

על פי דברי רושם תולדות העיר היה בלייפניק קצין ונכבד בשם ר' זעליגמאן בערגער, אשר שני חתניו לוקחי בנותיו היו אנשים מלומדים ות"ח מופלגים, הראשון הוא ר' חננאל בערגער יליד פוזנא בעל בתו רבקה, והשני הוא ר' חיים זילבערשטיין בעל בתו יהודית.

כפי שהתבאר עוד במאמר הקודם, המידע שמסר רושם תולדות העיר מתועד היטב במסמכי המאטריקל של לייפניק, וכן מתועד שם כי ר' אברהם בערגער אבי רפ"ז מצעהלים הוא בנם של ר' חננאל ורבקה, אמנם אין שום זכר בכל מסמכי העיר למשפחת הורי הגאונים מווייטצען וגראסווארדיין. כמו כן, ברישומי המאטריקל של לייפניק נרשם נישואי ר' אברהם בערגער (ב"ר חננאל ורבקה) ושם זוגתו לאה מאנדאווסקי מיישוב Ordau הסמוך ללייפניק.

בסייעתא דשמיא נוספו מאז כתיבת המאמר הקודם שני מקורות חדשים השופכים אור על פרשה זו, וכדלהלן.

ראשית בדקתי שוב הדק היטב את רישומי המאטריקל בנוגע למשפחת מאנדאווסקי מהיישוב הנזכר, ושם אביה של מ' לאה הוא ר' יעקב, נלב"ע בגיל 75 יום ז' חשוון תקצ"ז. לאור ידיעה זו ירדה מהפרק גירסתו של ר"י ווייס, והוברר כי לא ר' אברהם בערגער היה חתנו של הקצין והנכבד ר' פנחס מלייפניק, אלא אביו ר' חננאל כמבואר בספר תולדות העיר, וכמבואר לעיל הוא גיסו של ר' חיים זילבערשטיין, אמנם עדיין איננו יודעים את הקשר לר' אהרן זילבערשטיין מבאניהאד.

כאן באה לעזרתנו ידיעה נפלאה שקיבלתי בטובת עין מופלגת מהר"ר עמרם בנימין ווידער נ"י, ותשו"ח לו. בספר הזכרת נשמות של קהילת באניהאד נרשמה הזכרת נשמותיהם של הורי הגאונים האדירים למשפחת זילבערשטיין, הפותרת את שתי ההתלבטויות כאחת, וזה לשון הפנקס:

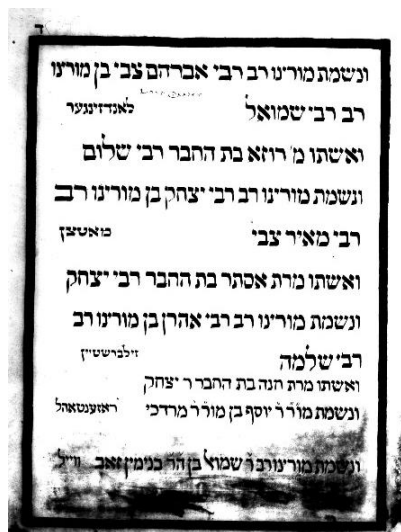
"ונשמת מורינו רב רבי אהרן בן מורינו רב רבי שלמה זילברשטיין ואשתו מרת חנה בת החבר רבי יצחק".

הרי לנו כי מרת חנה איננה אחות מ' לאה בערגער, ואיננה בתו של ר' יעקב מאנדאווסקי, וכן כי ר' אהרן אינו בנו של ר' חיים זילבערשטיין חתן ר' זעליגמאן בערגער, אלא אחיו. על פי מסמכי לייפניק היה ר' חיים זילבערשטיין בנם של ר' שלמה זילבערשטיין (נלב"ע בן נ"ו שנה כ"ב ניסן תקס"ד) ומ' רבקה לבית שפיטצער (נלב"ע בת ע"ב שנה י"ח ניסן תקע"ד).

יעקב גולדשטיין – ירושלים

רבי אהרן זילבערשטיין מבאניהאד

כהמשך למכתב הקודם, ברצוני להוסיף כמה פרטים אודות זקני הג"ר אהרן זילבערשטיין – לייפניק מבאניהאד אבי הגאונים רבי דוד ליב אב"ד וויטצען בעל מח"ס 'שבילי דוד' ורבי שלמה אב"ד שארקאד מח"ס 'אהל שלמה'. בפנקס הח"ק דק"ק באניהאד נמצאו תאריכי הפטירות שלו ושל זוגתו מרת חנה

כדלהלן (תשוח"ח להרב עמרם בנימין וידר הי"ו שמסר את הצילום בהשתדלות ידידי ושי"ב הרב מנחם מאיר יאקאבאוויטש הי"ו):

"יום ג' י"ט כסליו תקפ"ט לפ"ק נפטר ונקבר אשה **חנה** אשת ר' **אהרן לייפניק** ושכבה אצל בראש אשה רעלי".

"מהו **אהרן לייפניק** נפטר ונקבר יום ה' ד' אייר תר"ג לפ"ק ושכב אצל ר' משה באשאן".

לפי פרטים אלו מצא הרב דובעריש וועבער את מצבותיהם בבית החיים בבאניהאד. על מצבת ר' אהרן ניתן לקרוא: פ"נ / איש צדיק תמים בעניניו / הי חסיד הי עניו / ודף שלום ואוהב שלום

שמו / נ... / הי"ה הרבני המופלג בתורה צנא / מלא ספרא במקרא במשנה / ובגמרא כמ"ה **אהרן** ... / נו"נ יום ה' ד' אייר ...

על מצבת זוגתו מ' חנה ניתן לקרוא: פ"ט / האשה / הצנועה מ' / **חנה** בת כ"ה / יצחק? ... ז"ל הלכה / לעולמה ביום ג' י"ט / כסליו תקפ"ט? ...

בעלה 19 עמ' ס"ח הבאתי שהג"ר שלמה זילבערשטיין מזכיר במכתב את שאר בשרו ר' מאיר צבי מאטצין מבאניהאד והבאתי שם צילום מצבתו, ושם משער העורך שהוא בנו של רבי יצחק מאטצין דיין בבאניהאד. והנה בפנקס הזכרת נשמות דבאניהאד בראש העמוד שבו נזכרים ר' אהרן זילבערשטיין וזוגתו, כתוב: "ונשמתי מורינו רב רבי **יצחק** בן מורינו רב רבי **מאיר צבי** מאטצין ואשתו מרת **אסתר** בת החבר רבי **יצחק**". מזה נראה ברור שהדיין מבאניהאד רבי יצחק מאטצין ורבי אהרן זילבערשטיין נשאו שתי אחיות בנות החבר רבי יצחק שהיה כנראה מתושבי באניהאד וזה פשר קרבת המשפחה.

לא ידוע לנו הרבה פרטים על זקננו ר' אהרן. להלן רשמתי מעט ממה שידוע לנו ואבקש מכל מי שיש תח"י פרטים נוספים להשלים את היריעה.

א. נמצא פנקס שהיה שייך לר' אהרן לייפניק ובו רשם את חשבון מסחרו, בין השנים תקפ"ב – תקצ"א. בפנקס נזכרים השמות דלהלן: איציק ברוקנר, חיים

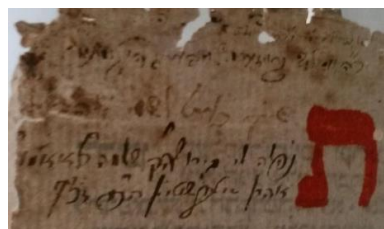

חתימת רבי אהרן לייפניק על המשניות שלו

עט מאיר רייך, חיים באסקאוויץ, שמואל גרינדוואלד, ר' יוחנן סג"ל, גיסי זעליג, ר' מרדכי ליב כ"ץ, ר' מרדכי ליב קרויס.

ב. מהתואר "מורינ" מהתואר

שנכתב עליו בפנקסי הקהילה וכן מהתארים שעל מצבתו ושכתבו עליו בנו, רואים שהוא היה מופלג בתורה. בנו גם מביאים בשמו דברי תורה בספריהם.

נפלה לי בירושק' שלמה בלאמ"ו אהרן זילברשטיין
הכ"מ זצ"ל

ג. כפי המובא לעיל זוגתו מרת חנה נפטרה בצעירותה כבר בשנת תקפ"ט בעת שהיה בנה רבי דוד ליב בן י"א שנה (נולד כסליו תקע"ח). ואמנם מצאנו שהיה לר' אהרן בן זקונים ה"ה ר' יוסף שלום שנשא את מרת רבקה בת אחיו הגדול הג"ר שלמה (ראה בעלה 19 שם).

מסתבר מאוד שבנו זה נולד כבר מזיווג אחר שנשא אחרי פטירת זו' מרת חנה.

דוד ליב זילברשטיין - ברוקלין

מכתב מרבי צבי הירש הלר – חריף אב"ד באניהאד

לפנינו מכתב המתפרסם כאן לראשונה, מאת הגאון המפורסם רבי צבי הירש העללער – חריף אב"ד באניהאד מח"ס טיב גיטין, שכתב אל זקני הג"ר אברהם שיק זצ"ל אב"ד ראב. המכתב נמצא בין בתרי ספרו 'ברית אברהם' שעודנו בכת"י (ראה 'עלי זכרון' 30 עמ' ע"ט).

בע"ה יום ב' ב' תמוז תקפד"ל באניהאד יצ"ו

רב שלוי וברכה לה"ה כבוד אהוי אוה"נ הרב המאוה"ג המופלג ומופלג בתורה ויראה נ"י ע"ה פ"ה המפורסם כש"ת מוהר"ר אברהם נ"י אב"ד ור"מ דק' ראב יצ"ו

הנה אחד"ש כמשפט באתי בקצרה להודיע לכבוד ידידי הרב נ"י, היות הגיעני מכתב מאיש אחד מקהלתכם יצ"ו, כי שם יצא ערעור על שמנה כלים יין אשר

קנה אחד מאת איש אחד מפה ואין בידו כתב הכשר ממני מיוחד עליהם, וגם אין על הכלים חותם בשוליהם חותם הקהל הנהוג פה, דהיינו בזה"ל יי"כ קהל ב"ה תקפד"ל, ושכבוד מעלי כבר יודע מזה, ואפריון נמטי"י לכבוד מעכ"ת הרב נ"י אשר נתעורר בזה מי יתן והי' כי בשאר מקומות יעמדו על המחקר בזה, כי בעו"ה כבר ידי רפות בכל ענין הזה, כי ראיתי כי הקונים שם לא ישאלו עוד על כתב הכשר, וכבר רובם נסעו לשוק פעסט בלי הכשר כלל ומכרו יינם, ולשנים הבאות אי"ה לא

אדע עוד מה לעשות, כי כבר לא ידענו עצה מרוב קלות הקונים, והתומכים ידיהם ולא ישימו עין ע"ז ר"ל מההוא דעתא, ועי"כ המוכרים יקלו ראשם מאד, כי מעתה לא יעלה עליהם מורא ב"ו עוד כמורא שמים בדבר הזה כידוע מרבת המכשלה מכבר.

ועל עתה באתי ואודיע ברבים כי אבקש אם ימצאו אלף כתבי הכשר ממני, על איזה יין ובמדה ומספר הנ"ל, כולם לא יועילו אם לא יומצא החותם הנ"ל ממש כתבניתו ומשנה זו בפרטה על שולי הכלים, ואין לזה אמתלא כלל כ"א אם המוכר יברר שהם אינם מסביבותינו, וקנאם בגליל אחר אשר אין להם חותם הנ"ל, או שמוחזק בנאמן על ככה אבל מפה לא ניתן הכשר על יינות כאלה ואיני רוצה לחקור כלל המוכר על זה, ונזדרזתי מקודם להודיע כנ"ל, שלא יבא לידי מכשול, ובבוא דברי תשובת מעכ"ת הרב נ"י מה נעשה ביין הנ"ל, ומה נגמר בדעת הקונה, אז אעמוד על החקירה פה, ולמען טרדותיי דבריי ל"א, והי' בזה שלי. דברי דושי"ה בלוני"ח

ידע מעכת"ר כי גם הוברר כמה פעמים כי יש מאנשי פ"ק אשר יש להם כתבי הכשר מזוייפים בחי', האומנם על המוכר הזה כמדומה אין בזה חשש וחש"ר? ואמנם צריך השגחה על החותם, וכנ"ל.

עמרם בנימין וידר – בני ברק

רבי מרדכי דוב כ"ץ פאביאן אב"ד פעטערוואשאר

הרב ברעטשעק ופעטערוואשאר רבי שמואל עוזר כ"ץ אדלער בנו של רבי יהושע כ"ץ אדלר אב"ד ווערפעלעט (מהר"י כ"ץ), נפטר בהיותו בן ל"ח שנה בעיר ערלוי, ביום כ"ב תשרי תרט"ו. אלמנתו מאריא לבית שמיעד, ילידת ווערפעלעט, נפטרה במישקולץ בגיל 68 ביום 3 דצמבר 883 [ד' או ה' כסלו תרמ"ד]. לפי מאטריקל הלידות בפעטערוואשאר, בנם יוסף נולד ט"ו אייר תרי"ב, ובתם בעטי נולדה ל' כסליו תרי"ד.

ממלא מקומו בפעטערוואשאר הוא רבי מרדכי דוב כ"ץ פאביאן. מופנית אליו תשובה בשו"ת מהרי"א (יו"ד סי' שכ"ו): "ששון ושמחה ורוב ברכות לראש צדיק, ה"ה ידיד נפשי הרב המופלג הגדול בתורה ובמעשים טובים ירא שלום מחותני כש"ת מו"ה מרדכי דוב כ"ץ טאקאי נ"י אב"ד ק"ק ו"ו". כמו"כ הוא נזכר ברשימת נותני מעות קדימה לסי' אילת השחר' (מונקאטש תרל"ה) בגלילות העוועש ווערפליט: "מרדכי דוב כץ אב"ד פעטערוואשאר".

מרישום נישואיו בפעטערוואשאר ביום י"ד אדר תרט"ו, נמצינו למדים כי הוא היה חתנו של הרב הקודם רבי שמואל עוזר כ"ץ אדלר. וזה תמצית הרישום: החתן: מרקוס פאביאן, בן 24, נולד בטוקאי, בנם של פערענץ פאביאן (נפטר) ויוני אייזענקרויט בטוקאי. הכלה: אסתר אדלער בת 19 מווערפעלעט, אביה נפטר, האמא מאריא שמיד מערלוי. העדים: מארטין ווייס ושמואל שמיד. המסד"ק הרב פאסטאהער מקוזעל [Kuzel].

רבי מרדכי דוב נפטר בגיל 60 בפעטערוואשאר ביום 17 דצמבר 893 (ח' או ט' טבת תרנ"ד) בשעה 9 אחה"צ, ונקבר שם ביום 19 דצמבר בשעה 2 אחה"צ.

במאטריקל פעטערוואשאר מצאנו את לידות ילדיו כדלהלן:

1. רחל (רוזה), נולדה י"ט תמוז תרי"ח. נישאת ביום ד' חשון תרמ"ו בפעטערוואשאר לליפוט שעהנפעלד, בן 35, יליד ווערעבעלי, גר בלושונץ, בנם של שאנדור? שעהנפעלד ובור. לענדיעל שגרים בפיזעש. 2. שמואל עוזר, נולד א' שבט תרי"כ. 3. הרש (ארמין) נולד י"ח תשרי תרכ"ב. נשא ביום י"א שבט תרמ"ח בסענטעש (מחוז טשאנגראד) את זו' יאסא בת פארקאש קאהן ויוליא לבית פיקסל, ילידת סארוואש, בת 21. 4. יעקב יהושע, נולד א' תשרי תרכ"ד.

נפטר כ"ב חשון תרכ"ד. 5. מאיר יעקב, נולד י' חשון תרכ"ה. 6. דינה רייצל (גיזעללא) נולדה י' סיון תרכ"ז. 7. יודא אדוארד, נולד כ"ה סיון תרכ"ט. 8. טוביאש. 9. תאומו בנימין, נולדו תרל"א. 10. פראדל (פראנצסקא) נולדה סיון תרל"ב. 11. אדולף וילמוש, נולד כ"ג תשרי תרל"ו. 12. יוסף ליב, נולד ט"ז כסליו תרל"ח.

מערכת עלי זכרון

מיסודו של הרב משה אלכסנדר זושא קינסטליכער זצ"ל
הכתובת לקבלת הגיליון ושליחת מאמרים alyzecharon@gmail.com

© כל הזכויות שמורות